

Sammenhengen mellom deltakelse i organisert idrett og positiv ungdomsutvikling hos norske elever i 1. klasse på videregående skole

Martin Kahrs Lie

Masteroppgave i helsefremmende arbeid og helsepsykologi

Hemil-Senteret

ved

Det psykologiske fakultet

Universitetet i Bergen

Vår 2022

Forord

Innleveringen av denne masteroppgaven markerer slutten på to lærerike år på studiet i Helsefremmende arbeid og helsepsykologi ved Universitetet i Bergen. Arbeidet med oppgaven har vært en innholdsrik, utfordrende og motiverende prosess. Organisert idrett, positiv utvikling og overføringsverdien opplevelser i idretten kan ha for andre deler av livet har lenge interessert meg. Det har derfor vært veldig spennende å kunne undersøke sammenhenger mellom idrettsdeltakelse og positiv ungdomsutvikling hos et stort landsdekkende utvalg. Tips fra Ellen Haug om muligheter for å kunne skrive om tematikken i en kvantitativ oppgave, i tillegg til egen nysgjerrighet for fagfeltet ligger til grunn for valget av tema.

Jeg vil takke mine veiledere Ingrid Holsen og Ellen Haug som har delt på å guide meg gjennom en prosess som har bydd på både utfordringer og stress, men også mestring. Takk til dere for viktige tilbakemeldinger. Det har også vært til stor hjelp for motivasjonen å være del av en veiledningsgruppe hvor man har fått mulighet til å dele frustrasjoner, refleksjoner og latter.

Martin Kahrs Lie

Bergen, Mai 2022

Innholdsfortegnelse

Forord	ii
Tabelloversikt.....	v
Figuroversikt	v
Sammendrag.....	vi
Abstract	vii
1.0 Introduksjon.....	1
2.0 Sentrale begreper og teoretisk rammeverk.....	3
2.1 Ungdomstid	3
2.2 Organisert idrett.....	4
2.3 Positiv ungdomsutvikling.....	5
2.3.1 De fem C'ene.....	8
2.4 Positiv ungdomsutvikling gjennom deltakelse i organisert idrett	9
3.0 Litteraturgjennomgang	11
3.1 Søkestrategi	11
3.2 Tidligere forskning.....	13
3.2.1 Organisert idrettsdeltakelse og positiv ungdomsutvikling	13
3.2.2 Individuell idrett og lagidrett.....	16
3.2.3 Kjønn- og sosioøkonomiske forskjeller i nivåer på de fem C'ene.....	17
3.2.4 Samlet PYD og de enkelte C'ene	19
3.2.5 De fem C'ene i et idrettsperspektiv	20
3.3 Oppsummering av tidligere forskning.....	21
4.0 Hensikt og problemstillinger	22
5.0 Metode.....	23
5.1 Vitenskapsteoretisk ståsted og forskningsmetode	24
5.2 Forskningsdesign.....	26
5.2.1 Beskrivelse av studien og utvalget	26
5.2.2 Datasett og prosedyre for datainnsamling	27
5.3 Instrumenter.....	28

5.3.1 Idrettsdeltakelse.....	28
5.3.2 PYD Short Form (PYD-SF)	29
5.3.3 Sosiodemografiske variabler	31
5.4 Kvalitetssikring	32
5.4.1 Validitet	32
5.4.2 Reliabilitet	34
5.5 Databearbeiding og statistiske analyser.....	35
5.5.1 Preliminære analyser	35
5.5.1.1 Eksplorerende faktoranalyser og reliabilitetstester.....	37
5.5.2 Hovedanalyser	42
5.6 Etiske vurderinger	45
6.0 Resultater.....	46
6.1 Beskrivelse av utvalget.....	46
6.1.1 Forskjeller i idrettsdeltakelse.....	47
6.1.2 Sosiodemografiske forskjeller i gjennomsnittsnivåer på de fem C'ene	47
6.2 Korrelasjonsanalyser	49
6.3 Hierarkiske regresjonsanalyser.....	50
7.0 Diskusjon.....	56
7.1 Studiens hovedfunn	56
7.2 Utvalgets deltakelse i organisert idrett	57
7.3 Kjønnforskjeller i gjennomsnittsnivåer på de fem C'ene	58
7.3.1 Sosioøkonomiske forskjeller i gjennomsnittsnivåer på de fem C'ene.....	60
7.4 Sammenhenger mellom deltakelse i organisert idrett og de fem C'ene	62
7.4.1 Sentrale faktorer for fasilitering av positiv ungdomsutvikling gjennom idrett	64
7.4.2 Forskjeller mellom gutter og jenter i sammenhengene mellom deltakelse i organisert idrett og de fem C'ene	65
7.4.3 Sammenhengene mellom deltakelse i organisert idrett og de fem C'ene etter kontroll for kjønn og sosioøkonomisk status.....	66
7.5 Metodiske betraktninger.....	68
7.6 Implikasjoner for videre forskning og det helsefremmende arbeidet.....	70
8.0 Oppsummering og konklusjon	72
Litteraturliste:	73
Vedlegg:	I

Tabelloversikt

Tabell 1- Søkord brukt i litteratursøkene.....	s.12
Tabell 2- Inklusjons- og eksklusjonskriterier for litteratursøket.....	s.13
Tabell 3- Eksplorerende faktoranalyse av subskalaen kompetanse.....	s.38
Tabell 4- Eksplorerende faktoranalyse av subskalaen selvtillit.....	s.39
Tabell 5- Eksplorerende faktoranalyse av subskalaen karakter.....	s.40
Tabell 6- Eksplorerende faktoranalyse av subskalaen tilknytning.....	s.41
Tabell 7- Eksplorerende faktoranalyse av subskalaen omtanke.....	s.42
Tabell 8- Utvalgets idrettsdeltakelse fordelt på kjønn og sosioøkonomisk status.....	s.47
Tabell 9- Utvalgets opplevde gjennomsnittsnivåer på de fem C'ene fordelt på kjønn.....	s.48
Tabell 10- Utvalgets opplevde gjennomsnittsnivåer på de fem C'ene fordelt på sosioøkonomiske grupper.....	s.49
Tabell 11- Sammenhenger mellom idrettsdeltakelse og de fem C'ene for utvalget som helhet, og stratifisert på kjønn.....	s.50
Tabell 12- Sammenhengen mellom organisert idrettsdeltakelse og kompetanse, ujustert og justert for kjønn og sosioøkonomisk status.....	s.51
Tabell 13- Sammenhengen mellom organisert idrettsdeltakelse og selvtillit, ujustert og justert for kjønn og sosioøkonomisk status.....	s.52
Tabell 14- Sammenhengen mellom organisert idrettsdeltakelse og karakter, ujustert og justert for kjønn og sosioøkonomisk status.....	s.53
Tabell 15- Sammenhengen mellom organisert idrettsdeltakelse og tilknytning, ujustert og justert for kjønn og sosioøkonomisk status.....	s.54
Tabell 16- Sammenhengen mellom organisert idrettsdeltakelse og omtanke, ujustert og justert for kjønn og sosioøkonomisk status.....	s.55

Figuroversikt

Figur 1- Illustrerende modell for positiv ungdomsutvikling (Lerner & Lerner, 2013).....	s.7
Figur 2- Illustrerende modell for positiv ungdomsutvikling gjennom idrett (Holt et al., 2016).....	s.10
Figur 3- Konseptuell modell for inneværende studie.....	s.23

Sammendrag

Bakgrunn: Organisert idrett representerer en viktig arena for det helsefremmende arbeidet i Norge. Kunnskap om omgivelsene som fremmer mestring, tilhørighet, deltakelse og opplevelse av mening er av politisk interesse. Forskning tyder på at idrettsdeltakelse har betydning for ungdommers utvikling. Samtidig er aspekter vedrørende positiv ungdomsutvikling gjennom idrett lite undersøkt i Norge.

Hensikt: Undersøke sammenhenger mellom organisert idrettsdeltakelse og karakteristikk som kan fasilitere positiv ungdomsutvikling (competence, confidence, character, connection, caring).

Metode: Studien har benyttet data fra undersøkelsen «*Helsevaner blant skoleelever. En WHO-undersøkelse i flere land*» fra 2017/18, som er en landsdekkende spørreskjemaundersøkelse i regi av HEMIL-senteret ved UiB. Utvalget som ble undersøkt i inneværende studie bestod av 2204 elever i 1. klasse på videregående skole i Norge. Regresjonsanalyser ble utført for å undersøke sammenhengene.

Resultater: Det var en signifikant positiv sammenheng mellom deltakelse i organisert idrett og competence, confidence, connection og character. Sammenhengen var sterkest for competence. Sammenhengene ble lite påvirket når det ble kontrollert for kjønn og sosioøkonomisk status. Kjønn modererte ikke de signifikante sammenhengene.

Konklusjon: Idrettsdeltakelse i Norge er positivt assosiert med egenskaper knyttet til positiv ungdomsutvikling. Funnene bidrar med økt kunnskap omkring den organiserte idretten og egenskaper knyttet til ungdommers utvikling. Økt fokus på ungdomsutvikling i idretten og økt innsats for å inkludere flest mulig barn og unge i den organiserte idretten kan bidra til gunstige helsefremmende effekter.

Nøkkelord: Organisert idrett, idrettsdeltakelse, positiv ungdomsutvikling, de fem c'ene, kompetanse, selvtillit, karakter, tilknytning, omtanke

Abstract

Background: Organized sports represents an important arena for health promotion in Norway. Knowledge regarding the conditions which promote mastery, connection, participation and experience of meaning is of political interest. Research indicates that participation in sports is of importance in youth development. Simultaneously, aspects regarding positive youth development through sports are to a lesser extent studied in Norway.

Objective: Examine associations between participation in organized sports and characteristics that can facilitate positive youth development (competence, confidence, character, connection, caring).

Method: This study has applied data from the 2017/18 «*Health Behaviour in School- aged Children. A WHO-study across countries*» study, which is a nationwide survey conducted by the HEMIL-center at UiB. The sample examined in the present study consisted of 2204 students in 1st grade in upper secondary schools in Norway. Regression analyses were performed to examine the associations.

Results: There was a significant positive association between sports participation and competence, confidence, connection and character. The association was strongest for competence. Controlling for gender and socio-economic status had little impact on the associations. Gender did not moderate the significant associations.

Conclusion: Sports participation in Norway is positively associated with characteristics connected to positive youth development. The findings contribute to increased knowledge regarding organized sports and characteristics regarding youth development. Increased focus on youth development in sports and efforts to include more children and young people in organized sports can contribute to favourable health-promoting effects.

Keywords: Organized sports, sports participation, positive youth development, the five c's, competence, confidence, character, connection, caring

1.0 Introduksjon

Barne- og ungdomsårene betegnes som sentrale og viktige for utvikling av positive livsferdigheter. Positiv utvikling i disse årene gjør det lettere å mestre livet senere (Helse- og omsorgsdepartementet, 2019, s. 26; Lerner & Lerner 2013), og lykkelige og velfungerende ungdommer vil mest sannsynlig vokse til lykkelige og velfungerende voksne (WHO, 2012). Å sikre barn og unge en positiv utvikling kan være svært gunstig for ungdommene selv, men også for samfunnet som helhet. Viktige karakteristikk som blir omtalt å ligge til grunn for positiv utvikling hos ungdom er kompetanse, selvtillit, tilknytning/tilhørighet, karakter og omtanke. Disse egenskapene står sentralt i det teoretiske rammeverket PYD (Positive youth development), og omtales å være sentrale for ungdommers utviklingsmuligheter (Lerner, Almerigi, Theokas & Lerner, 2005; Lerner, Lerner & Benson, 2011).

Ottawa- charteret beskriver hvordan helse er et positivt konsept som vektlegger personlige og sosiale ressurser, i tillegg til fysiske. Det helsefremmende arbeidet tar sikte på å redusere helseulikheter og å sikre at alle har like muligheter og ressurser til å oppnå sitt fulle helsepotensial (WHO, 1986). Strategien «Mestre hele livet – strategi for god psykisk helse (2017-2022)» belyser at det er behov for en bred kunnskapsplattform som kan bidra til å skape en oversikt over befolkningens psykiske helse. Det understrekes også at en trygg oppvekst bidrar til psykisk robusthet som vil bidra til at færre barn og unge havner i risikosituasjoner (Departementene, 2017, s. 41). For å lykkes med dette kreves imidlertid kunnskap om omgivelsene som fremmer mestring, tilhørighet, deltakelse og opplevelse av mening (Departementene, 2017, s. 43). Slike omgivelser omfatter blant annet organiserte fritidsaktiviteter, som blir beskrevet å kunne tilby barn og unge muligheter til å oppleve positiv utvikling (Larson, 2000; Zarrett et al., 2008, s. 9).

Et flertall av barn i Norge deltar i organisert idrett på et eller annet tidspunkt i løpet av oppveksten. I en rapport utarbeidet av Folkehelseinstituttet fra 2018 beskrives fritidsaktiviteter som en viktig bidragsyter til barn og unges utvikling og sosialisering (Skogen, Smith, Aarø, Siqveland & Øverland, 2018, s. 69). Det er bred enighet om at fysisk aktivitet er viktig for barn og unge, hvor forskning viser at fysisk aktivitet har en positiv effekt på barn- og unges helse, og at det gir bedre effekt jo mer aktiv man er (Skogen et al., 2018, s.

70; Folkehelseinstituttet, 2019). Deltakelse i organisert idrett har også blitt koblet til en rekke gunstige fysiske og psykososiale effekter for ungdommer (Zarrett et al., 2008; Holt et al., 2016). Samtidig konstaterer Verdens Helseorganisasjon (WHO) at selv om ungdom er oppfattet som en «sunn» aldersgruppe, vil 20 prosent av dem på hvilket som helst tidspunkt oppleve et mentalt helseproblem (WHO, 2012). Dette er store tall på et internasjonalt nivå. Omfanget av sykdomsbyrden for psykiske lidelser både på individ- og samfunnsnivå er stor, og gjør det helsefremmende og forebyggende arbeidet for å sikre barn og unges psykiske helse til et viktig satsingsområde (Skogen et.al, 2018, s. 7). Betraktninger som dette vitner om viktigheten av å søke kunnskap som belyser de eventuelle fordelene organisert idrettsdeltakelse kan medføre hos norske ungdommer, slik at økt kunnskap blir tilgjengelig for beslutningstakere og styresmakter i samfunnet.

Organisert idrett har i dag stor politisk støtte i Norge, og barn og ungdom er i stor grad de viktigste målgruppene for idrettspolitikken som føres i landet (Helse- og omsorgsdepartementet, 2019, s. 173). Norsk idrett har et uttalt ønske om at flest mulig skal delta lengst mulig i organisert idrett. Dette er operasjonalisert gjennom den tiårige satsingen fra 2012 til 2022 kalt «Ungdomsløftet». Denne satsingen har fokus på å rekruttere og beholde flere ungdommer i alderen 13 til 19 år i norsk idrett (Norges idrettsforbund, udatert a). Samtidig er frafallet fra organisert idrett størst i løpet av tiden på ungdomsskolen og i overgangen til videregående skole (Bakken, 2019, s. 73), og har blitt koblet til negative utviklingsutfall hos ungdom (Fraser-Thomas, Cote & Deakin, 2007). Sosiodemografiske faktorer som blant annet mangel på økonomiske ressurser har blitt pekt på som mulige årsaker til både frafall fra idretten, og som en barriere for rekruttering til idretten (Bakken, 2019, s. 74; Oslo economics & Hanstad, 2020, s. 70). Sosiale forskjeller i idrettsdeltakelse beskrives av Norges idrettsforbund å være økende, og klassebakgrunn og sosioøkonomisk status får stadig større betydning for ungdoms idrettsdeltakelse (Olsen, 2018). Disse tendensene er også synlige internasjonalt, hvor lavere sosioøkonomisk status hos foreldre har blitt koblet til økte vanskeligheter for barn og unges deltakelse i organisert idrett (Rittsteiger et al., 2021, s. 11), mens høyere sosioøkonomisk status hos foreldre har blitt assosiert med økte muligheter for idrettsdeltakelse hos barn og unge (Fairclough, Boddy, Hackett & Stratton, 2009, s. 303). Eksisterende litteratur på området indikerer at idrettsdeltakelse er assosiert med positiv ungdomsutvikling (Zarrett et al., 2008; Barber, Eccles & Stone, 2001; Eccles, Barber, Stone & Hunt, 2003; Cote & Fraser-Thomas, 2007). Samtidig er forskningen i stor grad basert på

internasjonale utvalg, som medfører at sammenhengen mellom organisert idrettsdeltakelse og positiv ungdomsutvikling i liten grad er undersøkt i en norsk kontekst.

Inneværende studie ønsker å undersøke sammenhengen mellom deltakelse i organisert idrett og karakteristikker som ifølge PYD kan predikere positiv utvikling hos ungdom. Videre vil det undersøkes om sammenhengene varierer mellom gutter og jenter. Dermed vil studien kunne bidra med økt forståelse rundt hvordan deltakelse i organisert idrett potensielt påvirker karakteristikker hos ungdommer som er koblet til positiv utvikling. Økt forståelse omkring slike forhold vil kunne fungere som et bidrag til norsk idrettspolitikk sin satsing på å beholde flest mulig, lengst mulig i idretten, og supplere kunnskap rundt hvordan den organiserte idretten fungerer som helsefremmende arena for ungdommer i Norge.

2.0 Sentrale begreper og teoretisk rammeverk

Dette kapittelet vil innledningsvis beskrive ungdomstiden, som er den perioden utvalget i studien befinner seg i. I tillegg vil den potensielle betydning idrettsdeltakelse har for unge belyses. Videre vil studiens teoretiske rammeverk basert på de fem C'ene i positiv ungdomsutvikling redegjøres for.

2.1 Ungdomstid

Denne studien vil undersøke ungdommer i 1.klasse på videregående skoler i Norge. Elevene på dette trinnet er i 16-års alderen. Denne ungdomsgruppen har akkurat gjennomgått et skifte fra ungdomsskolen til den videregående skolen, noe som ofte medfører store endringer og miljøskifter. I tillegg opplever ungdom i denne alderen gjerne flere personlige endringer som kan ha betydning for egen persepsjon på et kroppslig, sosialt og psykologisk nivå.

Ungdomstiden er i følge Erikson (1993) sin psykososiale utviklingsteori en fase som tilbyr store endringer og utfordringer for individet. Utfordringer for ungdommen i denne fasen innebærer å finne ut hvem man er og løsrivelse fra foreldrene. Dersom individet i denne fasen opplever å mestre utfordringene og samtidig får positive tilbakemeldinger fra omgivelsene vil dette kunne føre til positiv identitetsutvikling framfor rolleforvirring hos ungdommen (Erikson, 1993, s. 261-263). Derimot kan det føre til rolleforvirring og

identitetsproblemer dersom det stilles krav og forventninger som ikke samsvarer med selvbildet og utviklingsnivået til ungdommen (Brønstad & Hårberg, 2020).

Overgangen fra ung til voksen kan være en sårbar fase, hvor mye står på spill for ungdommen selv (Hyggen & Stefansen, 2016). Det er en periode i livet hvor man i stor grad legger grunnlaget og premissene for framtiden. Som ungdom står man overfor mange valg som får stor betydning for voksenlivet, og dermed kan ungdomstiden sees på som en viktig periode for ungdommen i et livsløpsperspektiv (Tetzchner, 2012, s. 679). Blant annet legger karakterer og oppførsel i skolen grunnlag for videre utdanning, yrkessituasjon og livssituasjon (Hyggen & Stefansen, 2016, s. 8). Ungdom har ofte flere ulike arenaer de skal prestere på, som krever fokus i forskjellige retninger. Samtidig er det gjerne i denne perioden ungdommen søker etter en egen identitet og det å finne ut hvem man vil være. En viktig prosess i ungdomstiden er løsrivelsen fra foreldre, hvor ungdommen gjerne søker rollemodeller og støtte fra andre utenfor familien (Tetzchner, 2012, s. 698). Dette kan blant annet være venner, kjærester eller andre voksne. Det kan i denne perioden være viktig for ungdommene å være en del av et felleskap hvor man kan føle sosial inkludering, i tillegg til å ha rollemodeller og støtte på en annen arena enn i hjemmet.

2.2 Organisert idrett

Organiserte fritidsaktiviteter blir beskrevet å kunne tilby utvikling og sosialisering (Skogen et.al, 2018, s. 69), og kan for flere være en viktig arena som av Larson (2000) beskrives å kunne tilby barn og ungdom muligheter til å oppleve positive utviklingsutfall. En stor andel barn og unge i Norge deltar regelmessig i organiserte fritidsaktiviteter og Norges idrettsforbund (NIF) har det øverste overordnede ansvaret for all organisert idrett i landet. Idrettsforbundet har i underkant av 1.900.000 medlemskap og består av ulike særforbund, idrettskretser, idrettsråd og idrettslag (Norges idrettsforbund, udatert b). Organisert idrett og organisert idrettsdeltakelse blir definert på flere måter. Norges idrettsforbund (2015) beskriver at begrepet idrett refererer til fysisk aktivitet av konkurranse-, trenings- og /eller mosjonskarakter, at konkurranseidretten følger godkjente regelverk og at aktiviteten tilfredsstillende etiske normer aktiviteten bygger på. Slike etiske normer og verdier omfatter felleskap, idretts glede, helse og ærlighet. Den organiserte idretten i Norge beskrives av Wold (2017, s. 227) å representere en stor ressurs for helsefremmende arbeid, og å være en av de

mest naturlige arenaene for å fremme fysisk aktivitet. Organisert idrett for barn og unge gir blant annet muligheter til å være fysisk aktiv som kan lede til bedret fysisk helse (Cote & Fraser-Thomas, 2007, s. 269).

Blant mange forskjellige fritidsaktiviteter blir organiserte lag- og individuelle idretter omtalt som de mest populære organiserte fritidsaktivitetene (Skogen et. al, 2018, s. 69). Ungdom som er i aldersspennet 13-19 år og deltar i organisert idrett, befinner seg i det man kaller ungdomsidretten. Dette inkluderer perioden på ungdomsskolen og den videregående skolen (Norges idrettsforbund, 2015, s. 9). Inneværende studie søker kunnskap omkring idrettsdeltakelse hos et utvalg elever på 1. VGS i Norge, noe som betyr at ungdomsidretten er det som blir undersøkt. I inneværende studie inkluderes både lagidrett og individuell idrett under samlebetegnelsen organisert idrett. Begrepet *organisert idrett* inkluderer i studien både lagidretter som fotball og volleyball, men også individuelle idretter som for eksempel svømming, langrenn og tennis.

2.3 Positiv ungdomsutvikling

Interesse for å undersøke ungdoms styrker, plastisiteten i menneskelig utvikling og menneskelig resiliens dannet grunnlaget for konseptet Positiv ungdomsutvikling (PYD) (Lerner et al., 2011, s. 2). Positiv ungdomsutvikling (PYD) kan defineres som engasjement i prososial oppførsel, og avstand fra oppførsel som kan være truende for ungdoms helse, både på et nåværende og et framtidig tidspunkt (Roth, Brooks-Gunn, Murray & Foster, 1998). Lerner et al., (2011) beskriver positiv ungdomsutvikling som et ressursbasert perspektiv som fokuserer på ungdoms styrker og ressurser i miljøet de befinner seg i. Et sentralt aspekt i konseptet positiv ungdomsutvikling er av Lerner & Lerner (2013) beskrevet å være plastisitet, og individets potensiale for systematisk endring gjennom livet. Dette sier noe om at ungdoms utvikling ikke er statisk og forhåndsbestemt, men at den kan bli vesentlig påvirket av faktorer i hjemmet, på skolen og i lokalsamfunnet (Lerner & Lerner, 2013 s. 9). PYD blir sett på som et rammeverk som anser unge mennesker som ressurser som kan utvikles heller enn problemer som må håndteres (Lerner & Lerner, 2013, s. 9).

PYD rammeverket tar utgangspunkt i ungdommenes individuelle ressurser og konteksten ungdommen lever i for å fremme positiv utvikling. Lerner et al., (2005) beskriver hvordan

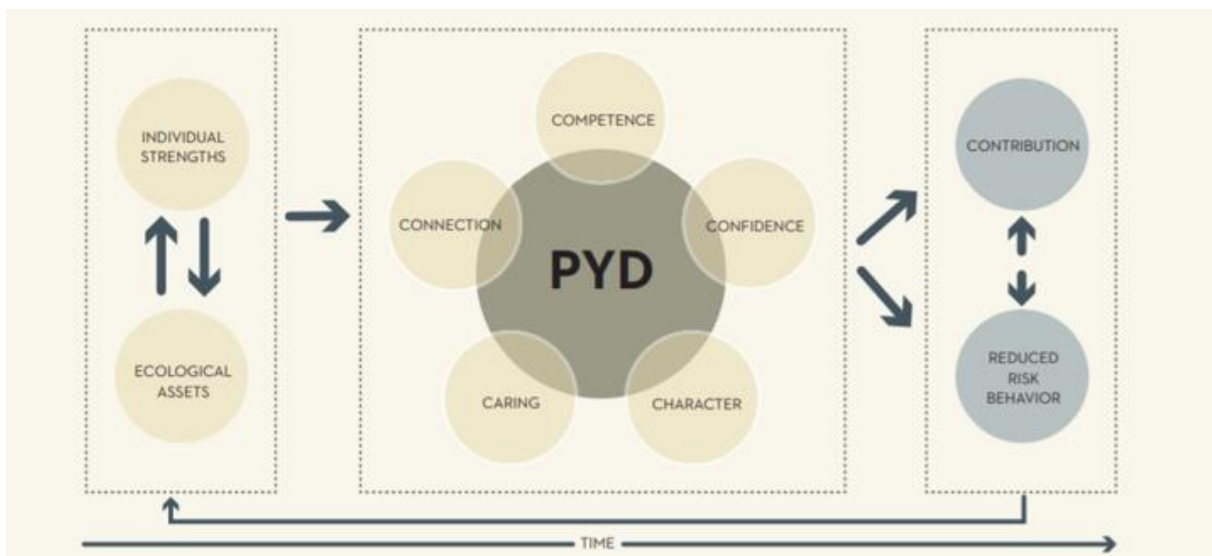
teorien om positiv ungdomsutvikling (PYD) spesifiserer at hvis unge mennesker har gjensidig fordelaktige relasjoner med signifikante personer i deres sosiale liv, så vil ungdom bidra positivt til egen helse, familie og til samfunnet generelt. Dette bidraget og den positive oppførselen hos ungdommen kalles «Contribution» eller «Thriving» (Lerner & Lerner, 2013, s. 10). Hvis dette oppnås vil unge mennesker ifølge rammeverket om positiv ungdomsutvikling blomstre (Lerner et.al, 2005, s. 12). Positiv ungdomsutvikling bygger altså på tanken om at forholdet mellom individet og relasjoner i konteksten individet lever i potensielt kan fasilitere positiv ungdomsutvikling (Lerner et.al, 2011, s. 6). Begrepet «Thriving» blir gjerne på norsk omtalt som «Blomstring». I denne studien vil det engelske begrepet bli benyttet.

Sentralt i konseptet om positiv ungdomsutvikling er rammeverket om utviklingsressurser (developmental assets). Dette rammeverket er beskrevet å være en av de mest utbredte og innflytelsesrike rammeverkene for å forstå og styrke positiv ungdomsutvikling (Benson, Scales & Syvertsen, 2011, s. 201). En utviklingsressurs er en karakteristikk eller egenskap hos individet selv eller i økologien rundt individet, som skole, nabolag, familie, jevnaldrende gruppe og samfunnet forøvrig som er relatert til økt sannsynlighet for positive utfall (Benson et al., 2011, s. 204). Ytre utviklingsressurser er faktorer i individets fysiske og psykososiale miljø som blant annet sosial støtte fra familie, skolestøtte, grensesetting og empowerment. Indre utviklingsressurser hos individet selv kan være sosial kompetanse, positive verdier, lærevillighet og positiv identitet (Benson et al., 2011, s. 199-200). Rammeverket belyser hvordan et individ som innehar mange utviklingsressurser, både ytre og indre har større sannsynlighet for positiv ungdomsutvikling, da det er relatert til positive utfall. Slike positive utfall kan være suksess på skolen, sosial og mental helse og velvære og positive bidrag, i tillegg til fravær av negative utfall som rusmisbruk, vold og antisosial oppførsel (Benson et al., 2011, s. 204). Barn og ungdom i lavere sosioøkonomiske lag har ofte tilgang på færre ytre utviklingsressurser, og lavere sosioøkonomisk status har i et globalt perspektiv blitt koblet til negative utviklingsutfall som helseproblemer, lavere akademiske prestasjoner, dårligere leseferdigheter og sosioemosjonelle utfordringer (Lansford, 2017, s. 35-37).

Rammeverk på positiv ungdomsutvikling (PYD) foreslår at utviklingsressurser kan beskytte mot risikoatferd og andre negative utviklings utfall (Benson, 2007). Dette rammeverket belyser også at samspillet mellom individet selv og kontekst er viktig for å kunne fasilitere positiv ungdomsutvikling. Det er altså en dynamisk prosess hvor individet selv og konteksten

individet lever i påvirker hverandre gjensidig. Konseptet om utviklingsressurser og PYD perspektivet belyser begge viktigheten av forholdet mellom individet selv og konteksten individet lever i. Lerner, Phelps, Forman & Bowers (2009) beskriver at all ungdom har muligheter til å oppleve gjensidige positive individ til kontekst relasjoner dersom individets egne ressurser er tilpasset mulighetene i konteksten ungdommen lever i.

Figur 1. Illustrerende modell for positiv ungdomsutvikling (Lerner & Lerner, 2013)

Figur 1 illustrerer hvordan samspillet mellom individuelle styrker og ressurser i økologien/konteksten ungdommen befinner seg i definerer grad av oppnåelse på de fem C'ene av PYD i midten av figuren, som igjen fører til positive bidrag, og redusert risikoatferd fra en ungdom som blomstrer (Thriving). Å ha fokus på ungdommers styrker og ressurser i et PYD perspektiv kan sies å kunne ha positive ringvirkninger for ungdommens videre livsutsikter, men også for samfunnet generelt. Det er flere PYD rammeverk som blir benyttet i forskning, men undersøkelser viser at modellen om de fem C'ene er det rammeverket som konseptualiserer positiv ungdomsutvikling som har bredest empirisk støtte (Bowers et al., 2010, s. 721).

2.3.1 De fem C'ene

Positiv ungdomsutvikling har vært forsøkt konseptualisert på en rekke forskjellige måter for å finne passende måter å undersøke det på. Spesifikke elementer som vil kunne fasilitere positiv ungdomsutvikling er beskrevet av Bowers et al., (2015, s. 2) å først ha blitt introdusert av Eccles & Gootman (2002, s. 117). Senere har disse elementene blitt konseptualisert og videreutviklet av en rekke forskere (Lerner et al., 2005; Lerner & Lerner, 2013; Bowers et al., 2010), til det som nå beskrives som de fem C'ene (Competence, Confidence, Connection, Character og Caring) (Bowers et al., 2010, s. 721). De fem C'ene er en operasjonalisert modell av PYD som tar utgangspunkt i egenskaper og ressurser hos ungdom, konteksten ungdommen lever i, og hvordan samspillet mellom disse kan forklare positiv ungdomsutvikling.

De fem C'ene blir av Bowers et al., (2010) definert på følgende måte: Kompetanse sier noe om å ha et positivt syn på egne handlinger innenfor spesifikke områder som sosiale, akademiske, kognitive og språklige arenaer. Selvtillit sier noe om en indre følelse av positiv selvverd, positivt selvbilde og generell mestringstro. Generelt at man har troen på seg selv og at man kan takle ulike situasjoner på en positiv måte. Tilknytning forteller om positive bånd med mennesker og institusjoner som blir reflektert gjennom et toveis individ til kontekst forhold mellom ungdommen selv og jevnaldrende, familie, skole og samfunn hvor begge parter (individet og konteksten) bidrar til forholdet. Karakter forteller om respekt for sosiale og kulturelle regler og normer. I tillegg til at individet innehar en standard for korrekt oppførsel, moral og integritet. Det siste konstruktet i de fem C'ene modellen er omtanke. Denne C'en blir karakterisert gjennom sympati og empati for andre (Bowers et al., 2010, s. 721).

Disse egenskapene blir hyppig benyttet for å illustrere ungdom som blomstrer, og som på engelsk blir omtalt som «Thriving youth». Bowers et al., (2010) beskriver at ungdom som manifisterer disse fem C'ene over tid er mer sannsynlig å være på vei i en positiv retning i livet gjennom gjensidige fordelaktige forhold mellom individet selv og konteksten individet lever i. Et slikt bidrag blir betegnet som den sjette C'en (Contribution) (Lerner & Lerner, 2013, s. 10). Ungdom som opplever høyere nivåer på disse fem C'ene vil gjennom gjensidige fordelaktige individ til kontekst forhold også ha mindre sannsynlighet for å oppleve negative

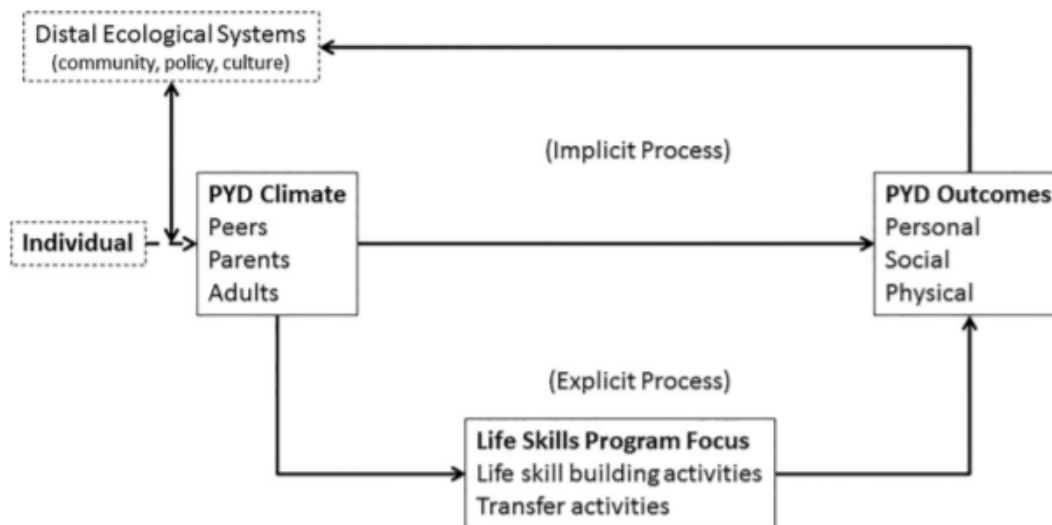
utviklingsutfall som depresjon, problemoppførsel og risikoatferdsproblemer som rusmisbruk (Bowers et al., 2010, s. 721).

2.4 Positiv ungdomsutvikling gjennom deltakelse i organisert idrett

Den sentrale rollen idrettsdeltakelse kan spille i ungdommers utvikling har blitt belyst av flere forskere (Zarrett et al., 2008; Barber et al., 2001; Eccles et al., 2003; Cote & Fraser-Thomas, 2007). Ungdoms deltakelse i organisert idrett har blitt assosiert med indikatorer for ungdoms fysiske, sosiale, psykiske og prestasjonsrelaterte oppførsel og utvikling (Zarrett et al., 2008, s. 9). Det å delta i organisert idrett i barne- og ungdomstiden kan kobles til positive livsutfall senere i livet, mens frafall fra organisert idrett kan kobles til negative livsutfall senere i livet (Bakken, 2019, s. 84). Ungdomsidrett har potensiale til å oppnå forskjellige viktige mål i unges utvikling. Organisert idrett for barn og unge gir blant annet muligheter til å være fysisk aktiv, som kan lede til bedret fysisk helse (Cote & Fraser-Thomas, 2007, s. 269). Det vurderes også å være viktig for barn og unges psykososiale utvikling, hvor det gir muligheter til å lære viktige ferdigheter, som samarbeid, disiplin, lederskap og selvkontroll (Cote & Fraser-Thomas, 2007, s. 269). Samtidig er det en del faktorer som omtales å burde ligge til grunn for å stimulere til positiv ungdomsutvikling gjennom deltakelse i idrett.

Det er foreslått at programmer som ønsker å promotere positiv ungdomsutvikling bør leveres i et trygt miljø og samtidig involvere tre nøkkelementer. Disse er 1) positive og bærekraftige forhold mellom ungdom og voksen, 2) aktiviteter som stimulerer til læring av livsferdigheter, og 3) muligheter for ungdommen til å bidra og vise lederskap (Tirrell et al., 2020; Holt et al., 2016). Potensialet som ligger i idrett, kan sees gjennom Holt et al., (2016) sin modell for PYD gjennom idrett som tar utgangspunkt i faktorer som bør ligge til rette for å bidra til å øke muligheter for positiv ungdomsutvikling gjennom idrett.

Figur 2. Illustrerende modell for positiv ungdomsutvikling gjennom idrett (Holt et al., 2016)

Figur 2 forklarer samspillet mellom individet og konteksten rundt individet, og hvordan dette samspillet kan føre til økt positiv ungdomsutvikling gjennom idrett. Holt et al., (2016) forklarer at modellen tilbyr testbare forhold som kan guide videre forskning. Modellen presenterer fem hypoteser. 1) At perifere økologiske systemer (samfunnet, rammeverk og kultur) og individuelle faktorer påvirker PYD gjennom idrett. 2) Et PYD klima basert på forhold mellom ungdommen/utøveren, jevnaldrende, familie og andre voksne kan gjennom implisitte prosesser produsere PYD utfall. 3) PYD utfall kan oppnås hvis det gjennom eksplisitte tydelig formulerte prosesser er et fokus på læring av livsferdigheter i idrettsprogrammet og hvis det er et PYD klima i konteksten. 4) Den kombinerte effekten av et PYD klima og livsferdighets fokus i programmet vil produsere mer PYD utfall enn et PYD klima alene. Den femte og siste hypotesen handler om at det å tilegne seg PYD utfall i og gjennom idrett vil kunne fasilitere en overføringsverdi og gjøre det mulig for ungdom og blomstre og bidra i sitt samfunn og sin kontekst. I tillegg belyser Rauscher & Cocky (2016) hvordan PYD relaterte idrettsprogram utilsiktet kan reprodusere og opprettholde dagens ulikheter mellom gutter og jenter med mindre man vier oppmerksomhet til den sosiale og politiske konteksten til kjønn og jenters liv når man konstruerer idrettsprogram med fokus på PYD (Rauscher & Cocky, 2016). Dette omtales å være viktig for at idrett skal kunne tilby utviklingsmuligheter til både gutter og jenter.

3.0 Litteraturgjennomgang

Dette kapittelet har som hensikt å beskrive søkestrategien som har blitt benyttet for å finne den relevante litteraturen som er inkludert i oppgaven. Innledningsvis forklarer kapittelet prosedyren for litteratursøket og hvilke databaser som har blitt benyttet som søkemotorer. I tillegg presenteres selve framgangsmåten for litteratursøket. Videre presenteres den relevante litteraturen. Herunder studier som har undersøkt positiv ungdomsutvikling, de fem C'ene, i tillegg til studier som har sett på mulige sammenhenger mellom indikatorer for positiv ungdomsutvikling og idrettsdeltakelse.

3.1 Søkestrategi

For å belyse tidligere forskning på det aktuelle området har det blitt gjennomført et systematisk litteratursøk. I søket inngikk begrepene «ungdom», «positiv ungdomsutvikling» og «idrettsdeltakelse». Synonymer og lignende ord og uttrykk som ble ansett som tilsvarende ble søkt etter med det formål å belyse problemstillingen. Søkeordene ble søkt etter både på norsk og engelsk. Databasene Oria, Google scholar, PsychINFO og Pubmed er søkemotorene som har blitt benyttet i litteratursøket. Litteratursøket ble i hovedsak gjennomført i august og september 2021. Det ble tatt utgangspunkt i PICO- rammeverket for å systematisere litteratursøket og å fordele søkeordene i ulike kategorier. PICO er et akronym som kan veilede og systematisere et forskningsspørsmål som omhandler effekten eller nytten av et tiltak. Forkortelsen PICO står for populasjon (P=population), intervensjon/tiltak (I=intervention), sammenligning (C=comparison) og utfall (O=outcome). (Område for helsetjenester i folkehelseinstituttet, 2018, s. 5). Basert på hovedproblemstillingen ble kategoriene populasjon (ungdommer), intervensjon/tiltak (Idrettsdeltakelse) og utfall (Positiv ungdomsutvikling) identifisert og benyttet for å dele inn søkeordene. C'en i PICO rammeverket (Comparison) ble ikke benyttet da hovedproblemstillingen ikke søker å sammenligne ungdommers deltakelse i organisert idrett med en annen spesifikk type intervensjon.

Tabell 1 viser en oversikt over de søkeordene som har vært inkludert i litteratursøket. Søkeordene innenfor kategoriene har blitt satt sammen med «Eller» og «OR», mens for å kombinere søket med de andre kategoriene blir «OG» og «AND» benyttet. Dette ble gjort for å spisse søket mest mulig med det formål å få passende og relevante treff. Referanselistene til

de inkluderte artiklene har blitt systematisk gjennomgått for å finne relaterte artikler og studier som ikke har blitt oppdaget i litteratursøkene. Grunnet begrensede treff på norske søkeord ble det i litteratursøket i hovedsak benyttet engelske begreper som var relevante for problemstillingen. Tabell 2 viser inklusjons og eksklusjonskriterier som ble benyttet i litteratursøket for å spisse søket og gjøre det mest mulig relevant og dagsaktuelt. En fullstendig oversiktstabell av søkehistorikk inkludert suppleringsøk kan finnes under vedlegg.

Tabell 1. Søkord brukt i litteratursøkene

Populasjon (Ungdom)	Intervensjon/tiltak (Idrettsdeltakelse)	Utfall (Positiv ungdomsutvikling)
“Youth”, “adolescen*”, “young people”, “young adulthood” “Teenage*”	“Sport*” “Organized physical activity” «Organized Sports” “Organized PA” “Sports participation” “Structured activities”	“Positive youth development”, “PYD”, “Thriving in youth”, “Five Cs”, “five Cs model”, “5 Cs model”, “The five C’s” “Developmental assets”, “connection”, “character”, “confidence”, “caring”, “competence”
«ungdom», «tenåringer», «unge»	«Idrett» “Idrettsdeltakelse” “Organisert fysisk aktivitet” “Deltakelse i idrett» «Organisert idrett»	«positiv ungdomsutvikling», «positiv utvikling», «de fem C-ene», «PYD»

Tabell 2. Inklusjons- og eksklusjonskriterier for litteratursøket

Inklusjonskriterier	Eksklusjonskriterier
Tidsramme 2011-2021	Artikler publisert før 2011
Språk: Engelsk eller Norsk	Skrevet på andre språk enn Norsk og Engelsk
Alder på deltakere i studiene mellom 12-19	Alder på deltakere under 12 år eller over 19 år
Fagfellevurderte artikler	Ikke fagfellevurdert, Avhandlinger
Organisert idrett på fritiden Med unntak av internasjonale studier hvor skoleidrett er relevant	Studier på PYD og Uorganisert fysisk aktivitet/ uorganisert idrett

3.2 Tidligere forskning

3.2.1 Organisert idrettsdeltakelse og positiv ungdomsutvikling

Det fins en rekke internasjonale studier som har undersøkt sammenhengen mellom idrettsdeltakelse og indikatorer på positiv ungdomsutvikling. En spansk tverrsnittstudie har undersøkt hvorvidt ungdom som deltok i idrettsaktiviteter utenom skoletid skåret høyere på prediktorer for positiv ungdomsutvikling som pro-sosial oppførsel, mestringstro og sosial ansvarsfølelse sammenlignet med ungdom som deltok i andre aktiviteter utenom skoletid, eller som ikke deltok i noen aktiviteter i det hele tatt utenom skoletid (Carreres-Ponsoda, Escartí, Cortell-Tormo, Fuster-Lloret & Andreu-Cabrera, 2012). Utvalget bestod av 363 elever fra ulike skoler i Spania. Aldersspennet på elevene var fra 12-19 år, og det var en jevn kjønnsfordeling. Ut fra spørreundersøkelser ble elevene kategorisert i fire grupper. En gruppe bestod av elever hvor all organisert aktivitet utenom skoletid bestod av idrett, en gruppe var elever som bedrev både idrett og minst en annen aktivitet utenom skoletid, mens den tredje gruppen inkluderte elever som bedrev minst en annen aktivitet utenom skoletid som ikke var idrett. Den siste gruppen bestod av elever som ikke hadde noen form for organisert fritidsaktivitet (Carreres-Ponsoda et al., 2012, s. 673). Resultatene fra studien viste at ungdom

som deltok i organisert idrett utenom skoletid hadde signifikant høyere verdier for mestringstro, prososial oppførsel og personlig og sosial ansvarsfølelse sammenlignet med ungdom som deltok i andre former for fritidsaktiviteter og ungdom som ikke deltok i noen form for fritidsaktivitet (Carreres-Ponsoda et al., 2012, s. 675-678).

Funnene fra studien til Carreres-Ponsoda et al., (2012) sammenfaller med funnene fra en studie av Forneris, Camiré & Williamson (2015). Denne studien var basert på 239 ungdommer (57% jenter) ved flere skoler i Ontario i Canada sine besvarelser på en digital spørreundersøkelse. Utvalget bestod av elever som gikk på ungdomsskolen og tidlig videregående skole. Ungdommene ble basert på sine besvarelser i spørreundersøkelsen delt i fire ulike grupper som illustrerte deres grad av deltakelse i fritidsaktiviteter. De ulike gruppene ble så undersøkt og sammenlignet med ulike utviklingsressurser som ble beskrevet å kunne bidra til positiv ungdomsutvikling. Det ble funnet at ungdom som deltok i en kombinasjon av både idrett og ikke-idretts aktiviteter, i tillegg til ungdom som deltok utelukkende i idrettsaktiviteter oppnådde høyere verdier på flere utviklingsressurser sammenlignet med ungdom som ikke deltok i fritidsaktiviteter.

I en oversiktsstudie av Holt et al., (2016) beskrives flere positive utfallsmål for PYD gjennom idrett. Denne studien var en oversiktsstudie som innhentet og analyserte 63 ulike kvalitative studier på PYD i idrett. De innhentede studiene inkluderte blant annet case-studier, studier basert på «Grounded theory», «Mixed methods» studier og etnografiske studier. I studien kom det fram at ungdom som deltok i organisert idrett rapporterer om økt selvtillit og selvfølelse, akademiske fordeler gjennom økt disiplin og utholdenhet i arbeid, i tillegg til økt respekt og det å ta personlig ansvar. Det ble også rapportert at idrettsdeltakelse førte til økt opprettholdelse av en positiv holdning, læring av problemløsning, stresshåndtering og målsetting. Sosiale fordeler som dannelse av nye vennskap, økte kommunikasjonsferdigheter, ledelsesferdigheter i tillegg til positive fysiske ringvirkninger ble også rapportert som et utfall av deltakelse i organisert idrett (Holt et al., 2016, s. 35-36).

Samtidig som det rapporteres om flere positive utviklingsutfall for ungdom som deltar i organisert idrett, har det også blitt rapportert om assosiasjoner mellom deltakelse i organisert idrett og negative utviklingsutfall. Holt & Neely (2011) beskriver blant annet sammenhenger

mellom ungdomsidrett og misbruk av alkohol, bruk av ulovlige prestasjonsfremmende midler, konkurranse med jevnaldrende om plasser i idrettslaget som igjen kan føre til rivaleri og hindring av ungdoms evne til å ta andres perspektiv og dermed forstyrre utviklingen av moral. Resultater fra studien til Bean & Forneris (2016) tyder på at idrett med hensikt bør struktureres for å lære ungdommer livsferdigheter og at idrett da i større grad kan bidra til positiv ungdomsutvikling (Bean & Forneris, 2016, s. 412). Denne studien var en del av et større prosjekt som undersøkte programkvalitet på ulike idrettsprogrammer for ungdommer. Studien hentet inn data fra 26 ulike programmer i løpet av 1 år. 377 ungdommer (225 jenter) i alderen 9-18, med en gjennomsnittsalder på ca 14 år var involvert i de ulike programmene. De ulike idrettsprogrammene ble kategorisert i tre ulike grupper: a) idrettsprogrammer som med hensikt lærte livsferdigheter (n=3), b) ikke-idrettsprogrammer som med hensikt lærte livsferdigheter (n=6), og c) idrettsprogrammer hvor livsferdigheter ikke med hensikt ble undervist. Studien konkluderte med at idrettsprogrammet burde struktureres slik at det tilbyr en trygg psykososial kontekst, har ansvarsfulle og omsorgsfulle voksne mentorer, og at programmet tilbyr bevisste muligheter for utvikling av livsferdigheter (Bean & Forneris, 2016, s. 412).

At faktorer i konteksten rundt idretten er viktige tyder også resultatene fra studien til Vierimaa, Bruner & Côté (2018) på. Her fant forskerne at trenerne spilte en kritisk rolle i unge utøveres utviklingsopplevelser. Bruner et al., (2021) gjennomførte en systematisk oversiktsstudie og flere metaanalyser hvor de sammenlignet resultatene fra 35 studier som så på sammenhengen mellom idrettsintervensjoner og PYD. Idrettsintervensjonene som ble undersøkt i metaanalysene hadde et PYD fokus for å fremme en rekke fysiske og psykososiale fordeler gjennom idrettsdeltakelse. I studiene ble idrettsintervensjonenes påvirkning på C'ene kompetanse, selvtillit, karakter og tilhørighet/tilknytning, i tillegg til andre utfallsmål undersøkt. Studien fant ingen signifikante gjennomsnittseffekter for utfall relatert til karakter og tilknytning. Derimot fant Bruner et al., (2021) moderate effekter av PYD intervensjoner på utfallene kompetanse, selvtillit og livsferdigheter. Forskerne fant også at det var en rekke faktorer som modererte forholdet mellom PYD fokuserte idrettsintervensjoner og positive utviklingsutfall for ungdommer. Blant annet bestod disse modererende effektene av design og varighet på programmet, alder, kjønn og idrettstype.

Andre har også funnet flere positive korrelasjoner mellom idrettsdeltakelse og positiv ungdomsutvikling. Calmeiro, Teques, Rosado & de Barros (2021) belyser i en oversiktsartikkel bestående av gjennomgang av to artikler og fire korrelasjonsstudier hvordan deltakelse i idrett og fysisk aktivitet gjennom flere studier har blitt assosiert med en rekke positive utfall relatert til ungdoms fysiske, psykiske, sosiale og spirituelle helse. I tillegg trekker Calmeiro et al., (2021) fram funn som viser at fysisk aktivitet bidrar til utvikling av både indre og ytre utviklingsressurser som kan overføres til andre kontekster av deres liv. Positive utviklingsutfall gjennom fysisk aktivitet og idrett sammenfaller med funn i studien til Bruner et al., (2017) hvor forskerne med mål om å undersøke forholdet mellom sosial identitet og PYD i idrett rekrutterte et utvalg på 219 ungdommer som deltok i idrett på fritiden. Idrettene ungdommene drev med var lagidretter og inkluderte blant annet fotball, volleyball, hockey og baseball. Sosial identitet ble målt gjennom en 12 punkts måleenhet som ble modifisert til å passe i en idrettskontekst. Positiv ungdomsutvikling i settingen ble målt gjennom å bruke deler av «Youth Experience Survey for Sport» (Bruner et al., 2017, s. 210-211). Forskerne fant at målene på sosial identitet som inkluderte opplevelse av tilhørighet, knytting av bånd, likhet og følelser relatert til gruppedlemskap korrelerte positivt med personlige og sosiale ferdigheter som er indikatorer for PYD. I tillegg korrelerte faktorene likhet, knytting av bånd og tilhørighet med PYD målet initiativ, mens gruppedlemskap korrelerte positivt med målsetting, samtidig som det korrelerte negativt med negative opplevelser (Bruner et al., 2017, s. 212). Denne studien undersøkte et utvalg bestående utelukkende av ungdom som var involvert i lagidrett. Likevel anses det som relevant for innværende studie at sosial identitet gjennom lagidrett korrelerte positivt med mål på positiv ungdomsutvikling hos utvalget.

3.2.2 Individuell idrett og lagidrett

En studie av Agans & Geldhof (2012) undersøkte sammenhengen mellom ungdoms utviklingsutfall og deltakelse i både lagidrett og individuell idrett, i tillegg til dans. Studien undersøkte et delsett av deltakere fra den amerikanske nasjonale, longitudinelle studien “4-H Study of Positive Youth Development”. Dette delsettet inkluderte 710 ungdommer fra 10, 11 og 12 klasse på High school i USA, med et aldersspenn på 15-18 år. 68,7 % av utvalget var kvinner (Agans & Geldhof, 2012, s. 155). Forskerne fant at ungdom som deltok i både individuell idrett og lagidrett viste en mer positiv utvikling sammenlignet med ungdom som ikke deltok i idrett. Forskerne fant også visse kjønnsforskjeller i utvalget. For kvinner i

utvalget på tvers av alle tre klasstrinnene var deltakelse i både individuell idrett og lagidrett positivt korrelert med høyere nivåer av PYD og «Contribution» sammenlignet med kvinner som ikke deltok i idrett. For menn var det ikke en like klar positiv korrelasjon på tvers av alle tre klasstrinnene, der det kun var hos 10 klassingene (15-16 år) man fant at deltakelse i både individuell idrett og lagidrett hadde en sammenheng med høyere nivåer av PYD og «Contribution» (Agans & Geldhof, 2012, s. 161).

Rollen lagfølelse og samhold gjennom lagidrett kan ha for individets positive ungdomsutvikling gjennom idrett ble undersøkt i studien til Bruner et al., (2014). Både mannlige og kvinnelige ungdommer som drev med lagidrett på high school nivå fullførte «Youth Sport Environment Questionnaire» som er et mål på samhold og «Youth Experience Survey-Sport» (YES-S) som er et tilpasset mål av PYD i idrett. YES-S inneholder de følgende subskalaene for mål av PYD; personlige og sosiale ferdigheter, initiativ, kognitive evner, målsetting og negative opplevelser. En flernivå analyse, hvor nivå en var på individuelt nivå, mens nivå to var på gruppenivå ble utført for hver av PYD subskalaene (Bruner et al., 2014, s. 221-222). På nivå en i analysen ble det funnet at høyere opplevelser av samhold i oppgaver i laget predikerte høyere nivåer av PYD i form av høyere verdier av personlige og sosiale ferdigheter, initiativ, målsetting og mindre negative opplevelser. Samtidig ble det funnet at høyere nivåer av opplevd sosialt samhold også predikerte høyere PYD, gjennom høyere nivåer av personlige og sosiale ferdigheter, kognitive evner, målsetting og lavere nivåer av negative opplevelser. På nivå to i analysen ble det funnet at høyere opplevelser av lagets oppgavesamhold predikerte mindre negative opplevelser, mens høyere nivåer av lagets sosiale samhold predikerte mer negative opplevelser. Forskerne påpeker at resultatene indikerer at samhold innad i et idrettslag har innflytelse på ungdoms personlige utvikling i idrett (Bruner et al., 2014, s. 223-224).

3.2.3 Kjønn- og sosioøkonomiske forskjeller i nivåer på de fem C'ene

Litteratursøket har identifisert flere studier som har avdekket forskjeller mellom gutter og jenter i verdier på de ulike indikatorene for positiv ungdomsutvikling. Urke, Holsen & Larsen (2021) undersøkte sammenhengen mellom konstrukter for positiv ungdomsutvikling og mental velvære blant norske 16-17 åringer, og om denne sammenhengen ble påvirket av nivåer av «body appreciation». Positiv ungdomsutvikling ble i studien målt gjennom en

kortversjon av PYD fem C'er modellen (PYD-SF), med mål på konstruktene competence, confidence, connection, character og caring. Forskerne fant gjennom t-tester for uavhengige utvalg statistisk signifikante kjønnsforskjeller for alle konstrukter, bortsett fra global PYD og konstruktet connection. Gutter i utvalget rapporterte statistisk signifikante høyere verdier enn jenter på mental velvære og PYD konstruktene competence og confidence. Jentene i utvalget rapporterte derimot høyere statistisk signifikante verdier enn guttene på PYD konstruktene character og caring (Urke et al., 2021).

Andre studier har også pekt på kjønnsforskjeller i de fem C'ene i PYD. Indikatorer for «thriving» gjennom verdier på de fem C'ene ble undersøkt i et Ghanesisk utvalg (Wiiium, Wreder, Chen & Dimitrova, 2019). Forskerne undersøkte indikatorer for «thriving» gjennom verdier på de fem C'ene competence, confidence, connection, character og caring. Deltakerne i studien var 858 Ghanhesiske ungdommer, hvor 44% var jenter. Resultatene i studien pekte på at gutter hadde høyere verdier på konstruktet competence, mens jenter hadde høyere verdier enn gutter på konstruktet caring (Wiiium et al., 2019, s. 136). Det ble også funnet kjønnsforskjeller i studien til Tome et al., (2021). Her undersøkte forskerne innflytelsen til de fem C'ene i PYD på den mentale velværen til portugisiske ungdommer, og så på forskjeller mellom kjønn. Utvalget bestod av 384 ungdommer som besvarte en spørreskjemaundersøkelse. Begrepet velvære innebar i studien variabler på angst, sosial fremmedgjøring, generell velvære, fysisk symptomer og psykiske symptomer. Her fant forskerne at gutter oppnådde høyere verdier på konstruktene competence, confidence og connection. Forskerne fant også at konstruktet character var assosiert med velvære for gutter, men ikke for jenter. Konstruktet caring stod fram som en negativ predikator for både gutter og jenter sin mentale velvære. Connection virket å være viktigere for jenter enn gutter. For gutter hadde competence en negativ påvirkning på angst, mens for jenter hadde høye verdier av kompetanse en positiv påvirkning på angst (Tome et al., 2021).

Tidligere forskning tyder på at det også kan være sosioøkonomiske forskjeller i gjennomsnittsnivåene for de fem C'ene. Ye, Wen, Wang & Lin (2020) undersøkte i en tverrsnittstudie på et kinesisk utvalg (gjennomsnittsalder = 13.24, 53.70% gutter) sammenhengen mellom subjektiv sosioøkonomisk status og positiv ungdomsutvikling (PYD), og hvorvidt sosial kapital i skolen medierte dette forholdet. Subjektiv sosioøkonomisk status ble målt av et enkelt spørsmål som reflekterte ungdommenes egen opplevelse av familiens

sosioøkonomiske status. Positiv ungdomsutvikling ble målt gjennom de fem C'ene (kompetanse, selvtillit, tilknytning, karakter og omtanke). Deltakerne besvarte spørsmål som målte deres nivåer på de fem c'ene, hvor responsnivået gikk fra 1 (Veldig uenig) til 5 (Veldig enig). Ye et al., (2020) fant i studien at det var en signifikant positiv sammenheng mellom egen opplevelse av familiens sosioøkonomiske status og PYD. Funnene i studien underbygget PYD-perspektivet gjennom at materialistiske og sosiale ressurser i ungdommens kontekst (familie og skole) og individuelle styrker ble funnet å lede til økt positiv ungdomsutvikling. Høy SØS ble av forskerne beskrevet å være en positiv prediktor for utviklingsutfall hos ungdom.

3.2.4 Samlet PYD og de enkelte C'ene

Positiv ungdomsutvikling kan ansees som et sammensatt konstrukt, hvor flere ulike underelementer sammen predikerer positiv utvikling hos ungdom (Bowers, 2010, s. 721). Det var dermed relevant å undersøke tidligere litteratur som ser på hver enkelt av C'ene i PYD. I en studie av Holsen et al., (2017) undersøkte man hvorvidt de fem C'er modellen av PYD var overførbart fra et amerikansk utvalg til en norsk kontekst. Forskerne benyttet data fra 1195 elever i norsk videregående skole som deltok i «Drømmeskole» prosjektet og 839 deltakere som deltok i den amerikanske «4-H Study of PYD» (Holsen et al., 2017, s. 561). Studien ønsket å analysere hvorvidt validiteten for de fem C'ene i PYD også var gyldig hos et norsk utvalg. Holsen et al., (2017) fant at det var noen forskjeller, men at den overordnede PYD faktoren, samt de fleste av de fem C'ene var overførbart mellom de to utvalgene. Dette kan tyde på at modellen med de fem C'ene i PYD ser ut til å fungere godt i et norsk utvalg (Holsen et al., 2017, s. 566). Forskerne undersøkte også korrelasjoner mellom hele PYD batteriet og tre andre relevante utfallsmål. Dette var angst og depressive symptomer, livstilfredshet og Empowerment. De fleste C'ene korrelerte positivt med indikatorer på positive utviklingsutfall og negativt med negative utviklingsmål. Et interessant unntak var at forskerne fant en positiv korrelasjon mellom PYD konstruktet omtanke og symptomer på angst og depresjon hos det norske utvalget.

Resultatene fra denne studien støttes av funnene i Geldhof et al., (2019) sin studie som bestod av 2386 elever i Norge med en gjennomsnittsalder på 16,60 år, hvorav 44,8% av utvalget var jenter (Geldhof et al., 2019, s. 4). Forskerne undersøkte forholdet mellom indikatorer for «Thriving», som i denne studien ble beskrevet som høyere mentalt velvære og lavere nivåer

av angst- og depresjonssymptomer og konstruktet omtanke i fem C'er modellen. Resultatene fra studien tydet på at konstruktet omtanke hadde en signifikant positiv korrelasjon med angst- og depresjonssymptomer (Geldhof et al., 2019, s. 5-6).

Forskjeller mellom de fem C'ene i den globale PYD modellen ble også funnet i studien til Urke et al., (2021). Her undersøkte forskerne sammenhengen mellom positiv ungdomsutvikling og mental velvære og hvordan body appreciation og kjønn potensielt påvirket denne sammenhengen. Funn fra studien tydet på en statistisk signifikant sammenheng mellom PYD målt som globalt PYD hos 16 åringer i studien, og mentalt velvære målt 1 år senere. Forskerne fant også i studien at PYD konstruktene confidence, character og caring i denne sammenhengen i liten grad predikerte mentalt velvære, og at effekten av det globale PYD målet i stor grad var drevet av konstruktene competence og connection (Urke et al., 2021).

3.2.5 De fem C'ene i et idrettsperspektiv

I en studie av Jones et al., (2011) ble den latente dimensjonaliteten av PYD i idrett undersøkt gjennom eksplorerende og konfirmerende faktoranalyser for å fastslå den empiriske validiteten for de fem C'ene av PYD i idrett. Utvalget i studien var ungdom som deltok på sommer-idrettsleirer ved et Kanadisk universitet. Totalt deltok 258 ungdommer, hvorav 59 gutter og 199 jenter. Aldersspennet var fra 12-16 år. Ungdommene fullførte et spørreskjema med 30 spørsmål som av forskerne ble kalt PYD-Sport. Forskerne peker på at idrett er assosiert med positive utviklingsopplevelser for ungdom, men at det kan stilles spørsmål om alle aspektene i fem C modellen er relevante for å måle positiv ungdomsutvikling gjennom idrett (Jones et al., 2011). I studien fant forskerne at C'ene "Caring", "Character" og "Connection" i idrett best kan bli representert av en enkel faktor som er basert på utviklingen av pro-sosiale verdier rundt positive sosiale interaksjoner med andre mennesker (Jones et al., 2011, s. 261). Gjennomsnittsverdier på 5,61 for pro-sosiale verdier, og 5,88 for kompetanse og selvtillit på en 7 trinns skala indikerer at deltakerne i studien scoret høyt på PYD indikatorer tilpasset et idrettsperspektiv (Jones et al., 2011, s. 262). Deskriptive analyser i studien indikerte at idrett kan tilby positive utviklingsopplevelser, men at mer forskning trengs for å fastslå hvordan idrettsdeltakelse kan fremme PYD, og å forstå potensielle mediatorer og moderatorer (Jones et al., 2011, s. 262). Forskerne i studien konkluderte med at i en idrettskontekst blir PYD best forklart gjennom et samlet konstrukt (Pro-sosiale verdier)

bestående av C'ene “Caring”, “Character” og “Connection” og konstruktene selvtillit og kompetanse heller enn de 5 c'ene som helhet (Jones et al., 2011, s. 250).

Funnene fra studien til Jones et al., (2011) sammenfaller med Vierimaa et al., (2018) sin studie, hvor forskerne gjennom en tverrsnittsundersøkelse med systematisk observasjon av deltakernes oppførsel undersøkte 67 unge basketballspillere i kampsituasjon. I tillegg gjennomførte deltakerne mål på de 4 C'ene (competence, confidence, connection og character). Forskerne utelot den ene C'en Caring (omtanke), og argumenterte for at det er kompetanse, selvtillit, tilknytning og karakter som best måler PYD gjennom idrett (Vierimaa et al., 2018). Vierimaa, Erickson, Côté & Gilbert (2012) omtaler også i sin oversiktsstudie at en 4 C'er modell bestående av de fire c'ene competence, confidence, connection, og character er mest passende og relevant som mål av positive utviklingsutfall for ungdommer som bedriver organisert idrett. I tillegg omtaler forskerne hvordan omtanke konstruktet i stor grad overlapper med karakter konstruktet i en idrettskontekst, og at omtanke og karakter konstruktene muligens burde slås sammen til et samlet konstrukt (Vierimaa et al., 2012, s. 602).

3.3 Oppsummering av tidligere forskning

Gjennom litteratursøket har det blitt funnet studier som underbygger teorien om at idrettsdeltakelse kan bidra til positiv ungdomsutvikling (Carreres-Ponsoda et al., 2012; Forneris et al., 2015; Bruner et al., 2017; Agans & Geldhof, 2012). Det har imidlertid blitt understreket at positiv ungdomsutvikling gjennom idrett ikke skjer automatisk, men avhenger av flere faktorer (Carreres-Ponsoda et al., 2012). Blant annet viktigheten av hvordan man strukturerer idretten for å legge til rette for positive utviklingsutfall hos ungdom (Bean & Forneris, 2016), voksne og treneres rolle i positiv ungdomsutvikling (Vierimaa et al., 2018), og viktigheten av samhold i idrett (Bruner et al., 2014). Kjønnforskjeller i verdier på de ulike PYD konstruktene har tydet på at jenter oftere oppnår høyere verdier for konstruktet omtanke, mens gutter oftere oppnår høyere verdier for konstruktene kompetanse og selvtillit (Tome et al., 2021; Wiium et al., 2019; Urke et al., 2021). Resultater fra flere ulike studier tyder også på at det er kjønnforskjeller i sammenhenger mellom PYD og fysisk og psykisk helse (Tome et al., 2021). Tidligere forskning har også pekt på at det er en sammenheng mellom ungdoms opplevelse av egen sosioøkonomisk status og positiv ungdomsutvikling. Høyere

sosioøkonomisk status forbindes med økte muligheter og ressurser i ungdommens kontekst og miljø som igjen kan bidra til positiv utvikling (Ye et al., 2020).

I litteraturen er det også funnet indikasjoner på at ikke alle de fem C'ene i det globale målet på PYD nødvendigvis predikerer positiv ungdomsutvikling. Konstruktet Caring (omtanke) har blitt assosiert med negative utfallsmål som angst- og depresjonssymptomer (Holsen et al., 2017). I en idrettskontekst tyder studier på at det globale PYD målet ikke gjenspeiler positiv ungdomsutvikling gjennom idrettsdeltakelse på en dekkende måte (Jones et al., 2011; Vierimaa et al., 2018). Det vil derfor være relevant i innværende studie å undersøke hvilke av de fem C'ene i PYD som i størst grad assosieres med deltakelse i organisert idrett. En oppsummering av litteraturen viser at internasjonal forskning tyder på at det er en positiv sammenheng mellom idrettsdeltakelse og PYD. Samtidig viser forskningen at ikke alle C'ene er forbundet med positive utviklingsutfall. I norsk setting er det funnet og inkludert en del studier på PYD og de fem c'ene generelt, men det er begrenset litteratur som ser på sammenhengen mellom idrettsdeltakelse og de fem C'ene i PYD hos et norsk utvalg.

4.0 Hensikt og problemstillinger

Denne studien ønsker å undersøke om idrettsdeltakelse hos norsk ungdom i 1.klasse på videregående skole har en sammenheng med de fem C'ene som er relatert til positiv utvikling hos ungdom. Det vil også kontrolleres for kjønnsforskjeller og sosioøkonomisk status. Videre i dette kapittelet presenteres problemstillinger som det søkes å besvare og belyse i analysedelen av oppgaven. Midtbø (2007, s. 17) beskriver en problemstilling som et presist spørsmål som analysen skal besvare. Innværende studies overordnede problemstilling har vært: *«Hva er sammenhengen mellom deltakelse i organisert idrett og de fem C'ene i PYD hos ungdommer i 1. klasse på videregående skole i Norge?»* Følgende forskningsspørsmål har blitt undersøkt for å svare på problemstillingen:

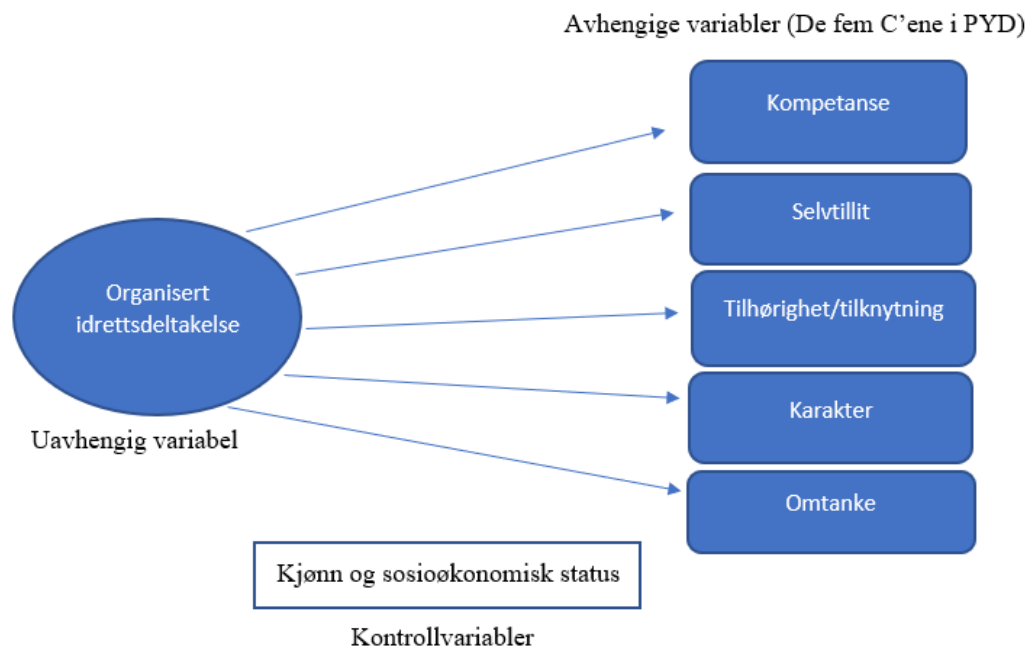
Forskningsspørsmål 1: Hvor stor andel av utvalget deltar i organisert idrett, og varierer idrettsdeltakelsen ut fra sosiodemografiske forhold?

Forskningsspørsmål 2: Hvordan er gjennomsnittsnivåene på de fem C'ene hos utvalget? Og er det kjønnsforskjeller og forskjeller mellom de ulike gruppene av sosioøkonomisk status?

Forskningsspørsmål 3: I hvilken grad er det en sammenheng mellom organisert idrettsdeltakelse og de fem C'ene hos utvalget? Og er det forskjeller i sammenhengene mellom gutter og jenter?

Forskningsspørsmål 4: Hva er sammenhengen mellom deltakelse i organisert idrett og de fem C'ene hvis det kontrolleres for de mulige effektene av kjønn og sosioøkonomisk status?

Figur 3. Konseptuell modell for inneværende studie

Den konseptuelle modellen i figur 3 illustrerer hvordan det er forventet at det vil være en sammenheng mellom deltakelse i organisert idrett og nivåer på de fem C'ene hos utvalget. Kjønn og sosioøkonomisk status legges til som kontrollvariabler i sammenhengene for å undersøke potensielle effekter fra disse to variablene.

5.0 Metode

Det finnes forskjellige måter å undersøke problemstillinger og hypoteser på. I tillegg kan forskere ha ulike perspektiver, ståsted og meninger for hvordan man best kan besvare forskningsspørsmål. I dette metodekapittelet vil studiens metodiske fremgangsmåter

presenteres, samt hvilket vitenskapsteoretiske ståsted som ligger til grunn. Metoden forteller noe om hvordan man bør gå til verks for å framskaffe eller etterprøve kunnskap (Dalland, 2012, s. 111). Studiens vitenskapsteoretiske ståsted, forskningsdesign, datasett, utvalg, mål og variabler blir gjort rede for og presentert i dette kapittelet. Deretter vil studiens kvalitetssikring gjennom validitet og reliabilitet belyses. Videre blir de statistiske analysemetodene som skal bli benyttet for å belyse problemstillingene presentert, før de etiske vurderingene gjennomgås til slutt.

5.1 Vitenskapsteoretisk ståsted og forskningsmetode

Vitenskap og forskning kan forklares som det å søke grundig etter klarhet og forståelse i et forhold eller en sammenheng (Dalland, 2012, s. 16), hvor man systematisk utforsker virkeligheten. Forskning blir sett på som veien til å svare på spørsmål, løse problemer og utvikle kunnskap (Punch, 2014, s. 4). Innenfor vitenskapssteorien finnes det forskjellige tradisjoner for hvordan man oppnår kunnskap, der man i hovedsak kan skille mellom to kunnskapstradisjoner eller vitenskapssyn (Dalland, 2012, s. 51). Det ene er positivisme, som har sitt opphav i naturvitenskapens tradisjon med studier av den fysiske naturen. I dette perspektivet leter man etter kausalitet gjennom å undersøke sammenhengen mellom årsak og virkning. I et slikt perspektiv undersøker man hvordan noe skjer framfor hvorfor det skjer (Dalland, 2012, s. 51). Det andre synet blir kalt hermeneutikk, og har sitt opphav i humanvitenskapene hvor studiet av selve mennesket og menneskeskapte fenomen står sentralt (Dalland, 2012, s. 51). Disse vitenskapssynene skiller seg fra hverandre med tanke på hvordan man anser framgangsmåter for oppnåelse av kunnskap. Man kan også si at de to feltene komplementerer hverandre, med tanke på at naturvitenskapen bidrar med kunnskap om *hvordan*, som er med å forklare et fenomen. Mens humanvitenskapene gir kunnskap om *hvorfor*, som setter en i stand til å forstå en selv og andre (Dalland, 2012, s. 56).

Innenfor disse forskjellige tradisjonene finnes det ulike paradigmer og perspektiver på verden. Et paradigme innebærer generelt et sett med antakelser om verden, og hva som utgjør egnede emner og egnede teknikker for å innhente informasjon i den verdenen. Det er kort fortalt et syn på verden (Punch, 2014, s. 14). Paradigmer forteller generelt noe om hvordan virkeligheten er (ontologi) (Punch, 2014, s. 15; Neumann, 2014, s. 94), i tillegg til hva som er forholdet mellom forskeren og virkeligheten, og skapelsen av valid kunnskap (epistemologi)

(Neumann, 2014, s. 95). Videre forteller et paradigme noe om hvilke metoder som kan bli brukt for å studere virkeligheten (metodologi) (Punch, 2014, s. 15). Eksempler på slike paradigmer innenfor hermeneutikken er interpretivisme og konstruktivisme. Interpretivisme baserer seg på meningene mennesker tar med seg i oppførsel og situasjoner som de bruker til å gi mening til deres verden (Punch, 2014, s. 17). Mens konstruktivisme tar utgangspunkt i at virkeligheter er lokale, spesifikke og konstruerte og avhenger av de individene eller gruppene som befinner seg i disse virkelighetene (Punch, 2014, s. 17).

Innenfor positivismen er post-positivismen omtalt som den tradisjonelle formen for forskning (Creswell & Creswell, 2018, s. 5). Det post-positivistiske verdenssynet relateres til en deterministisk tankemåte som tar utgangspunkt i en årsak - effekt filosofi, hvor en årsak mest sannsynlig predikerer et utfall eller en effekt (Creswell & Creswell, 2018, s. 6). Samtidig tar et slikt verdenssyn hensyn til nødvendigheten av å identifisere, vurdere og reflektere rundt faktorene som kan påvirke utfallet (Creswell & Creswell, 2018, s. 6). Objektivitet står sentralt innenfor post-positivismen og andre paradigmer, noe som innebærer at forskeren ikke skal basere seg på egne holdninger, meninger og verdier i innhenting av kunnskap (Neumann, 2014, s. 101). Samtidig bør en forskers verdenssyn identifiseres i et forskningsprosjekt da det påvirker forskningen gjennom at forskeren basert på faglig bakgrunn, forskermiljø og tidligere forskningsopplevelser vil rettledes i valg av metode (Creswell & Creswell, 2018, s. 5).

I forskningen skilles det i hovedsak mellom kvalitativ og kvantitativ forskning. De to tilnærmingene skilles gjennom forskerens verdenssyn og filosofiske antakelser, strategi for utførelsen av forskningen og spesifikke metoder som ligger til grunn for innhenting av ønsket informasjon og data (Creswell & Creswell, 2018, s. 3). Hovedforskjellen mellom disse metoderetningene kan sies å være knyttet til måten en samler data på. De kvalitative metodene tar sikte på å fange opp meninger og opplevelser som ikke lar seg tallfeste eller måle (Dalland, 2012, s. 112; Punch, 2014, s. 17). De kvantitative metodene kan derimot gi data i form av målbare enheter, hvor tallene gir muligheter til å foreta regneoperasjoner som kan gi informasjon om fenomener for et større utvalg, for eksempel på befolkningsnivå (Dalland, 2012, s. 112). Dataen i den kvantitative empiriske forskningen er da i form av tall (Punch, 2014, s. 3). En kvantitativ tilnærming til empirisk forskning har gjerne en deduktiv framgangsmåte hvor forskeren ut fra å undersøke sammenhenger mellom variabler ønsker å

teste objektive teorier. Ønsket er da å kunne finne generaliserbare utfall som kan si noe om en korrelasjon, et fenomen eller en sammenheng i en populasjon (Creswell & Creswell, 2018, s. 4). Kvantitativ forskning er gjerne assosiert med et post-positivistisk verdenssyn (Punch, 2014, s. 17).

5.2 Forskningsdesign

Inneværende studie har gjennom forskningsspørsmålene tatt sikte på å undersøke sammenhenger mellom deltakelse i organisert idrett og de fem C'ene i positiv ungdomsutvikling (PYD). Forankret i det post-positivistiske verdenssynet og kvantitativ metode er det utført statistiske analyser av kvantitativ data med utgangspunkt i det teoretiske rammeverket om de fem C'ene i PYD. Inneværende studie har et tverrsnitt-design hvor utvalgte variabler som allerede har blitt innhentet blir undersøkt. I korrelasjons- og tverrsnittstudier observerer man hva som naturlig foregår i verden, uten å direkte forstyrre eller manipulere det som skjer. Med et slikt forskningsdesign kan mange variabler bli målt på et bestemt tidspunkt (Field, 2018, s. 16).

5.2.1 Beskrivelse av studien og utvalget

Datamaterialet som blir benyttet i studien er hentet fra tverrsnittstudien «Helsevaner blant skoleelever – en WHO-undersøkelse i flere land (HEVAS)», og er fra 2018. HEVAS er en landsdekkende spørreskjemaundersøkelse blant norske 11-, 13-, 15- og 16 åringer, hvor formålet er å kartlegge faktorer som bidrar til god utvikling i helse, trivsel og læring blant barn og unge (UIB, 2020). Oppstarten av undersøkelsen var i 1983, og siden 1985 har studien blitt gjennomført hvert fjerde år. HEVAS undersøkelsen er en del av et større internasjonalt samarbeid, hvor tilsvarende undersøkelser blir gjennomført i femti andre land, de fleste i Europa. Verdens helseorganisasjon (WHO) står bak det internasjonale samarbeidsprosjektet, som blir kalt «Health Behaviour in School-age Children (HBSC) – a WHO collaborative cross-national study (UIB, 2020).

For de norske undersøkelsene har Institutt for helse, miljø og likeverd (HEMIL) ved Universitetet i Bergen ansvaret for gjennomføringen (UIB, 2020). Undersøkelsen gir helse- og utdanningsmyndighetene økt kunnskapsgrunnlag, hvor resultatene brukes aktivt i utvikling av

politikk og tiltak for å fremme helse, trivsel og læring hos barn og unge (UIB, 2020). Totalt var det 6059 respondenter i datasettet fra 2018 undersøkelsen. Elevene som gikk i 1. klasse på videregående skole (16-åringene) fikk utstedt spørreskjemaer som inkluderte spørsmål knyttet til de fem C'ene i PYD. Denne gruppen utgjør utvalget for inneværende studie som består av 2204 elever i 1. klasse på videregående skole, hvor 49,7% var gutter og 50% var jenter. Utvalget kan sies å ha et tilfredsstillende antall respondenter. Har man en et utvalg med for få respondenter risikerer man at resultatene i studien ikke kan etterprøves med andre utvalg (Pallant, 2013, s. 156). Dette sammen med at dataen er samlet fra hele landet kan bidra til økt generaliserbarhet (Pallant, 2013, s. 156).

5.2.2 Datasett og prosedyre for datainnsamling

HEVAS undersøkelsene har siden den første undersøkelsen i 1983 blitt gjennomført på mer eller mindre den samme måten. Elevene som deltar i HEVAS- undersøkelsen gjennomfører den digitale spørreskjemaundersøkelsen på skolen, i skoletiden (Haug et al., 2020, s. 10). Det ble i forkant informert om at deltakelse i studien var frivillig, og at man kunne velge å hoppe over spørsmål, eller trekke seg dersom man ønsket det. Informasjon om studien og forespørsel om påmelding ble først sendt til rektorene ved de aktuelle skolene. Lærerne fikk da informasjon om hvordan å distribuere informasjon om studien og innhente samtykke fra foreldre (Haug et al., 2020, s. 10). Datainnsamlingen startet i mars 2018, men for å oppnå ønsket utvalgsstørrelse ble det ansett som nødvendig med en ekstra datainnsamling i september og oktober i 2018 for de skoleklassene som ikke hadde besvart henvendelsen angående studien våren 2018 (Haug et al., 2020, s. 6).

De fleste spørsmålene i HEVAS undersøkelsen er basert på den internasjonale protokollen for HBSC- undersøkelsen (Haug et al., 2020, s. 10). Noen spørsmål er obligatorisk å stille for alle samarbeidslandene, men det er også ulike pakker med temaspørsmål som kan velges. PYD spørsmålene inngikk i en slik valgfri pakke med temaspørsmål (Haug et al., 2020, s. 10). For elevene i 1. klasse i den videregående skolen ble det for å sikre et landsdekkende representativt utvalg benyttet en liste over alle førsteårsstudier/grunnkurs i videregående skole (Samdal et al., 2016, s. 8).

5.3 Instrumenter

Variablene som måler deltakelse i organisert lagidrett og deltakelse i organisert individuell idrett er de uavhengige variablene som fungerer som prediktorer i analysedelen av oppgaven.

Uavhengige variabler er variabler man antar er en «årsak», fordi at dens verdi ikke avhenger av en annen variabel (Field, 2018, s. 10). PYD Short form (PYD-SF) som inneholder spørsmål og påstander som måler de fem C'ene blir de avhengige variablene i studien.

Variabler man ønsker å kontrollere effekten av i analysene er kjønn og sosioøkonomisk status, da det antas at disse potensielt kan påvirke forholdet man ønsker å undersøke (Punch, 2014, s. 222).

5.3.1 Idrettsdeltakelse

I spørreskjema skilles det mellom et spørsmål for organiserte lagidretter og et spørsmål for organiserte individuelle idretter. I inneværende studie inkluderes begge formene for deltakelse i organisert idrett.

Organisert idrettsdeltakelse

For å undersøke respondentenes deltakelse i organisert idrett ble utvalget bedt om å svare på følgende spørsmål: «*Hvor ofte deltar du vanligvis i disse typene organiserte aktiviteter på fritiden? Med organiserte aktiviteter mener vi aktiviteter som er drevet av idrettsklubben, andre klubber eller organisasjoner.* To ulike spørsmål og klassifiseringer var relatert til organisert idrettsdeltakelse og det skilles mellom lagidrett og individuell idrett (1) *Organisert lagidrett (for eksempel fotball, håndball, basketball, ishockey, og (2) Organiserte individuelle fysiske aktiviteter (for eksempel svømming, sykling, kampsport, friidrett, turn, dans, langrenn.* Svaralternativene for spørsmålene vedrørende både lagidrett og individuell idrett var: (1) *holder ikke på med denne aktiviteten, (2) 2-3 ganger i måneden eller sjeldnere, (3) omtrent 1 dag i uken, (4) 2 ganger i uken eller oftere.* De samme spørsmålene har tidligere blitt brukt i den norske HEVAS undersøkelsen (Samdal et al., 2016). I analysedelen av inneværende oppgave ble organisert lagidrett og organisert individuell idrett slått sammen og behandlet som en felles variabel som omfatter deltakelse i organisert idrett.

5.3.2 PYD Short Form (PYD-SF)

For å måle de fem C'ene i PYD i spørreskjemaet benyttes en modifisert form av PYD-SF, utarbeidet av Geldhof et al., (2013). Denne kortversjonen består av 34 spørsmål/ påstander fordelt på fem kategorier som fungerer som indikatorer for hver av de fem C-ene.

Inneværende studie benytter ikke den globale PYD-SF som et samlet mål av PYD, men undersøker C'ene separat. Tidligere forskning har indikert at et samlet PYD mål basert på en sammenslåing av Lerner & Lerner (2013) sin konseptualisering av de fem C'ene ikke virker å være en presis indikator for å måle PYD gjennom idrett (Jones et.al, 2011; Vierriima et al., 2018; Vierriima et al., 2012). Dermed ble det ansett som interessant å undersøke organisert idrettsdeltakelse opp mot hver enkelt av C'ene.

Kompetanse

Denne subskalaen omhandler spørsmål som måler elevenes akademiske, sosiale og fysiske/sportslige kompetanse, med to variabler på hvert konstrukt og totalt seks påstander for å måle hele kompetanse-konstruktet. Subskalaen beskrives som opplevd kompetanse i forskjellige aspekter av livet, inkludert akademiske evner, sosiale og personlige ferdigheter, og kognitive evner (Årdal et al., 2017). Respondentene skal da rangere påstander om seg selv på en skala som går fra (1) «*Stemmer svært godt*» (2) «*Stemmer nokså godt*» (3) «*Stemmer nokså dårlig*» og til (4) «*Stemmer svært dårlig*». Et eksempel på en påstand som måler akademisk kompetanse er «*Jeg gjør det svært godt på skolen*». Et eksempel på en påstand som måler sosial kompetanse er «*Jeg er populær blant jevnaldrende*». Mens et eksempel på en påstand som måler fysisk/sportslig kompetanse er «*Jeg synes jeg er bedre i sport enn andre på min alder*».

Selvtillit

Selvtillit sier noe om individet har en positiv innstilling til seg selv, god selvfølelse, og et positivt syn på seg selv (Årdal et al., 2017). For subskalaen som måler selvtillit er det totalt seks påstander respondentene skal svare på. Svaralternativene rangeres fra (1) «*stemmer svært godt*», (2) «*stemmer nokså godt*», (3) «*stemmer nokså dårlig*» og til (4) «*stemmer svært*

dårlig». Eksempler på påstander som bidrar til å måle det totale selvtillit konstruktet er «*Jeg liker meg selv slik jeg er*» og «*Jeg liker utseende mitt veldig godt*».

Tilhørighet/ Tilknytning

Tilhørighet/tilknytning beskrives som positive og gjensidige givende bånd med mennesker og institusjoner (Årdal et al., 2017). Slike bånd blir reflektert gjennom et toveis individ til kontekst forhold. Den totale subskalaen måles av åtte påstander hvor deltakerne skal vurdere grad av sannhet og enighet/uenighet til påstander som beskriver konteksten rundt individet og omhandler venner, lærere, foreldre og andre voksne. De to spørsmålene som beskriver individets forhold til venner stilles som følgende: «*Hvor sanne er hver av disse påstandene for deg?*» hvor påstandene om venner er «*Mine venner er gode venner*» og «*Mine venner bryr seg om meg*». Disse to spørsmålene besvares med (1) «*Aldri sant*», (2) «*Sjeldent sant*», (3) «*Av og til sant*», (4) «*Ofte sant*», eller (5) «*Alltid sant*». De seks andre påstandene i subskalaen beskriver skole, foresatte og voksne i nærmiljøet. Eksempler på påstander er «*Lærerne på skolen min oppmuntrer meg til å bli så god som mulig*» og «*Jeg har mange gode samtaler med mine foreldre/foresatte*». Svaralternativene på disse påstandene er (1) «*Helt enig*», (2) «*Litt enig*», (3) «*Vet ikke*», (4) «*Litt uenig*» eller (5) «*Helt utenig*». Videre i inneværende studie vil begrepet tilknytning benyttes for å beskrive C'en connection.

Karakter

Karakter sier noe om individets moralske sans for hva som er rett og galt, respekt for samfunn og kultur, integritet, og standard for passende oppførsel (Årdal et al., 2017). Denne subskalaen inneholder totalt 8 elementer, hvor 4 av påstandene stilles som et spørsmål som lyder: «*Hvor viktig er det følgende for deg i ditt liv?*» Eksempler på påstander innunder denne spørsmålsformuleringen er «*Bidra til å gjøre verden til et bedre sted*» og «*Akseptere konsekvensene av mine handlinger når jeg gjør noe feil eller dumt*». Svaralternativene respondentene kan velge mellom på disse spørsmålene er (1) «*ikke viktig*», (2) «*litt viktig*», (3) «*vet ikke*», (4) «*ganske viktig*» og (5) «*veldig viktig*». I tillegg stilles følgende spørsmål: «*Tenk på noen som kjenner deg godt. Hvordan vil de rangere deg på hver av de følgende påstandene?*», hvor de to påstandene er «*At jeg vet mye om folk fra andre kulturer*» og «*At jeg trives med å være sammen med folk fra en annen kultur enn min*». Svaralternativene på disse

to spørsmålene er (1) «Ikke likt meg», (2) «Litt likt meg», (3) «En del likt meg», (4) «Ganske likt meg», og (5) «Veldig mye likt meg». I tillegg har subskalen to påstander hvor svaralternativene er (1) *stemmer svært godt*, (2) *stemmer nokså godt*, (3) *stemmer nokså dårlig* og (4) *stemmer svært dårlig*. En av disse påstandene er «*Vanligvis oppfører jeg meg slik jeg vet jeg skal*».

Omtanke

Konstruktet omtanke sier noe om individets empati og sympati for andre (Årdal et al., 2017). Denne subskalaen inneholder seks påstander, hvor respondentene blir bedt om å svare på «*Hvor godt beskriver disse påstandene deg*», hvor eksempler på noen av disse påstandene er «*Jeg synes synd på mennesker som ikke har det jeg har*» og «*Jeg blir trist av å se noen som ikke har venner*». Svaralternativene til elevene rangeres fra (1) «*Ikke godt*» til (5) «*veldig godt*».

5.3.3 Sosiodemografiske variabler

Relevant litteratur har avdekket kjønnsforskjeller for de ulike C'ene i PYD (Urke et al., 2021; Wium et al., 2019; Tome et al., 2021). Videre har betydningen sosioøkonomiske forhold kan ha for idrettsdeltakelse blitt belyst (Bakken et al., 2019; Olsen, 2018). Det var dermed ønskelig å kontrollere for kjønn og sosioøkonomisk status i sammenhengene mellom idrettsdeltakelse og de fem C'ene i PYD. Det ble gjort rede for kjønn hos utvalget gjennom spørsmålet «*Er du gutt eller jente?*» Hvor svaralternativene var (1) «*Gutt*» og (2) «*Jente*». For å måle sosioøkonomisk status (SØS) hos utvalget ble Family Affluence Scale (FAS) benyttet. Her ble deltakernes sosioøkonomiske status kartlagt gjennom spørsmål som undersøker ulike indikatorer på familiens materialistiske velferd. FAS ble i 2018 kartlagt med seks spørsmål. Spørsmålene inkluderte blant annet: «*Har familien din bil?*» med svaralternativene «*nei*» (1), «*ja, en*» (2) eller «*ja, flere*» (3), «*Har du eget soverom?*» hvor svaralternativene var «*ja*» (1) eller «*nei*» (2), og «*Hvor mange ganger reiste du og familien din på ferie til utlandet i fjor?*» med svaralternativene «*ingen*» (1), «*en gang*» (2), «*to ganger*» (3) eller «*mer enn to ganger*» (4). FAS var kodet til en kategorisk variabel hvor utvalget enten var i kategorien lav, middels eller høy sosioøkonomisk status. Omtrent 20 % av nedre kvartil betegnes som «*Lav sosioøkonomisk status*», mellom 20% til 80% kategoriseres som «*middels sosioøkonomisk*

status», mens 20% øverste kvartil blir kategorisert som «høy sosioøkonomisk status» (Langøy et al., 2019, s. 3). Lignende subjektive mål på sosioøkonomisk status beskrives å være vanlig å bruke i studier på ungdommer (Quon & McGrath, 2014).

5.4 Kvalitetssikring

I et forskningsprosjekt er det flere faktorer og forhold som kan påvirke utfallet og kvaliteten av en studie. For å sikre at forskningsprosjektet holder god kvalitet er det viktig å sikre validitet og reliabilitet i prosjektet, i tillegg til å være transparent og pålitelig. Det er konsensus blant flere forskere om at reliabilitet og validitet er relevante kriterier som bør ligge til grunn for å vurdere kvaliteten av kvantitativ forskning (Bryman et al., 2008). Videre i dette kapittelet vil det redegjøres for validitet, reliabilitet og etiske vurderinger i inneværende studie.

5.4.1 Validitet

Validitet omhandler hvorvidt måleinstrumentet man anvender faktisk måler det den er ment til å måle (Punch, 2014, s. 239). En indikator er valid til den grad den representerer det empiriske konseptet den mener å måle (Punch, 2014, s. 239). Validitet beskrives å stå for relevans og gyldighet, hvor det som måles må ha relevans og være gyldig for det problemet/temaet som skal undersøkes (Dalland, 2012, s. 52). I denne studien kan dette illustreres ved at spørsmålene som måler positiv ungdomsutvikling faktisk dekker mål for selve PYD konseptet. I HEVAS undersøkelsen er spørsmålene som måler positiv ungdomsutvikling basert på en modifisert form av PYD-SF (PYD- Short form), utarbeidet av Geldhof et al., (2013). Validiteten til slike skalaer involverer det å samle empirisk forskning og bevismateriale hvor skalaen er blitt benyttet tidligere (Pallant, 2013, s. 7). Det har i litteraturgjennomgangen blitt identifisert tidligere studier hvor den modifiserte PYD-SF skalaen har blitt benyttet (Urke et al., 2021; Holsen et al., 2017). Det er slutningene man kommer fram til ut fra indikatorene til selve konseptet som illustrerer måleinstrumentets validitet (Punch, 2014, s. 239). Slik begrepsvaliditet fokuserer på om innholdet i måleinstrumentet representerer hele den konseptuelle definisjonen for det man ønsker å måle (Punch, 2014, s. 239).

Innen kvantitativ forskning med et surveydesign vil begrepsvaliditet generelt omhandle hvorvidt spørreskjemaet er utformet på en måte som gjør at man får utfyllende informasjon om variabler man er interessert i. Det er viktig at man i spørreundersøkelsen har tatt hensyn til å utforme forståelige og fornuftige spørsmål, som ikke blir for lange og komplekse (Gilham, 2008, s. 27). I HEVAS undersøkelsen er de aller fleste spørsmålene basert på den internasjonale protokollen for HBSC-undersøkelsen, hvor i overkant av 100 av spørsmålene er obligatoriske å stille (Haug et al., 2020, s. 12). Man kan også velge om man vil inkludere spørsmål fra andre frivillige temaområder. Alle spørsmålene i HBSC-protokollen, er utprøvd og kvalitetssikret i andre undersøkelser (Haug et al., 2020, s. 12). I tillegg er oversettelsen av spørsmålene i denne protokollen først gjort fra engelsk til norsk, deretter tilbake til engelsk. Dette for å sikre at begrepene og formuleringene blir så like som mulig (Haug et al., 2020, s. 12). Variablene som måler idrettsdeltakelse er inkludert i en valgfri temapakke som flere land har benyttet, men er ikke kvalitetssikret i like stor grad som PYD skalaen. Lignende spørsmål som måler deltakelse i organisert idrett har derimot blitt benyttet i andre norske spørreundersøkelser, blant annet i en større norsk undersøkelse av Bakken (2019) som har kartlagt idrett i ungdomstiden.

Det skilles gjerne mellom indre (intern) validitet og ytre (ekstern) validitet. Indre validitet uttrykker at resultatene man kommer fram til er korrekte og gyldige for det studerte utvalget (Pripp, 2018). På bakgrunn av at HEVAS undersøkelsen er en tverrsnittundersøkelse, og at inneværende studie ser på assosiasjoner mellom variabler uten å peke på kausale årsaksforhold begrenser dette muligheten til å se på direkte årsak/effekt forhold. I inneværende oppgave kan indre validitet heller illustreres gjennom å knytte resultatene fra studien opp mot teori og andre relevante empiriske undersøkelser (Jacobsen, 2010, s. 233). Gjennom litteraturgjennomgangen har det blitt identifisert internasjonale studier som ser på sammenhengen mellom deltakelse i organisert idrett og positiv ungdomsutvikling. Dermed kan man til en viss grad sammenligne resultatene fra inneværende studie med relevante tidligere studier med andre utvalg, som igjen kan bidra til inneværende studies gyldighet.

Ekstern validitet sier noe om i hvilken grad funn og resultater er generaliserbare. Dette omhandler hvorvidt resultatene er gyldige under andre betingelser og for andre utvalg (Pripp, 2018). HEVAS undersøkelsen er en landsdekkende spørreundersøkelse som baserer seg på et nasjonalt representativt utvalg med jevn kjønnsfordeling, og graden av generaliserbarhet i

studien antas å være høy. Dette betyr ikke at feil og mangler ikke kan oppstå. Mangel på svar fra respondenter, frafall fra enkelte skoler og lignende i undersøkelsen kan føre til at enkelte interessante grupper blir utelatt fra undersøkelsen. Det er likevel ingenting som tyder på at slike forhold har påvirket den aktuelle undersøkelsen.

5.4.2 Reliabilitet

Reliabilitet betyr i utgangspunktet konsistens (Punch, 2014, s. 237). Man kan skille mellom konsistens over tid (stabilitet) og intern konsistens. Reliabilitet sier noe om den vedvarende stabiliteten til måleinstrumentet. For eksempel sier det noe om reliabiliteten til et måleinstrument dersom svarene man genererer er stabile over tid (Punch, 2014, s. 238). Konsistens over tid (stabilitet) forteller noe om man ville fått lignende verdier hvis de samme spørsmålene eller det samme måleinstrumentet ble gitt til de samme personene, under de samme betingelsene, men til et annet tidspunkt (Punch, 2014, s. 237-238). Skalaen som måler PYD i inneværende oppgave har i stor grad blitt utprøvd på et amerikansk utvalg, men Holsen et al., (2017) har i sin studie funnet at den overordnede PYD faktoren, samt de fleste av de fem C'ene var overførbart mellom et amerikansk og et norsk utvalg (Holsen et al., 2017). Dette bidrar til reliabiliteten til den modifiserte PYD-SF skalaen utarbeidet av Geldhof et al., (2013) som benyttes som mål av PYD i inneværende oppgave. Spørsmål som måler deltakelse i organiserte aktiviteter i HBSC- studien som den norske HEVAS undersøkelsen er basert på har i tidligere studier gjennom test-retest undersøkelser vist akseptable nivåer av enighet, som kan indikere god reliabilitet for spørsmålene (Bosakova et al., 2016, s. 329; Badura et al., 2021).

Reliabilitet handler om pålitelighet, at målinger må utføres korrekt, og at man er transparent rundt eventuelle feilmarginer (Dalland, 2012, s. 52). For å skape pålitelighet i studien er det viktig å ta hensyn til kildekritikk og relevans for problemstillingen i innhenting av data. I tillegg bør man undersøke hvorvidt data er samlet inn på en slik måte at de er pålitelige, gjennom at de ulike leddene i prosessen må være frie for unøyaktigheter (Dalland, 2012, s. 120). For å sikre slik pålitelighet i inneværende studie som benytter sekundærdata fra HEVAS undersøkelsen blir den aktuelle HEVAS- dataen gjennomgått med tanke på beskrivelse av etiske vurderinger, utvalgsbeskrivelse og prosedyre. Samtidig er søkehistorikken og

framgangsmåten for innhenting av studier til litteraturgjennomgangen i inneværende studie forsøkt lagt fram på en oversiktlig måte, samtidig som man har søkt å være transparent rundt eventuelle begrensinger.

En annen form for reliabilitet er indre konsistens. Dette sier noe om hvorvidt alle elementene i en skala/subskala måler det samme konstruktet, og om de elementene som utgjør skalaen da henger sammen (Pallant, 2013, 101). Indre konsistens i tverrsnittdata fra HEVAS-undersøkelsen kan måles med Cronbach's Alpha. Cronbach's Alpha verdier rangeres fra 0 til 1, hvor verdier over .7 er akseptable, men verdier over .8 er å foretrekke (Pallant, 2013, s. 104). Geldhof et al., (2013) har funnet at alle C'ene i PYD-SF skalaen som benyttes i inneværende studie hadde god intern konsistens. Reliabiliteten til de ulike C'ene ble målt gjennom Omega, hvor verdiene kan tolkes på lik linje som Cronbach's alpha, og dermed være et passende mål på reliabilitet i en faktoranalyse (Geldhof et al., 2013). I inneværende studie oppnådde alle subskalaene (C'ene) tilfredsstillende Chronbach's alpha verdier, med verdier mellom .75 og .92.

5.5 Databearbeiding og statistiske analyser

For å gjennomføre de statistiske analysene har versjon 25 og 27 av dataprogrammet IBM SPSS Statistics blitt anvendt. Dette delkapittelet gir en beskrivelse av hvordan dataene i studien har blitt behandlet og hvilke statistiske analyser som har blitt gjennomført. Datafilen som ble benyttet var en allerede ferdig utarbeidet fil i SPSS. Datasettet ble delt inn basert på skoletype, slik at kun elever som gikk i 1. klasse på videregående skole ble medregnet i analysene.

5.5.1 Preliminære analyser

Det er ansett som viktig å undersøke datasettet man anvender for feil, mangler og ekstreme skårer (uteliggere) før man gjennomfører selve analysene (Pallant, 2013, s. 44). Uteliggere er svar på undersøkelsen som skiller seg veldig fra resten av svarene (Field, 2018, s. 227). Slike uteliggere ble undersøkt og kontrollert for de aktuelle variablene. Uteliggere som har blitt funnet å kunne påvirke utfallet av hovedanalysene i studien har i henhold til Tabachnick & Fidell (2013, s. 107) blitt beholdt og inkludert i analysene, men de mest ekstreme verdiene har

for enkelte av variablene blitt endret til en mindre ekstrem verdi. Det ble sett etter feil og mangler hos utvalget ved å utføre deskriptive undersøkelser hvor det ble vurdert om variablenes minimums- og maksimumsverdier samsvarte med variablenes utgangspunkt. Utvalgets fordeling, gjennomsnitt og standardavvik ble også undersøkt i de deskriptive analysene. I studier på mennesker er det vanlig med noen manglende verdier. Datasettet er derimot stort (n=2204) og det antas å finne gyldige og generaliserbare resultater (Pallant, 2013, s. 156). Ved manglende data og svar fra respondenter ble parvis ekskludering benyttet i de videre analysene, hvor respondentenes svar ble inkludert der de hadde svart, men utelatt for de spørsmålene de ikke hadde besvart (Pallant, 2013, s. 60).

Sammenslåing og dikotomisering av variabelen for idrettsdeltakelse

Deltakelse i organisert idrett ble målt av en kombinasjon av «*Hvor ofte deltar du vanligvis i organisert lagidrett?*» og «*Hvor ofte deltar du vanligvis i organisert individuell idrett?*». De to variablene ble slått sammen slik at man fikk en samlet uavhengig variabel som målte deltakelse i organisert idrett. Begge variablene hadde i utgangspunktet 4 svaralternativer i spørreskjemaet (*Holder ikke på med denne aktiviteten, 2-3 ganger i måneden eller sjeldnere, omtrent 1 gang i uken og 2 ganger i uken eller oftere*). For videre analyser ble disse svarene dikotomisert, hvor respondentene som svarte «Holder ikke på med denne aktiviteten» på både individuell- og lagidrett variablene ble slått sammen og kategorisert som «Ikke deltakende» med skår 0. De respondentene som svarte at de deltok enten 2-3 ganger i måneden, 1 gang i uken eller 2 ganger i uken eller oftere på et eller begge spørsmålene ble slått sammen og kategorisert som «Deltakende» med skår 1. Den uavhengige variabelen som målte idrettsdeltakelse i de statistiske analysene ble da en dikotom kategorisk variabel på nominalnivå. Denne variabelen skiller mellom to ulike verdier, enten deltakende (=1) eller ikke deltakende (=0) i organisert idrett. En tilsvarende sammenslåing og dikotomisering av de samme variablene har blitt gjort i en tidligere studie (Langøy et.al, 2019, s.3). For den nye samlede dikotomiserte variabelen for deltakelse i organisert idrett var det 17,6% manglende svar.

Reversering av negativt ladete spørsmål og sumskår av PYD subskalaer

De 34 spørsmålene i PYD-SF som sammen måler de ulike C'ene ble kategorisert og slått sammen til fem forskjellige subskalaer slik at disse fikk et målenivå som gjorde det mulig å sammenligne dem i deskriptive analyser. Det ble laget en sumskår for hver av de fem C'ene (Kompetanse, selvtillit, karakter, tilknytning og omtanke). Negativt ladete variabler ble rekodet slik at høyere verdier indikerte høyere grad av enighet. I henhold til protokollen til Lerner (2010) har både variablene som har svaralternativer 1-4, og 1-5 blitt rekodet slik at de har nivåer fra 0-12. Dermed fikk alle subskalaene til de fem C-ene et nullpunkt, der verdien 0 representerer fravær av det som måles. De fem C'ene som fungerte som avhengige variabler i de statistiske analysene ble da kontinuerlige variabler med svarskala fra 0-12. De fem nye sumskårene (C'ene) hadde mellom 20-28% andel manglende data. Ingen av subskalaene (C'ene) var normalfordelt. Dette ble vurdert gjennom resultatene fra kolmogorov-smirnov tester ($p=.000$) og vurdering av skjevhet og kurtose, i tillegg til vurdering av histogram. Pallant (2013, s. 59) beskriver at dette er relativt normalt i store utvalg og det antas dermed at brudd på forutsetningen om normalitet trolig ikke vil utgjøre en stor risiko for analysene i inneværende studie.

5.5.1.1 Eksplorerende faktoranalyser og reliabilitetstester

Eksplorerende faktoranalyse blir ofte benyttet i startfasen av analysering av data for å samle informasjon om relasjonene mellom et sett med variabler og for å forstå faktorstrukturen (Pallant, 2013, s. 188; Field, 2018, s. 779). I inneværende studie ble denne metoden brukt for å undersøke om spørsmålene som utgjør de ulike subskalene måler det samme og bidrar til den totale subskalaen i det aktuelle utvalget. De fem C'ene (subskalaene) har blitt beholdt i henhold til Geldhof et al., (2013) sin PYD-SF med 34 elementer. I forkant av gjennomførelse av en eksplorerende faktoranalyse er det hovedsaklig utvalgsstørrelse og styrken på forholdet mellom variablene man bør vurdere for å undersøke om datasettet er passende for faktoranalyse (Pallant, 2013, s. 189). Tabachnick & Fidell (2013) foreslår at man som et minimum bør ha en utvalgsstørrelse på over 300 respondenter for å gjennomføre en faktoranalyse. Inneværende studie har et stort utvalg ($n=2204$), som antas å innfri forutsetninger om tilfredsstillende utvalgsstørrelse for å gjennomføre faktoranalyse. For å vurdere om datasettet i inneværende studie var passende for faktoranalyse ble det utført en Kaiser-Meyer-Olkin måling (KMO) og en Bartlett's test av spesifisitet for hver av

subskalaene. Pallant (2013, s. 199) beskriver at KMO verdien burde være .6 eller over, og Bartlett's test burde være signifikant på <.05 nivå. De fem subskalaene i inneværende studie oppnådde alle tilfredstillende verdier på Kaiser-Meyer-Olkin måling (KMO) og Bartlett's test av spesifisitet. På bakgrunn av at det ikke har vært en del av studiens problemstillinger å undersøke faktorstrukturen i de fem nye subskalaene vil resultatene fra de eksplorerende faktoranalysene presenteres i inneværende kapittel og ikke i resultatkapittelet.

For å undersøke om alle spørsmålene i subskalaene målte det samme underliggende konstruktet ble det gjennomført reliabilitetstester. En av de mest brukte indikatorene på indre konsistens er Cronbach's alpha koeffisient. Cronbachs alpha verdier over .7 er ansett som akseptabelt, mens verdier over .8 er ønskelig da det sikrer større grad av indre konsistens for en skala (Pallant, 2013, s. 104). De fem subskalaene viste god indre konsistens og tilfredsstillende Cronbach's alpha verdier. Chronbach's alpha verdiene for de ulike subskalaene ble funnet å være (.78) for kompetanse, (.92) for selvtillit, (.75) for karakter, (.83) for tilknytning og (.92) for omtanke.

Tabell 3 viser resultatene fra prinsipal komponentanalyse som undersøkte spørsmålene som sammen måler respondentenes opplevelse av kompetanse. Faktoranalysen viste at det var passende med 3 komponenter for denne subskalaen. Disse komponentene bestod av atletisk kompetanse, akademisk kompetanse og sosial kompetanse (Bowers et al., 2010). De tre komponentene utgjorde den samlede subskalaen for kompetanse og ble behandlet som et samlet konstrukt. Spørsmålene ladet godt på sine respektive komponenter.

Tabell 3. Eksplorerende faktoranalyse av subskalaen kompetanse

Spørsmål	Komponent 1 Atletisk kompetanse	Komponent 2 Akademisk kompetanse	Komponent 3 Sosial kompetanse
«Jeg syns jeg er bedre i sport enn andre på min alder»	.942		
«Jeg tror jeg kan gjøre det bra i nesten hvilken som helst ny sport»	.884		
«Jeg gjør det svært godt			

<i>på skolen»</i>		.877
<i>«Jeg synes jeg er like smart som andre på min alder»</i>		.858
<i>«Jeg har mange venner»</i>		.970
<i>«Jeg er populær blant jevnaldrende»</i>	.301	.695
<hr/>		
<i>Chronbach's alpha: .78</i>		

Tabell 4 viser resultatene fra prinsipal komponentanalyse for de seks spørsmålene som sammen utgjorde subskalaen selvtillit. Resultatene viste at alle elementene korrelerte over .03 nivå og at alle ladet høyt på en komponent. Subskalaen var da passende for faktoranalyse (Pallant, 2013, s. 193). I tillegg viste tabellen «total variance explained» at det kun var et element med egenverdi over .1, som forklarte 72 % av variansen i skalaen. Denne informasjonen tyder på at subskalaen «selvtillit» best forklares med kun en faktor. Alle spørsmålene ladet godt (>.8) på en komponent og indikerte dermed god indre konsistens mellom variablene.

Tabell 4. Eksplorerende faktoranalyse av subskalaen selvtillit

<u>Spørsmål/Påstand</u>	<u>Faktorladning</u>
<i>«Jeg er stort sett fornøyd med meg selv»</i>	.894
<i>«Jeg synes jeg ser bra ut»</i>	.891
<i>«Jeg liker meg selv slik jeg er»</i>	.904
<i>«Jeg liker utseende mitt veldig godt»</i>	.874
<i>«Alt i alt er eg glad for at jeg er meg»</i>	.833
<i>«Når jeg blir voksen er jeg sikker på at jeg får eg godt liv»</i>	.674

Chonbach's Alpha: .92

Tabell 5 viser resultatene fra prinsipal komponentanalyse for spørsmålene som sammen måler respondentenes opplevelse av karakter. Resultatene fra faktoranalysen viste at det basert på Kaiser kriterie (Pallant, 2013, s. 199) var tre komponenter med egenverdi over .1. Disse tre

komponentene forklarte til sammen 67,7 % av variansen i subskalaen. Basert på tidligere forskning er dette beskrevet å være personlige verdier, flerkulturell bevissthet og atferd (Bowers et al., 2010). De tre komponentene utgjorde den samlede subskalaen for karakter, og ble behandlet som et samlet konstrukt.

Tabell 5. Eksplorerende faktoranalyse av subskalaen karakter

Spørsmål/påstander	Komponent 1	Komponent 2	Komponent 3
	Personlige verdier	Flerkulturell bevissthet	Atferd
<i>Gjøre det jeg mener er rett</i>	.853		
<i>Selvom vennene mine gjør narr av meg»</i>			
<i>«Akseptere konsekvensene av mine handlinger når jeg gjør noe feil eller dumt»</i>	.836		
<i>«Bidra til å gjøre verden til et bedre sted å leve»</i>	.813		
<i>«Gi tid og penger for at andre skal få et bedre liv»</i>	.756		
<i>«At jeg vet mye om folk fra andre kulturer»</i>		.900	
<i>«At jeg trives med å være sammen med folk fra en annen kultur enn min»</i>		.840	
<i>«Jeg gjør ting jeg vet jeg ikke burde gjøre»</i>			-.738
<i>«Vanligvis oppfører jeg meg slik jeg skal»</i>			.735

Chronbach's Alpha: .75.

Tabell 6 viser resultatene fra prinsippal komponentanalyse for spørsmålene som sammen måler respondentenes opplevelse av tilknytning. Det ble identifisert to komponenter med eigenverdi over .1, som sammen forklarte 70% av variansen i faktoren. Basert på tidligere forskning (Bowers et al., 2010) inkluderer subskalaen likevel 4 komponenter som til sammen forklarer 89,6 % av den totale variansen. Faktorladningene til de ulike spørsmålene ladet godt på de respektive komponentene de tilhørte. Konstruktet tilknytning ble derimot behandlet som et samlet konstrukt.

Tabell 6. Eksplorerende faktoranalyse av subskalaen tilknytning

Spørsmål/påstander	Komponent 1	Komponent 2	Komponent 3	Komponent 4
	Nærmiljø	Venner	Familie	Skole
«Voksne i min by/ på mitt hjemsted hører på det jeg har å si»	.974			
«Voksne i min by/ på mitt hjemsted får meg til å føle meg viktig»	.929			
«Mine venner er gode venner»		.966		
«Mine venner bryr seg om meg»		.958		
«Jeg har mange gode samtaler med mine foreldre/foresatte»			.940	
«I min familie føler jeg meg betydningsfull og viktig»			.912	
Lærerne på skolen oppmuntrer meg til å bli så god som mulig»				.945
«Jeg får mye oppmuntring og støtte på skolen»				.844
<i>Chronbach's alpha: .83</i>				

Tabell 7 viser resultatene fra prinsippal komponentanalyse for subskalaen omtanke som viste at alle spørsmålene korrelerte over .3, noe som er anbefalt (Pallant, 2013, s. 193). Basert på Kaiser's kriterie som går ut på å innhente komponenter med eigenverdi over .1, ble det identifisert en slik komponent som forklarte 74 % av variansen i subskalaen. Alle variablene ladet høyt på en komponent (>.7.7), noe som indikerte god indre konsistens mellom variablene i subskalaen.

Tabell 7. Eksplorerende faktoranalyse av subskalaen omtanke

Spørsmål/påstander	Faktorladning
<i>«Når jeg ser at noen blir plaget, synes jeg synd på dem»</i>	.922
<i>«Når jeg ser en annen som er såret eller opprørt, synes jeg synd på dem»</i>	.920
<i>«Jeg blir trist av å se noen som ikke har venner»</i>	.886
<i>«Det plager meg når vonde ting skjer med andre mennesker, uavhengig av hvem de er»</i>	.861
<i>«Når jeg ser at noen blir utnyttet vil jeg hjelpe dem»</i>	.793
<i>«Jeg synes synd på mennesker som ikke har det jeg har»</i>	.771

Chronbach's alpha: .92

5.5.2 Hovedanalyser

Kji-kvadrat tester

I inneværende studie ble det gjennomført Kji-kvadrat tester for å undersøke henholdsvis forholdet mellom de kategoriske variablene kjønn og idrettsdeltakelse og forholdet mellom sosioøkonomisk status og idrettsdeltakelse. Dette ble gjort for å kartlegge eventuelle forskjeller i deltakelse i organisert idrett på bakgrunn av kjønn og sosioøkonomisk status (Pallant, 2013, s. 225). Resultatene fra kji-kvadrat testene viste at forutsetninger ikke ble brutt for noen av testene som ble utført (Ingen forventede celleverdier under .5).

T-test for uavhengige utvalg og enveis ANOVA

T-test for uavhengige utvalg blir benyttet dersom man ønsker å sammenligne gjennomsnittsverdier mellom to forskjellige grupper for en kontinuerlig variabel (Pallant, 2013, s. 247). På bakgrunn av tidligere forskning som rapporterer om kjønnsforskjeller i de fem C'ene (Tome et al., 2021; Wiium et al., 2019; Urke et al., 2021), var det ansett som interessant å undersøke dette i det aktuelle utvalget. Det ble dermed gjennomført t-tester for å

undersøke kjønnsforskjeller i gjennomsnittsnivåer for hver av C'ene. Styrken på forskjellene mellom gruppene rapporteres gjennom Cohen's d, hvor .2 tilsvarer liten effekt, .5 tilsvarer en moderat effekt, og .8 tilsvarer en stor effekt (Pallant, 2013, s. 251). Forutsetninger ble for t-testene vurdert i forkant av selve analysene. Distribusjonen på de fem C'ene var ikke normalfordelt, men grunnet utvalgsstørrelsen ble ikke dette ansett som et problem i innværende analyse (Pallant, 2013, s. 214). Det ble ikke observert brudd på andre forutsetninger.

Enveis ANOVA er på lik linje som uavhengige T-tester variansanalyser som benyttes for å undersøke forskjeller mellom ulike grupper. ANOVA brukes derimot hvis man skal undersøke forskjeller mellom mer enn to grupper. Analysen viser om det er signifikante forskjeller i gjennomsnittsskår mellom ulike grupper for en avhengig variabel, mens en post-hoc sammenligning gir informasjon om hvor forskjellene ligger (Pallant, 2013, s. 258). Det kreves bare en tilnærmet normalfordeling for variablene i disse analysene (Bjørndal & Hofoss, 2004, s. 137). I innværende studie ble fem ulike slike analyser utført for å undersøke forskjeller i opplevde gjennomsnittsnivåer på de fem C'ene (Kompetanse, selvtillit, karakter, tilknytning og omtanke) mellom de ulike gruppene av SØS. Signifikans verdi for Levene's test viste over .05 for alle analysene, noe som ikke indikerer brudd på forutsetninger om lik varians for noen av analysene.

Korrelasjonsanalyser

Sammenhengen mellom den dikotome uavhengige variabelen idrettsdeltakelse og de fem C'ene ble undersøkt gjennom korrelasjonsanalyser. Dette ble gjort som innledende analyser i forkant av regresjonsanalyser. Korrelasjonen mellom idrettsdeltakelse og de fem C'ene ble rapportert gjennom en eta korrelasjonskoeffisient. Denne korrelasjonskoeffisienten blir beskrevet å være mest passende dersom man undersøker assosiasjonen mellom en dikotom variabel og en kontinuerlig variabel (Sage, 2019, s. 3). For å vurdere styrken på korrelasjonen mellom to variabler foreslår forskjellige forskere forskjellige tolkninger (Pallant, 2013, s. 139). Ved å bruke eta koeffisient på en Pearson's skala vil en svak assosiasjon ha en verdi mellom .2 og .39, en moderat korrelasjon er mellom .4 og .69, mens en høy korrelasjon vil ha en eta koeffisientverdi mellom .7 og 1 (Sage, 2019, s. 6). En annen tolkning av verdier mellom 0 og 1 blir foreslått i Pallant (2013, s. 139). Her beskrives en liten korrelasjon å være mellom .10 og .29, mens en moderat korrelasjon beskrives å være mellom .30 og .49. En sterk

korrelasjon mellom to variabler blir beskrevet å ligge mellom .50 til 1.0 (Pallant, 2013, s. 139). Signifikansverdier fra og med $p < .05$ blir rapportert i studiens undersøkelser av sammenhenger, men det legges vekt på styrken på korrelasjonskoeffisientene og forklart varians i vurderingen av sammenhengene mellom variablene. Korrelasjonskoeffisienter over .10 blir beskrevet som assosiasjoner (Pallant, 2013, s. 139).

For å undersøke om det var forskjeller mellom gutter og jenter i sammenhengene ble det gjennomført tilsvarende korrelasjonsanalyser, men disse skilte mellom gutter og jenter. Pallant (2013, s. 147) beskriver at man kan undersøke hvorvidt korrelasjonskoeffisientene er signifikant forskjellig mellom to grupper ved å kalkulere en Zobs verdi. Dersom Zobs verdien er lavere eller lik som -1.96 eller høyere eller lik som 1.96 så er korrelasjonskoeffisientene forskjellig på et statistisk signifikant nivå (Pallant, 2013, s. 147).

Hierarkiske regresjonsanalyser

Hovedanalysene i studien var hierarkiske regresjonsanalyser hvor den dikotome uavhengige variabelen organisert idrettsdeltakelse ble undersøkt opp mot hver enkelt av de fem C'ene i PYD. I tillegg ble det kontrollert for kjønn og sosioøkonomisk status i analysene. Det var også ønskelig å undersøke hvorvidt kjønn modererte sammenhengen mellom idrettsdeltakelse og de fem c'ene i de justerte analysene. Derfor ble det laget et interaksjonsledd (idrettsdeltakelse * kjønn) som ble inkludert i siste del av regresjonsanalysene. Multippel regresjon forteller hvor mye av variansen i den avhengige variabelen som kan bli forklart av de uavhengige variablene (Pallant, 2013, s. 159). Preliminære analyser viste ingen tegn på multikollinearitet mellom prediktorvariablene etter vurdering av toleranseverdier og VIF-verdier. Det ble gjort vurdering av uteliggere og deres potensiale til påvirkning av resultatene til modellene som helhet. «Mahalanobis» verdier og «Cook's» verdier for avstand viste ikke tegn på at eventuelle uteliggere hadde betydelig påvirkning på resultatet og modellene (Pallant, 2013, s. 166). Det ble derimot observert brudd på forutsetningen om normalitet, da ingen av de avhengige variablene (C'ene) var normalfordelt. Vurdering av de avhengige variablenes skjevhet og kurtose sammen med tilfredstillende Mahalanobis og Cook's verdier gjør likevel at de avhengige variablene vurderes som tilstrekkelig normalfordelte. I tillegg er utvalget stort ($n=2204$), og det antas dermed å oppnå robuste resultater fra regresjonsanalysene (Pallant, 2013, s. 156).

5.6 Etiske vurderinger

Etikk er beskrevet som studien av hva som er den gode, rette og dydige måten å handle på (Punch, 2014, s. 36). Det dreier seg om normer for riktig og god livsførsel, og at dersom man står overfor vanskelige avgjørelser så kan etikken veilede og gi grunnlag for vurderinger før man handler (Dalland, 2012, s. 96). Forskningsetikk er en samlet betegnelse for etikk som blir anvendt i spesifikke kontekster som planlegging, gjennomføring, kommunisering, oppfølging og rapportering av forskning (Punch, 2014, s. 36; Dalland, 2012, s. 96). Slik forskningsetikk handler om å ivareta personvern og å sikre troverdigheten av forskningsresultater, hvor forskningens mål og ønsker ikke må skje på bekostning av enkeltpersoners integritet og velferd (Dalland, 2012, s. 96).

Den nasjonale forskningsetiske komité for samfunnsvitenskap og humaniora (NESH) har utarbeidet forskningsetiske retningslinjer som skal fungere med det formål å gi forskere, forskersamfunnet og studenter rådgivende og veiledende kunnskap om anerkjente forskningsetiske normer (NESH, 2016, s. 5). Disse retningslinjene beskriver blant annet hvordan forskeren må forholde seg upartisk og reflektere over hvordan egne holdninger og verdier kan påvirke valg av tema, datakilder og tolkninger (NESH, 2016, s. 10). Retningslinjene redegjør også for at forskeren må etterstrebe redelighet i dokumentasjon, konsistens i argumentasjon, upartiskhet i vurderinger og åpenhet om usikkerhet (NESH, 2016, s. 10). I noen forskningsprosjekter er det også juridiske lover og rettigheter som blir nødvendig å ta hensyn til i tillegg til de forskningsetiske retningslinjene til NESH. Medisinske og helsefaglige forskningsprosjekter med formål om å søke ny kunnskap om helse og sykdom skal etter helseforskningsloven forhåndsgodkjennes av en Regional komité for medisinsk og helsefaglig forskningsetikk (REK) (NESH, 2016, s. 8). Videre skal også personvern og anonymitet i forskningsprosjekter ivaretas gjennom fritt og informert samtykke og meldeplikt til Personvernombudet for forskning tilknyttet Norsk senter for forskningsdata (tidligere NSD). Dette er i henhold til personopplysningsloven som stiller krav om at de som behandler personopplysninger skal ivareta personlig integritet og sikre privatlivets fred (NESH, 2016, s. 8).

Inneværende masteroppgave er et selvstendig arbeid, men benytter seg av allerede innsamlet data (sekundærdata) fra HEVAS-undersøkelsen fra 2018. Den internasjonale protokollen for

studien understreker at studien er gjennomført på en etisk forsvarlig måte (Inchley et al., 2018). Ansvarlige for den norske undersøkelsen opplyser om at undersøkelsen er anonym, og at alle personopplysninger blir behandlet konfidensielt (UIB, 2020). Respondentene blir ikke bedt om å oppgi navn eller spesifikk skole. Elever i grunnskolen må ha foresattes samtykke for å delta i undersøkelsen, men eleven kan selv frastå fra å delta i undersøkelsen selv om foresatte har gitt samtykke. Det er altså helt frivillig å delta. Elever kan også hoppe over enkelte spørsmål dersom de ikke ønsker å svare på det. HEVAS undersøkelsen fra 2018 er vurdert og godkjent av NSD - Norsk senter for forskningsdata AS og Regional etisk komité (REK) (UIB, 2020). Det at innværende studie benytter allerede innsamlet datamateriale av høy kvalitet, som er etisk vurdert og godkjent av både NSD og REK anses å styrke denne studiens kvalitetssikring.

6.0 Resultater

Følgende kapittel presenterer resultatene fra analysene som har blitt gjort for å besvare problemstillingene. Funnene presenteres i den rekkefølgen problemstillingene har blitt stilt. Innledningsvis presenteres deskriptive analyser med informasjon om utvalget. Deretter følger resultater fra kji-kvadrat tester for idrettsdeltakelse, etterfulgt av t-tester for uavhengige utvalg og Enveis ANOVA tester for de fem C'ene. Avslutningsvis presenteres resultater fra korrelasjonsanalyser og hierarkiske regresjonsanalyser.

6.1 Beskrivelse av utvalget

Totalt bestod utvalget av 2204 respondenter og hadde en jevn kjønnsfordeling med 49,7% gutter og 50% jenter. Utvalget som ble undersøkt bestod utelukkende av elever i 1. klasse på VGS, hvorav 61,3% av utvalget inngikk i kategorien av middels sosioøkonomisk status (nivå av materiell velstand). Utvalget som helhet hadde på en skala fra 0-12 en gjennomsnittsskår på kompetanse 7.1 (SA= 2.3), selvtillit 7.7 (SA= 2.8), karakter 7.7 (SA= 2.1), tilknytning 8.4 (SA= 2.1) og omtanke 9.1 (SA= 2.8). Blant respondentene deltok 52,3% i organisert idrett.

6.1.1 Forskjeller i idrettsdeltakelse

Tabell 8 viser andelen av utvalget som deltok i organisert idrett og andelen som ikke gjorde det, fordelt på kjønn og sosioøkonomisk status (SØS). For utvalget som helhet var det ingen signifikante forskjeller mellom kjønnene for idrettsdeltakelse: $\chi^2(1, n=1810) = 3.133, p = .077, \phi = -.04$). Resultatene viste imidlertid at det var signifikante forskjeller i idrettsdeltakelsen mellom de ulike gruppene av sosioøkonomisk status i utvalget: $\chi^2(2, n=1772) = 28.45, p = .000, \phi = .127$. En større andel personer i gruppen høy SØS (63,1%) deltok i organisert idrett enn personer i gruppen med middels SØS (51,4%), og lav SØS (42%).

Tabell 8. Utvalgets idrettsdeltakelse fordelt på kjønn og sosioøkonomisk status

Utvalg		Deltakende i organisert idrett	Ikke deltakende i organisert idrett
1. klasse på VGS		Andel % (n)	Andel % (n)
Kjønn	Gutt	54.5 (474)	45.5 (396)
	Jente	50.2 (472)	49.8 (468)
	Total	52.3 (946)	47.7 (864)
SØS	Lav	42 (113)	58 (156)
	Middels	51.4 (588)	48.6 (555)
	Høy	63.1 (227)	36.9 (133)
	Total	52.4 (928)*	47.6 (844)

Kji kvadrat test, *= $p < .05$

6.1.2 Sosiodemografiske forskjeller i gjennomsnittsnivåer på de fem C'ene

Tabell 9 viser resultatene fra t-tester som undersøkte kjønnsforskjeller i utvalgets opplevde gjennomsnittsnivåer på de fem C'ene. Guttene skåret signifikant høyere enn jentene på kompetanse og selvtillit. Derimot skåret jentene signifikant høyere enn guttene på karakter og omtanke, med en effektstørrelse på .77 for omtanke, noe som er beskrevet som en tilnærmet høy effektstørrelse (Pallant, 2013, s. 251).

Tabell 9. Utvalgets opplevde gjennomsnittsnivåer på de fem C'ene fordelt på kjønn

	Min-maks	Gj.snitt (SA)		<i>t</i>	<i>df</i>	<i>p</i>	<i>Cohen's d</i>
		Gutter	Jenter				
Kompetanse	0-12	7.7 (2.4)	6.5 (2.2)	10.7	1743	.000	.52
Selvtillit	0-12	8.4 (2.7)	7.0 (2.9)	10.1	1741	.000	.50
Karakter	0-12	7.2 (2.1)	8.1 (1.9)	-8.7	1520	.000	.44
Tilknytning	0-12	8.3 (2.1)	8.4 (2.0)	-1.3	1684	.177	.05
Omtanke	0-12	8.1 (3.0)	10.1 (2.1)	-16.1	1424	.000	.77

Uavhengig t-test, (SA) = standardavvik, Cohen's d= effektstørrelse på forskjeller

Tabell 10 viser resultater fra enveis ANOVA testene som undersøkte forskjeller i gjennomsnittsnivåer på de fem C'ene mellom de ulike gruppene av sosioøkonomisk status. Det var signifikante forskjeller i gjennomsnittsskår for opplevd kompetanse mellom de ulike SØS gruppene: $F(2, 1711) = 44,8$, $p < .001$. Effektstørrelsen var .50, noe som blir vurdert som en tilnærmet middels effektstørrelse (Pallant, 2013, s.264). Post hoc sammenligning med Tukey HSD test viste at alle gruppene av sosioøkonomisk status var signifikant forskjellig fra hverandre. Analysen indikerte at gruppen av høy SØS opplevde høyere nivåer av kompetanse sammenlignet med gruppene av middels og lav SØS.

Det var også signifikante forskjeller i gjennomsnittsskår for opplevd selvtillit mellom de ulike SØS gruppene: $F(2, 1705) = 15.2$, $p < .001$, hvor gruppen av høy SØS rapporterte høyere gjennomsnittsnivåer for selvtillit sammenlignet med gruppene av middels og lav SØS. For opplevd tilknytning var det også signifikante forskjeller i gjennomsnittsskår hos utvalget, hvor gruppene av middels og høy SØS opplevde signifikant høyere gjennomsnittsverdier for opplevd tilknytning sammenlignet med gruppen av lav SØS.

Tabell 10. Utvalgets opplevde gjennomsnittsnivåer på de fem C'ene fordelt på sosioøkonomiske grupper

Gjennomsnitt (SA)							
	Lav SØS	Middels SØS	Høy SØS	<i>df</i>	F	<i>p</i>	Effektstørrelse
Kompetanse	6.2 (2.5)	7.1 (2.3)	8.0 (2.3)	2, 1711	44,8	< .001	.50
Selvtillit	7.0 (3.1)	7.7 (2.8)	8.3 (2.6)	2, 1705	15.2	< .001	.17
Karakter	7.6 (2.0)	7.7 (2.0)	7.7 (2.6)	2, 1540	.171	.843	.00
Tilknytning	7.7 (2.0)	8.5 (2.0)	8.7 (2.1)	2, 1645	19.2	<.001	.23
Omtanke	8.8 (2.9)	9.2 (2.7)	9.2 (2.9)	2, 1643	2.6	.076	.00

Enveis ANOVA, (SA) = standardavvik

6.2 Korrelasjonsanalyser

Resultatene fra bivariate korrelasjonsanalyser er presentert i tabell 11. Eta koeffisient har blitt benyttet som korrelasjonskoeffisienten (r) i analysene. For utvalget som en helhet var det en signifikant positiv assosiasjon mellom idrettsdeltakelse og kompetanse med en korrelasjonskoeffisient på .29, noe som ifølge Pallant (2013, s. 139) tilsvarer en svak til moderat positiv assosiasjon. Det var en signifikant ($p < .001$), men svak assosiasjon mellom idrettsdeltakelse og selvtillit og tilknytning med korrelasjonskoeffisienter på henholdsvis .15 og .11. Korrelasjonskoeffisienter over .10 blir beskrevet som assosiasjoner (Pallant, 2013, s. 139), men blir ikke beskrevet å være praktisk signifikant med mindre de overskrider .20 (Sage, 2019, s. 11-12). Det var også en positiv assosiasjon med signifikans ($p < .05$) for utvalget som en helhet mellom idrettsdeltakelse og karakter, men korrelasjonskoeffisienten var svak og kan omtales å være uten praktisk signifikans (Pallant, 2013; Sage, 2019, s. 11-12). Det ble ikke funnet en signifikant assosiasjon mellom idrettsdeltakelse og omtanke ($p > .05$) for utvalget som helhet.

Tabell 11 viser også sammenhengen mellom idrettsdeltakelse og opplevd nivå på de fem C'ene for henholdsvis gutter og jenter. Resultatene viste at sammenhengen mellom idrettsdeltakelse og opplevd nivå på de fire C'ene kompetanse, selvtillit, karakter og tilknytning var sterkere hos jentene enn hos guttene, men forskjellen var kun statistisk

signifikant for opplevd kompetanse ($Z_{obs} = -2,35$). For C'en omtanke var sammenhengen med idrettsdeltakelse sterkere hos guttene enn hos jentene.

Tabell 11. Sammenhenger mellom idrettsdeltakelse og de fem C'ene for utvalget som helhet, og stratifisert på kjønn

Variabler	Utvalg	Korrelasjon	Varians (%)	Zobs verdi
Idrettsdeltakelse og kompetanse	Total	$r = .29^{***}$	9.0	
	Gutt (n=814)	$r = .24^{***}$	5.8	-2.35
	Jente (n=869)	$r = .35^{***}$	12	
Idrettsdeltakelse og selvtillit	Total	$r = .15^{***}$	2.3	
	Gutt (n=800)	$r = .13^{***}$	1.8	-0.69
	Jente (n=887)	$r = .17^{***}$	2.7	
Idrettsdeltakelse og karakter	Total	$r = .07^{**}$	0.4	
	Gutt (n=731)	$r = .06$	0.4	-0.63
	Jente (n=811)	$r = .09^{**}$	0.9	
Idrettsdeltakelse og tilknytning	Total	$r = .11^{***}$	1.2	
	Gutt (n=785)	$r = .07^{**}$	0.5	-1.71
	Jente (n=846)	$r = .15^{***}$	2.3	
Idrettsdeltakelse og omtanke	Total	$r = .04$	0.2	
	Gutt (n=784)	$r = .08^*$	0.7	0.91
	Jente (n=853)	$r = .04$	0.1	

Bivariat korrelasjonsanalyse, * $p < .05$, ** $p < .01$, *** $p < .001$, **Uthevet** Signifikant forskjell mellom gutter og jenter i sammenheng

6.3 Hierarkiske regresjonsanalyser

Den følgende delen presenterer resultatene fra hierarkiske regresjonsanalyser som ble utført for å undersøke sammenhengen mellom deltakelse i organisert idrett og de fem C'ene i PYD kontrollert for kjønn og sosioøkonomisk status, der også interaksjon med kjønn ble testet.

Tabell 12 presenterer sammenhengen mellom organisert idrettsdeltakelse og opplevd kompetanse. Idrettsdeltakelse ble lagt inn i steg 1. Det var en positiv sammenheng ($\beta = .29$,

p <.001) mellom idrettsdeltakelse og opplevd kompetanse hos utvalget, hvor organisert idrettsdeltakelse forklarte 9 % av variansen i kompetanse. Justering for kjønn og sosioøkonomisk status (steg 3) hadde liten betydning på punkttestimatet. (beta= .26, p < .001). Disse variablene forklarte henholdsvis 6 % og 3 % av den totale variansen. Det var ingen modererende effekt av kjønn på sammenhengen mellom organisert idrettsdeltakelse og opplevd kompetanse i de justerte analysene.

Tabell 12. Sammenhengen mellom organisert idrettsdeltakelse og kompetanse, ujustert og justert for kjønn og sosioøkonomisk status

Kompetanse	B	SE B	Beta	R square change	R square
Steg 1					
Konstant	6.37	.08		.09***	.09
Idrettsdeltakelse	1.4	.11	.29***		
Steg 2					
Konstant	6.96	.10		.06***	.14
Idrettsdeltakelse	1.3	.11	.28***		
Kjønn	-1.1	.11	-.24***		
Steg 3					
Konstant	5.51	.20		.03***	.18
Idrettsdeltakelse	1.2	.11	.26***		
Kjønn	-1.1	.11	-.23***		
Sosioøkonomisk status	.07	.09	.19*		
Steg 4					
Konstant	5.63	.21		.00	.18
Idrettsdeltakelse	1.0	.16	.22***		
Kjønn	-1.3	.16	-.28***		
Sosioøkonomisk status	.07	.09	.19***		
Idrettsdeltakelse * Kjønn	.04	.23	.07		

Hierarkisk regresjonsanalyse, *p<.05, **p<.01, ***p <.001

Tabell 13 viser resultatene fra hierarkisk regresjonsanalyse for sammenhengen mellom organisert idrettsdeltakelse og opplevd selvtillit. Steg 1 i modellen viste en signifikant positiv sammenheng mellom idrettsdeltakelse og opplevd selvtillit (beta= .15, p <.001) og

idrettsdeltakelse forklarte rundt 2 % av variansen i opplevd selvtillit hos utvalget. Justering for kjønn og sosioøkonomisk status i steg 2 og 3 hadde liten betydning på punkttestimatet (beta=.13, $p < .001$). Kjønn og sosioøkonomisk status forklarte henholdsvis 5% og 1% av den totale variansen i opplevd selvtillit hos utvalget. I steg 4 av modellen ble interaksjonsleddet idrettsdeltakelse * kjønn inkludert i analysen. Resultatene viste at kjønn ikke hadde en modererende effekt på sammenhengen mellom organisert idrettsdeltakelse og opplevd selvtillit ($p > .05$).

Tabell 13. Sammenhengen mellom organisert idrettsdeltakelse og selvtillit, ujustert og justert for kjønn og sosioøkonomisk status

Selvtillit	B	SE B	Beta	R square change	R square
Steg 1					
Konstant	7.25	.10		.02***	.02
Idrettsdeltakelse	.87	.14	.15***		
Steg 2					
Konstant	7.93	.12		.05***	.07
Idrettsdeltakelse	.81	.13	.14***		
Kjønn	-1.3	.13	-.23***		
Steg 3					
Konstant	6.88	.25		.01***	.09
Idrettsdeltakelse	.73	.13	.13***		
Kjønn	-1.3	.13	-.23***		
Sosioøkonomisk status	.53	.11	.11***		
Steg 4					
Konstant	7.00	.26		.00	.09
Idrettsdeltakelse	.52	.20	.09**		
Kjønn	-1.5	.20	-.27***		
Sosioøkonomisk status	.53	.11	.11***		
Idrettsdeltakelse * Kjønn	.42	.29	.06		

Hierarkisk regresjonsanalyse, * $p < .05$, ** $p < .01$, *** $p < .001$

Tabell 14 viser resultatene fra hierarkisk regresjonsanalyse for sammenhengen mellom organisert idrettsdeltakelse og opplevd karakter. I den justerte modellen i steg 3 hvor effekten

av kjønn og sosioøkonomisk status ble kontrollert oppnådde idrettsdeltakelse en svak, men signifikant betaverdi (beta= .08, p=.003) og forklarte rundt 0,6 % av variansen i opplevd karakter etter kontroll av kjønn og SØS. Kjønn forklarte 5 % av variasjonen i karakter, mens sosioøkonomisk status ikke forklarte varians for opplevd karakter i den aktuelle modellen. I steg 4 av modellen ble interaksjonsleddet idrettsdeltakelse * kjønn inkludert i analysen. Resultatene viste at kjønn ikke hadde en modererende effekt på sammenhengen mellom organisert idrettsdeltakelse og opplevd karakter (p > .05).

Tabell 14. Sammenhengen mellom organisert idrettsdeltakelse og karakter, ujustert og justert for kjønn og sosioøkonomisk status

Karakter	B	SE B	Beta	R square change	R square
Steg 1					
Konstant	7.55	.08		.00**	.00
Idrettsdeltakelse	.28	.11	.07**		
Steg 2					
Konstant	7.07	.09		.05****	.05
Idrettsdeltakelse	.31	.10	.08**		
Kjønn	.09	.10	.22****		
Steg 3					
Konstant	7.02	.19		.00	.05
Idrettsdeltakelse	.31	.10	.08**		
Kjønn	.09	.10	.22****		
Sosioøkonomisk status	.03	.09	.00		
Steg 4					
Konstant	7.04	.20		.00	.05
Idrettsdeltakelse	.28	.15	.07		
Kjønn	.87	.16	.21****		
Sosioøkonomisk status	.03	.09	.00		
Idrettsdeltakelse * Kjønn	.07	.22	.01		

Hierarkisk regresjonsanalyse, *p<.05, **p<.01, ***p <.001

Tabell 15 viser resultatene fra hierarkisk regresjonsanalyse for sammenhengen mellom organisert idrettsdeltakelse og opplevd tilknytning. Steg 1 viste en positiv sammenheng mellom idrettsdeltakelse og opplevd tilknytning hos utvalget (beta= .11, p, <.001), hvor

deltakelse i organisert idrett forklarte 1,2 % av variansen i opplevd tilknytning hos utvalget. Justering for kjønn og SØS i steg 3 hadde liten påvirkning på punkttestimatet (beta= .10, p, <.001). Kjønn forklarte ikke varians i opplevd tilknytning hos utvalget, men sosioøkonomisk status forklarte 2 % av opplevd tilknytning hos utvalget. I steg 4 ble interaksjonsleddet idrettsdeltakelse * kjønn inkludert i analysen. Resultatene viste at kjønn ikke hadde en modererende effekt på sammenhengen mellom organisert idrettsdeltakelse og opplevd tilknytning (p > .05).

Tabell 15. Sammenhengen mellom organisert idrettsdeltakelse og tilknytning, ujustert og justert for kjønn og sosioøkonomisk status

Tilknytning	B	SE B	Beta	R square change	R square
Steg 1					
Konstant	8.14	.07		.01***	.01
Idrettsdeltakelse	.46	.10	.11***		
Steg 2					
Konstant	8.05	.09		.00	.01
Idrettsdeltakelse	.46	.10	.11***		
Kjønn	.16	.10	.04		
Steg 3					
Konstant	7.20	.19		.02***	.03
Idrettsdeltakelse	.40	.10	.10***		
Kjønn	.16	.10	.04		
Sosioøkonomisk status	.43	.09	.13***		
Steg 4					
Konstant	7.30	.20		.00	.03
Idrettsdeltakelse	.25	.15	.06		
Kjønn	.00	.15	.00		
Sosioøkonomisk status	.43	.08	.13***		
Idrettsdeltakelse * Kjønn	.30	.22	.06		

Hierarkisk regresjonsanalyse, *p<.05, **p<.01, ***p <.001

Tabell 16 viser resultatene fra hierarkisk regresjonsanalyse for sammenhengen mellom organisert idrettsdeltakelse og opplevd omtanke. Steg 1 viste at det ikke var signifikante sammenhenger mellom idrettsdeltakelse og opplevd omtanke hos utvalget i den ujusterte

modellen (beta= .04, p, >.05). Justering for kjønn og SØS i steg 3 hadde liten betydning for punktestimatet, men gjorde at idrettsdeltakelse oppnådde en signifikant betaverdi (beta= .05, p=.02). Steg 2 viste at kjønn forklarte 14 % av variansen i opplevd omtanke hos utvalget. SØS ble inkludert i steg 3 og hadde ingen forklart varians. I steg 4 ble interaksjonsleddet idrettsdeltakelse * kjønn inkludert i analysen. Resultatene viste at kjønn hadde en signifikant, men svak modererende effekt på sammenhengen mellom organisert idrettsdeltakelse og opplevd omtanke (beta= -.10, p= .02).

Tabell 16. Sammenhengen mellom organisert idrettsdeltakelse og omtanke, ujustert og justert for kjønn og sosioøkonomisk status

Omtanke	B	SE B	Beta	R square change	R square
Steg 1					
Konstant	9.03	.10		.00	.00
Idrettsdeltakelse	.23	.14	.04		
Steg 2					
Konstant	7.94	.11		.14***	.14
Idrettsdeltakelse	.32	.13	.06*		
Kjønn	2.1	.13	.38***		
Steg 3					
Konstant	7.55	.24		.00	.14
Idrettsdeltakelse	.29	.13	.05*		
Kjønn	2.1	.13	.38***		
Sosioøkonomisk status	.20	.10	.04		
Steg 4					
Konstant	7.36	.25		.00*	.15
Idrettsdeltakelse	.60	.20	.11***		
Kjønn	2.4	.19	.44***		
Sosioøkonomisk status	.20	.10	.04		
Idrettsdeltakelse * Kjønn	-.63	.28	-.10*		

Hierarkisk regresjonsanalyse, *<.05, **p<.01, ***p<.001

På bakgrunn av at regresjonsanalysen viste at kjønn hadde en modererende effekt på sammenhengen mellom idrettsdeltakelse og opplevd omtanke (beta= -.10, p= .02) ble det utført en separat regresjonsanalyse for å undersøke sammenhengen separat for gutter og jenter

etter kontroll av sosioøkonomisk status. For gutter ble det funnet at etter kontroll av sosioøkonomisk status var deltakelse i organisert idrett signifikant assosiert ($p < .05$) med omtanke ($\beta = .08$, $p = 0.2$). For jenter ble det ikke funnet en signifikant sammenheng mellom idrettsdeltakelse og omtanke etter kontroll for sosioøkonomisk status ($\beta = 0.2$, $p > .05$).

7.0 Diskusjon

Dette kapittelet vil først gi en oppsummering av studiens hovedfunn. Deretter vil funnene fra resultatdelen diskuteres i den rekkefølgen forskningsspørsmålene er presentert og sees opp mot tidligere forskning og det teoretiske PYD rammeverket. Videre vil studiens styrker og svakheter diskuteres, før implikasjoner for videre forskning og det helsefremmende arbeidet belyses til slutt.

7.1 Studiens hovedfunn

Hensikten med denne studien var å undersøke sammenhenger mellom deltakelse i organisert idrett og de fem c'ene fra PYD rammeverket (kompetanse, selvtillit, karakter, tilknytning og omtanke), hos ungdom på 1.vgs og hvorvidt det var kjønns- og sosioøkonomiske forskjeller i idrettsdeltakelse og for opplevde nivåer på de fem c'ene hos utvalget. Videre ble sammenhengene mellom idrettsdeltakelse og de fem c'ene undersøkt etter kontroll av kjønn og sosioøkonomisk status.

Resultatene fra de hierarkiske regresjonsanalysene viste signifikante positive sammenhenger ($p < .001$) for utvalget som helhet mellom deltakelse i organisert idrett og opplevd kompetanse, selvtillit og tilknytning. Det var også en signifikant ($p < .01$), men svak positiv assosiasjon mellom idrettsdeltakelse og karakter. Videre ble det justert for de mulige effektene av kjønn og sosioøkonomisk status i sammenhengene. Resultatene viste at kontrollvariablene hadde liten betydning for punkttestimatene på sammenhengene. Idrettsdeltakelse forklarte 7 % av variansen i opplevd kompetanse, 2 % av variansen i opplevd selvtillit og 1 % av variansen i opplevd tilknytning etter justering for kjønn og sosioøkonomisk status. Etter inklusjon av interaksjonsledd i de hierarkiske regresjonsanalysene ble det vist at kjønn ikke hadde en modererende effekt på sammenhengen mellom idrettsdeltakelse og fire av c'ene (kompetanse,

selvtillit, tilknytning og karakter). Kjønn hadde derimot en svak modererende effekt på sammenhengen mellom idrettsdeltakelse og omtanke da effekten av sosioøkonomisk status var fjernet.

7.2 Utvalgets deltakelse i organisert idrett

Resultatene fra inneværende studie viste at mer enn halvparten av ungdommene i utvalget oppga å delta i en form for organisert idrett, og at det var lite kjønnsforskjeller i idrettsdeltakelsen. Dette sammenfaller med tidligere studier som tyder på at andelen gutter og jenter som enten aldri har deltatt i idrett, sluttet i idretten på barneskolen eller fortsatt deltar i ungdomsidretten er ganske jevnt fordelt (Bakken, 2019, s. 37-38). Samtidig ble det i analysene observert signifikante forskjeller i idrettsdeltakelsen mellom de ulike sosioøkonomiske gruppene, hvor en større andel personer i gruppen av høy SØS deltok i organisert idrett enn personer i gruppene med middels SØS og lav SØS. Lignende trender som tyder på at langt flere ungdommer fra høyere sosiale lag er aktive i idrett sammenlignet med ungdom som vokser opp med færre ressurser hjemme har blitt observert i tidligere studier (Olsen, 2018; Bakken, 2019). Bakken (2019, s. 38-39) beskriver at deres undersøkelser viste at 15 % av de i den laveste sosioøkonomiske gruppen aldri hadde deltatt i idrett, mot kun 3 % av ungdommene i den høyeste sosioøkonomiske gruppen. Det er også flere ungdommer i lavere sosioøkonomiske grupper som slutter i idretten før de kommer i ungdomsskolealder (Bakken, 2019, s. 39). Norges idrettsforbund beskriver at disse sosiale ulikhetene i idrettsdeltakelse er økende og at klassebakgrunn og sosioøkonomisk status får stadig større betydning for ungdommers idrettsdeltakelse (Olsen, 2018). Lignende tendenser er også funnet i internasjonal forskning, hvor foreldrenes sosioøkonomiske status virker å være assosiert med barnas muligheter for deltakelse i organisert idrett (Rittsteiger et al., 2021, s.21; Fairclough et al., 2009, s. 303).

En stor andel barn og unge i Norge deltar regelmessig i organiserte fritidsaktiviteter, og Norges idrettsforbund har i underkant av 1.900.000 medlemskap (Norges idrettsforbund, udatert b). De fleste ungdommer har i kortere eller lengre perioder deltatt i idrett i løpet av oppveksten (Bakken, 2017, s. 47). Det skjer samtidig et tydelig frafall i idrettsdeltakelsen gjennom ungdomsårene, hvor frafallet er størst blant jenter. Likevel vitner funn fra en kartlegging av ungdoms idrettsdeltakelse fra 2017 at kjønnsfordelingen i idrettsdeltakelsen er

relativt lik på 1. vgs, hvor 41 prosent av jenter oppga å ha vært med i et idrettslag i løpet av den siste måneden, mens 48 prosent av gutter oppga det samme (Bakken, 2017, s. 47).

Både indre og ytre årsaker beskrives å kunne påvirke det generelle frafallet fra organisert idrett i ungdomstiden. Indre årsaker kan være at idretten oppleves for konkurransedrevet, at det tar for mye tid slik at det går utover skoleprestasjoner og at idretten ikke oppleves like gøy lenger (Persson et al., 2020, s.845-850). I tillegg kan økonomi også fungere som en barriere for deltakelse i organisert idrett for ungdommene hvor familien har lav sosioøkonomisk status (Oslo economics & Hanstad, 2020, s. 70). Sosioøkonomisk status beskrives også som hovedårsaken til skjevhet i rekrutteringen til idretten (Ødegård et al., 2016, s. 96). Rittsteiger et al., (2021) som har undersøkt et tysk utvalg foreslår at styresmakter bør øke fokuset på å inkludere barn og unge hvor foreldrene har lavere sosioøkonomisk status i organisert idrett. Det debatteres omkring reduserte avgifter og sponset idrettsutstyr for å integrere barn og unge i lavere sosioøkonomiske grupper i idretten. Dette omtales å kunne bidra til å tilby flere barn og unge muligheten til å oppleve positive helseutfall (Rittsteiger et al., 2021, s. 11).

Resultatene fra inneværende studie samsvarer med tidligere forskning som vitner om at sosioøkonomiske forhold kan påvirke ungdoms deltakelse i organisert idrett. Tidligere forskning peker på at barn av foreldre med lavere sosioøkonomisk status gjerne innehar færre ressurser som kan påvirke deres muligheter for deltakelse (Rittsteiger et al., 2021, Fairclough et al., 2009). Dette kan ha sammenheng med økonomiske barrierer som i utgangspunktet kan hindre rekruttering til den organiserte idretten (Ødegård et al., 2016, s. 96). Samtidig kan kostnadsdrivere påvirke deltakelsen til ungdom i lavere sosioøkonomiske lag som allerede deltar i idretten, og potensielt føre til frafall på sikt (Oslo economics & Hanstad, 2020, s. 70).

7.3 Kjønnforskjeller i gjennomsnittsnivåer på de fem C'ene

Det totalte utvalget sine gjennomsnittsverdier var over 7.0 for alle C'ene, målt på en skala fra 0-12. Samtidig var det flere forskjeller i gjennomsnittsnivåene mellom guttene og jentene i utvalget. Guttene rapporterte signifikant høyere nivåer av kompetanse og selvtillit, mens jentene opplevde signifikant høyere nivåer av karakter og omtanke. Lignende kjønnforskjeller ble funnet i studiene til Urke et al., (2021) som undersøkte et norsk utvalg av

elever i videregående skole, Wiium et al., (2019) som undersøkte et ghanesisk utvalg og Tome et al., (2021) som undersøkte et portugisisk utvalg. I disse studiene ble det funnet at guttene skåret høyere på opplevd kompetanse og selvtillit, mens jentene skåret høyere på opplevd omtanke. I studien til Årdal et al., (2017) ble det derimot ikke funnet store kjønnsforskjeller i gjennomsnittsnivåer på kompetanse for det aktuelle utvalget. Guttene skåret litt høyere på kompetansekonstruktet, men gjennomsnittsnivåene til jentene og guttene var tilnærmet like. Videre skåret guttene høyere for selvtillit, mens jentene skåret høyere for karakter og omtanke, noe som sammenfaller med inneværende studies funn. Denne studien ble gjort på et utvalg bestående av 997 respondenter fra 1 og 2 klasse ved fire videregående skoler i Norge. Det kan tenkes at diskrepans i resultatene fra inneværende studie og studien til Årdal et al., (2017) kan skyldes forskjellig måleinstrument for noen av C'ene i PYD. Blant annet var ikke spørsmål som målte atletisk kompetanse inkludert som en del av kompetansefaktoren i studien til Årdal et al., (2017). I tillegg bestod den totale kompetansefaktoren av flere spørsmål og underkategorier i studien til Årdal et al., (2017) enn i inneværende studie. Utvalgsstørrelsen i denne studien var også mindre enn inneværende studies utvalg.

Hvordan de fem C'ene påvirker og assosieres med ulike helseutfall har også blitt funnet å variere mellom kjønnene. Tome et al., (2021) beskriver at opplevd selvtillit i deres studie var den sterkeste prediktoren for mental helse og velvære for både gutter og jenter, og at selvtillit er en karakteristikk som bør promoteres. Høyere opplevelse av egen kompetanse og tilknytning ble funnet å være viktigere og mer positivt assosiert med positive utviklingstrekk for jenter enn for gutter, mens karakter var assosiert med velvære hos gutter, men ikke hos jenter (Tome et al., 2021). Det diskuteres hvorvidt noen av kjønnsforskjellene i helseutfall er skapt av biologiske faktorer, mens andre er mer drevet av sosiale normer for de to kjønnene (Tome et al., 2021; Shakya et al., 2019). Generelt beskrives fem c'er modellen i PYD å kunne ha en større innvirkning på jenters mentale helse og velvære enn gutters, og at sosiale normer driver disse forskjellene (Tome et al., 2021). Slike beskrivelser av kjønnsforskjeller vitner om at det kan være viktig å undersøke de fem C'ene i PYD separat for gutter og jenter, og også kontrollere effekten av kjønn dersom man undersøker sammenhenger. Rauscher & Cocky (2016) framhever viktigheten av å anerkjenne at det er kjønnsforskjeller generelt i verden, og også i et idrettsperspektiv. Forskerne understreker at idrettsdeltakelse kan bedre jenters liv gjennom flere fysiske, psykiske og psykologiske dimensjoner. Samtidig belyser forskerne

hvordan PYD relaterte idrettsprogram utilsiktet kan reprodusere og opprettholde dagens ulikheter mellom gutter og jenter med mindre man vier oppmerksomhet til den sosiale og politiske konteksten til kjønn og jenters liv når man konstruerer idrettsprogrammer med fokus på PYD (Rauscher & Cocky, 2016).

Samtidig som høye gjennomsnittsverdier for de fleste C'ene ofte indikerer positive utviklingsutfall har konstruktet omtanke blitt assosiert med negative utfall for både gutter og jenter sin mentale velvære i tidligere studier. Holsen et al., (2017) og Geldhof et al., (2019, s. 5-6) fant i sine studier en positiv korrelasjon mellom PYD konstruktet omtanke og symptomer på angst og depresjon. Det har også blitt diskutert hvorvidt høyere nivåer på omtankekonstruktet kan kobles til forhøyede nivåer av bekymring (Tome et al., 2021). I et PYD perspektiv kan dette sees i sammenheng med at dersom man skårer høyt på omtanke har man gjerne stor omsorg og sympati for mennesker rundt seg (Årdal et al., 2017). Personer med høye nivåer av omtanke kan også tenkes å i større grad enn andre gi avkall på egne behov i forhold til andres behov, og dermed undertrykke egne følelser, som igjen kan føre til hjelpeløshet, håpløshet og økt bekymring (Espnes & Smedslund, 2009, s. 146; Tome et al., 2021). Det kan tenkes at høy grad av omtanke for andre mennesker potensielt kan virke negativt på ungdommens egen psykiske helse, dersom ungdommen ikke opplever å inneha positive personlige ressurser, ressurser i konteksten rundt seg og en sammenheng mellom disse. Lerner & Lerner (2013) beskriver i sin PYD modell at samspillet mellom individuelle styrker og ressurser i økologien/konteksten ungdommen befinner seg i definerer grad av positiv ungdomsutvikling.

7.3.1 Sosioøkonomiske forskjeller i gjennomsnittsnivåer på de fem C'ene

Ressurser hos ungdommen selv, men også de ressursene ungdommen opplever å inneha i sitt miljø beskrives i et PYD perspektiv å være sentralt for fasilitering av positiv utvikling (Lerner & Lerner, 2013). Høyere sosioøkonomisk status hos foreldre og hos ungdommen selv medfører gjerne økt tilgang på ulike utviklingsressurser som ungdommen kan profitere på i et utviklingsperspektiv (Benson et al., 2011, s. 204). I nåværende studie ble det observert forskjeller i gjennomsnittsskår blant gruppene av ulik sosioøkonomisk status på tre av de fem C'ene. Ungdommer i gruppen av høy SØS skåret høyere på opplevd kompetanse, selvtillit og tilknytning enn gruppene av middels SØS og lav SØS. Samtidig var ikke forskjellene mellom

gruppen av middels SØS og høy SØS like store som forskjellene mellom gruppen av høy SØS og lav SØS. Lignende funn har blitt funnet i en tverrsnittstudie på et kinesisk ungdomsutvalg (Ye et al., 2020), hvor høyere SØS var assosiert med en økt grad av positiv ungdomsutvikling gjennom økte nivåer på PYD målene competence, confidence, connection og character (Ye et al., 2020). Det antas at lavere sosioøkonomisk status hos familien er forbundet med dårligere utviklingsutfall på bakgrunn av blant annet lavere tilgang på ressurser i konteksten rundt barnet, lavere utdanningsnivå hos foreldre og svakere akademiske prestasjoner for barnet selv (Lansford, 2017, s. 35).

Lerner & Lerner (2013) illustrerer i sin PYD modell at samspillet mellom individuelle styrker og ressurser i økologien/konteksten ungdommen befinner seg i definerer grad av oppnåelse på de fem C'ene av PYD. Det beskrives derimot at all ungdom har muligheter til å oppleve gjensidige positive individ til kontekst relasjoner som kan føre til positiv utvikling, dersom individets egne ressurser er tilpasset mulighetene i konteksten ungdommen lever i (Lerner et al., 2009). Samtidig som høy sosioøkonomisk status har blitt koblet til mer positive livsutfall beskrives det også at forholdet mellom SØS og positiv utvikling kan være mer komplekst. Både gruppen av lav SØS og gruppen av høy SØS kan ha risiko for negativ ungdomsutvikling, men av forskjellige grunner. Lansford (2017) trekker fram at ungdommer i gruppen av høy SØS kan føle press fra omgivelsene om å prestere bra akademisk og i fritidsaktiviteter, i tillegg til å føle seg mer distansert fra sine foreldre (Lansford, 2017, s. 37). Det kan dermed tenkes at ungdommer i gruppen av middels sosioøkonomisk status kan ha bedre forutsetninger for å oppleve positiv utvikling sett opp mot gruppene i ytterkantene av den sosioøkonomiske distribusjonen (Lansford, 2017, s. 37). Funnene fra inneværende studie på et norsk utvalg tyder imidlertid ikke på dette da det ble observert at gruppen av høy SØS skåret høyere på flere av c'ene (Kompetanse, selvtillit og tilknytning) enn både gruppen av lav SØS og middels SØS. Forskjellene i gjennomsnittsnivåer på de fem C'ene mellom de ulike gruppene av sosioøkonomisk status kan muligens kobles til de signifikante forskjellene i idrettsdeltakelsen som ble funnet i studiens resultater. Høyere nivå av SØS har også i tidligere litteratur blitt koblet til økt idrettsdeltakelse (Olsen, 2018; Bakken, 2019), som igjen kan ha positive ringvirkninger for ungdommer (Carreres-Ponsoda et al., 2012; Forneris et al., 2015; Bruner et al., 2017).

7.4 Sammenhenger mellom deltakelse i organisert idrett og de fem C'ene

For utvalget som helhet viste resultatene fra de hierarkiske regresjonsanalysene signifikante positive assosiasjoner mellom deltakelse i organisert idrett og opplevd kompetanse, selvtillit, tilknytning og karakter. Sammenhengen var sterkest for deltakelse i organisert idrett og opplevd kompetanse ($\beta=.29$, $p < .001$). Sammenhengen mellom idrettsdeltakelse og opplevd selvtillit og tilknytning var noe svakere med betaverdier på henholdsvis $.15$ og $.11$, mens sammenhengen mellom idrettsdeltakelse og utvalgets opplevde karakter var signifikant, men svak og oppnådde en lavere betaverdi enn det som gjerne betegnes som praktisk signifikant ($\beta=.07$, $p=.009$) (Pallant, 2013; Sage, 2019).

De positive ringvirkningene idrettsdeltakelse kan medføre hos ungdom har blitt illustrert i flere tidligere studier. I en metastudie av idrettsintervensjonsstudier med et PYD fokus ble det funnet moderate positive effekter av deltakelse i idrett på utfallene kompetanse, selvtillit og livsferdigheter. Det ble imidlertid ikke funnet effekter for utfall relatert til karakter og tilknytning (Bruner et al., 2021). Lignende funn ble også gjort i studien til Jones et al., (2011, s. 261). Her ble det funnet positive assosiasjoner mellom idrettsdeltakelse og kompetanse, selvtillit og pro-sosiale verdier. Derimot fant inneværende studie en signifikant sammenheng mellom idrettsdeltakelse og tilknytning, mens dette ikke ble observert i studien til Bruner et al., (2021). Tidligere forskning har funnet at ungdom som deltar i organisert idrett utenom skoletid oppnår signifikant høyere verdier for mestringstro, prososial oppførsel, personlig og sosial ansvarsfølelse og økt selvtillit og selvfølelse sammenlignet med ungdom som ikke deltar i noen form for fritidsaktivitet (Carreres-Ponsoda et al., 2012, s. 675-678; Holt et al., 2016, s. 35-36). Det at deltakelse i organisert idrett ikke bare er positivt for barn og unges fysiske helse, men også tilbyr en vesentlig aktivitet utenom skolen som kan forme og påvirke ungdommers deltakelse i samfunnet blir omtalt som et viktig funn i studien til Carreres-Ponsoda et al., (2012, s. 680).

Det kan tenkes at organisert idrett fungerer som en arena som kan tilby ungdom muligheter til å tilegne seg disse karakteristikkene, men at positiv utvikling gjennom idrett avhenger av at ungdommen opplever positive og bærekraftige forhold med voksne, aktiviteter som stimulerer til læring av livsferdigheter, og muligheter til å bidra og vise lederskap (Tirrell et al., 2020; Holt et al., 2016). Lerner et al., (2009) illustrerer hvordan all ungdom i et PYD perspektiv har

muligheter til å oppleve gjensidige individ til kontekst relasjoner dersom individets egne ressurser er tilpasset mulighetene i konteksten ungdommen lever i. Ungdommer som har falt fra den organiserte idretten i ungdomstiden har rapportert blant annet økt konkurransepreg og mindre fokus på å ha det gøy som grunner til at de har gitt seg (Persson et al., 2020, s. 845-850). Det kan da tenkes at ungdom som fortsatt deltar i organisert idrett etter overgangen til videregående skole i større grad opplever egne ressurser som tilstrekkelige og tilpasset en idrettskontekst med økt konkurransepreg og seriøsitet, og muligens utvikler et mer positivt syn på egen selvtillit, kompetanse og tilknytning i denne konteksten. Jones et al., (2011) diskuterer muligheten for at idrett ikke tilbyr en homogen opplevelse for all ungdom, men at ulike regler, struktur, trenerstiler, motiverende klima og ulike nyanser i organiseringen på tvers av idretter kan gi ungdommer forskjellige utviklingsopplevelser og PYD utfall.

At det i inneværende studie ble funnet sterkest assosiasjoner mellom idrettsdeltakelse og utvalgets nivåer på konstruktet kompetanse kan potensielt sees i lys av at en av komponentene som utgjør dette konstruktet måler ungdommens opplevelse av egen atletisk kompetanse. Det kan tenkes å være naturlig at ungdom som deltar i organisert idrett gjerne kan ha økt opplevelse av egen atletisk kompetanse sammenlignet med ungdom som ikke deltar i organisert idrett. Bruner et al., (2021) beskriver at det er problematisk at det i deres studie ikke ble funnet signifikante sammenhenger mellom idrettsintervensjoner med et PYD fokus og karakter og tilknytning, da disse er en betydelig del av PYD konseptet og utgjør halvparten av 4 c'er konseptualiseringen (Kompetanse, selvtillit, tilknytning og karakter) som i stor grad blir brukt for å undersøke PYD gjennom idrett. Forskerne diskuterer hvorvidt forskjellige operasjonaliseringer og sammensetninger av konstruktene karakter og tilknytning kan stå bak disse resultatene. Inneværende studies funn skiller seg noe fra disse funnene, hvor det ble funnet positive assosiasjoner mellom idrettsdeltakelse og disse 4 c'ene. Samtidig var assosiasjonene mellom idrettsdeltakelse og tilknytning og karakter svake. Bruner et al., (2021) beskriver videre at forskere burde komme til enighet om hvilke konseptualiseringer og måleenheter som skal benyttes for å undersøke disse konstruktene i et idrettsperspektiv, da ulike måleinstrumenter for disse konstruktene kan føre til ulike resultater.

At det i inneværende studie ikke ble funnet en signifikant assosiasjon mellom idrettsdeltakelse og omtanke, og kun en svak assosiasjon uten praktisk signifikans mellom idrettsdeltakelse og karakter kan sees i lys av studien til Jones et al., (2011, s. 261). Her stilles det spørsmåltegn

ved om alle aspektene i fem C'er modellen er relevante for å måle positiv ungdomsutvikling gjennom idrett (Jones et al., 2011). I studien fant man at omtanke, karakter og tilknytning i idrett best kan bli representert av en enkel faktor som er basert på utviklingen av pro-sosiale verdier rundt positive sosiale interaksjoner med andre mennesker (Jones et al., 2011, s. 261). Forskerne i studien konkluderte med at i en idrettskontekst blir PYD best forklart gjennom et samlet konstrukt (Pro-sosiale verdier) bestående av C'ene omtanke, karakter og tilknytning, i tillegg til de separate konstruktene selvtillit og kompetanse heller enn de 5 c'ene som helhet (Jones et al., 2011, s. 250). Vierimaa et al., (2012) omtaler også i sin oversiktsartikkel at en 4 C'er modell bestående av de fire c'ene kompetanse, selvtillit, tilknytning, og karakter ser ut til å være mest passende og relevant som mål av positive utviklingsutfall for ungdommer som bedriver organisert idrett. Her utelukkes konstruktet omtanke som i inneværende studie hadde svakest assosiasjon med idrettsdeltakelse. Det diskuteres også hvorvidt Lerner & Lerner (2013) sin konseptualisering av de fem C'ene er mindre relevant i en idrettskontekst. Vierimaa et al., (2012) forklarer i sin oversiktsstudie at blant annet omtankekonstruktet har en del overlappende konseptualiseringer med karakterkonstruktet i en idrettskontekst, og at disse to konstruktene muligens burde slås sammen til et enkelt konstrukt. Tidligere forskning og funn i inneværende studie vitner om at konstruktene kompetanse og selvtillit virker å være de konstruktene i Lerner & Lerner (2013) sin konseptualisering av de fem C'ene som har sterkest kobling til deltakelse i organisert idrett.

7.4.1 Sentrale faktorer for fasilitering av positiv ungdomsutvikling gjennom idrett

Det er uttalt at positiv ungdomsutvikling gjennom idrettsdeltakelse ikke skjer automatisk, men avhenger av den enkelte ungdoms opplevelse av å delta i idretten (Carreres-Ponsoda et al., 2012, s. 680). I Holt et al., (2016) sin modell for PYD gjennom idrett beskrives det at samspillet mellom individet og konteksten rundt individet er det viktigste for å oppnå positiv ungdomsutvikling gjennom idrett. I denne teoretiske modellen belyses det at et PYD klima basert på forholdet mellom ungdommen, jevnaldrende, familie og andre voksne, og et fokus på eksplisitte formulerte prosesser som fokuserer på læring av livsferdigheter vil kunne fasilitere en overføringsverdi som kan gjøre det mulig for ungdom å blomstre og bidra i sitt samfunn (Holt et al., 2016).

Det kan tenkes at det å strukturere idretten i tråd med Holt et al., (2016) sin modell for PYD gjennom idrett kan være spesielt viktig for ungdom i lavere sosioøkonomiske lag som potensielt ikke har tilgang på de samme materielle og sosiale ressursene som ungdom i høyere sosioøkonomiske lag (Ye et al., 2020; Lansford, 2017). Funn fra inneværende studie og tidligere forskning (Olsen, 2018; Bakken, 2019) har tydet på at ungdom fra lavere sosioøkonomiske lag deltar i organisert idrett i betydelig mindre grad enn ungdom i grupper av middels og høy sosioøkonomisk status. Ungdommene av lavere sosioøkonomisk status skåret også generelt lavere på gjennomsnittsnivåer på de fem c'ene. Både Holt et al., (2016) sin teoretiske modell og tidligere forskning (Bean & Forneris, 2016; Vierimaa et al., 2018) vektlegger viktigheten av å strukturere organisert idrett for å lære ungdommer livsferdigheter, tilby en trygg psykososial kontekst, og å ha ansvarsfulle og omsorgsfulle voksne og trenere for å kunne fasilitere positiv utvikling gjennom idrett. Sett i lys av PYD perspektivet (Lerner & Lerner, 2013) kan dette tenkes å potensielt være ekstra viktig for ungdom som ikke har tilgang på materielle og sosiale ressurser i konteksten rundt seg. I tillegg beskriver Rauscher & Cocky (2016) viktigheten av å anerkjenne at det er kjønnsforskjeller generelt i verden, og at hvis man skal konstruere vellykede PYD relaterte idrettsprogram for begge kjønn burde man vie oppmerksomhet til forskjellene mellom kjønnene.

7.4.2 Forskjeller mellom gutter og jenter i sammenhengene mellom deltakelse i organisert idrett og de fem C'ene

I de bivarierte korrelasjonsanalysene ble det observert kjønnsforskjeller i sammenhengene, hvor sammenhengen mellom idrettsdeltakelse og kompetanse var signifikant sterkere for jentene enn for guttene. Kjønnsforskjeller i sammenhenger mellom deltakelse i organisert idrett og PYD utfall ble også observert i studien til Agans & Geldhof (2012, s. 161). Her ble sammenhengen mellom deltakelse i idrett og utviklingsutfall hos ungdommer i alderen 15-18 år undersøkt. For kvinner i alle aldersgruppene i utvalget ble deltakelse i både individuell idrett og lagidrett funnet å være positivt assosiert med høyere nivåer av PYD sammenlignet med kvinner som ikke deltok i idrett. For menn var det imidlertid kun hos den yngste aldersgruppen (15-16 år) i utvalget man fant at deltakelse i både individuell idrett og lagidrett hadde en sammenheng med høyere nivåer av positive utviklingsutfall. Tendensene til kjønnsforskjeller i innledende analyser bidro til at kontroll for kjønn i regresjonsanalysene var

relevant. I tillegg ble det lagt inn et interaksjonsledd for å undersøke hvorvidt kjønn modererte sammenhengen mellom idrettsdeltakelse og de fem c'ene.

Resultatene viste at kjønn ikke hadde en modererende effekt ($p > .05$) på sammenhengen mellom idrettsdeltakelse og opplevd kompetanse, selvtillit, karakter og tilknytning, men kun hadde en svak modererende effekt på sammenhengen mellom idrettsdeltakelse og omtanke ($\beta = -.10$, $p = .02$). Separate regresjonsanalyser for gutter og jenter justert for SØS viste at det kun for guttene i utvalget var en signifikant assosiasjon mellom deltakelse i organisert idrett og opplevd omtanke. Disse funnene kan tyde på at deltakelse i organisert idrett i større grad påvirker hvordan gutter opplever sin egen omtanke for andre mennesker, sammenlignet med jenter. Funnene kan potensielt sees i lys av at gutter i tidligere studier (Tome et al., 2021; Wium et al., 2019) har rapportert signifikant lavere gjennomsnittsverdier for opplevelse av egen omtanke sammenlignet med jenter. Dermed kan det tenkes at organisert idrett i større grad har potensiale til å påvirke gutter sin egen opplevelse av omtanke for andre mennesker. Deltakelse i organisert idrett har blitt koblet til signifikant høyere verdier for prososial oppførsel og personlig og sosial ansvarsfølelse, i tillegg til sosiale fordeler som dannelse av nye vennskap (Holt et al., 2016, s. 35-36; Carreres-Ponsoda et al., 2012, s. 675-678). Dette kan igjen tenkes å kunne kobles til økt empati for andre mennesker. Samtidig er det viktig å understreke at sammenhengen mellom deltakelse i organisert idrett og omtanke konstruktet også for gutter var svak ($\beta = .08$, $p = 0.2$) og må tolkes med nøkternhet. Disse funnene skiller seg noe fra funnene i metastudien til Bruner et al., (2021) hvor resultater fra 35 studier på PYD og idrett ble analysert og sammenlignet. Her ble det belyst flere modererende effekter på forholdet mellom idrettsdeltakelse og PYD. Kjønn ble her funnet å virke modererende på konstruktet kompetanse, mens konstruktet omtanke ble ikke undersøkt i studien. At kjønn ikke hadde modererende effekter på sammenhengene mellom idrettsdeltakelse og kompetanse, selvtillit, karakter og tilknytning kan tyde på at idrettsdeltakelse har en positiv assosiasjon til disse karakteristikkene både for gutter og for jenter. Dermed kan det tenkes at den organiserte idretten er en arena hvor både gutter og jenter kan oppleve positiv utvikling.

7.4.3 Sammenhengene mellom deltakelse i organisert idrett og de fem C'ene etter kontroll for kjønn og sosioøkonomisk status

Det var ønskelig å undersøke hvordan sammenhengene mellom idrettsdeltakelse og de fem c'ene var hvis det ble kontrollert for de mulige påvirkningene fra kjønn og sosioøkonomisk status. De justerte modellene i de hierarkiske regresjonsanalysene tydet på at kontrollvariablene kjønn og SØS kun hadde en svak effekt på sammenhengen mellom organisert idrettsdeltakelse og de fem c'ene. For PYD konstruktene kompetanse, selvtillit og tilknytning som i de ujusterte regresjonsmodellene hadde signifikante positive assosiasjoner med idrettsdeltakelse viste fullt justerte modeller i regresjonsanalysene en noe svakere, men fortsatt signifikant sammenheng etter justering for kjønn og SØS. Justering for kjønn og SØS hadde også liten påvirkning på sammenhengen mellom idrettsdeltakelse og karakter. Dette kan tyde på at idrettsdeltakelse kan bidra positivt til disse karakteristikkene uavhengig av kjønn og sosioøkonomisk status. Samtidig viste innledende bivariate korrelasjonsanalyser visse forskjeller mellom kjønnene i sammenhengene. Av de fem C'ene hadde idrettsdeltakelse størst påvirkning på kompetansekonstruktet både i de ujusterte modellene og etter justering for kontrollvariablene kjønn og SØS. Videre var selvtillit og tilknytning de to konstruktene med unntak av kompetanse som oppnådde de sterkeste sammenhengene med idrettsdeltakelse også i justerte modeller. Disse funnene sammenfaller med tidligere forskning som har tydet på at i en idrettskontekst er kompetanse og selvtillit de to C'ene som i størst grad reflekterer positiv utvikling for ungdommer i en idrettskontekst (Jones et al., 2011; Vierimaa et al., 2012). Samtidig som kontroll for kjønn og SØS ikke hadde store påvirkninger på punktestimatene i sammenhengene, så forklarte variablene fortsatt varians i flere av C'ene. Noe som tyder på at variablene påvirker nivåer på flere av egenskapene som knyttes til positiv utvikling hos ungdom.

Det ble i inneværende studie funnet sterkest assosiasjoner mellom idrettsdeltakelse og kompetanse, selvtillit og tilknytning. Idrettsdeltakelse var i mindre grad av betydning for utvalgets opplevelse av egen karakter og omtanke. Høyere SØS ble også funnet å ha en positiv sammenheng med utvalgets opplevelse av egen kompetanse, selvtillit og tilknytning. Lignende funn ble gjort i studien til Ye et al., (2020) som fant signifikante positive sammenhenger mellom ungdommers egen opplevelse av familiens sosioøkonomiske status og PYD. I de justerte modellene i inneværende studie hadde imidlertid SØS liten innvirkning på den observerte sammenhengen mellom idrettsdeltakelse og kompetanse, selvtillit og tilknytning. Dette tyder på at deltakelse i organisert idrett i Norge potensielt kan være gunstig for økte nivåer på disse egenskapene uavhengig av ungdommens sosioøkonomisk status. PYD

rammeverket og modellen om de fem C'ene er et godt grunnlag for å forstå hvordan og hvorfor samspillet mellom ungdommers egne ressurser og ressurser i konteksten påvirker deres utvikling. Hvordan organisert idrettsdeltakelse fungerer som en arena som gir muligheter for ungdommer til å oppleve positiv utvikling kan sees i lys av Holt et al., (2016) sin modell for PYD gjennom idrett.

7.5 Metodiske betraktninger

At utvalget som ble benyttet i i inneværende studie var stort, landsdekkende og hadde en relativt jevn kjønnsfordeling var en styrke som bidrar til studiens generaliserbarhet. Datamaterialet som ble benyttet er av relativt nyere dato og er innhentet i 2017/2018, noe som kan gi oppdatert og relevant kunnskap om organisert idrettsdeltakelse og positiv utvikling hos ungdom. Det store utvalget i datamaterialet på over to tusen elever på 1.VGS gav muligheter for å kontrollere for ulike potensielt konfunderende variabler som i litteraturgjennomgangen og i de deskriptive analysene ble vist å muligens kunne ha en innvirkning (Kjønn og SØS). Samtidig som inneværende studie baserer seg på et stort datamateriale som kan gi generaliserbare resultater er datamaterialet fra en tverrsnittstudie som har innehentet data ved et bestemt måletidspunkt. At resultatene i inneværende studie er basert på tverrsnittdata medfører at man ikke kan si noe om kausale årsaksforhold og hvilke variabler som påvirker hverandre i sammenhengene (Field, 2018, s. 16; Jacobsen, 2010). Likevel er det grunn til å tro basert på tidligere forskning og teori at deltakelse i organisert idrett sannsynligvis kan bidra til økt positiv ungdomsutvikling. Samtidig kan det for andre være allerede høye nivåer på de fem c'ene påvirket av andre årsaker som fører til organisert idrettsdeltakelse. Man kan eksempelvis tenke seg at ungdommer som innehar karakteristikk knyttet til PYD gjerne søker seg til idretten eller forblir i idretten over lengre tid.

For å samle inn data i HEVAS undersøkelsen har respondentene besvart en spørreundersøkelse, hvor resultatene da baseres på ungdommers egne opplevelser. Et studiedesign med selv-rapporterte svar kan være kostnadseffektivt og ressursbesparende, men samtidig kan det også påvirke studiens validitet. Misforståelser av spørsmålsformuleringer og det at ungdommer potensielt kan avgi besvarelser de tror er mer sosialt akseptert kan føre til

at studien ikke er fri for unøyaktighet fra respondentene (Rosenman, Tennekoon & Hill, 2011). Fysisk aktivitet og deltakelse i organisert idrett kan sees på som en sosialt akseptert adferd og selv-rapporterte svar kan være utsatt for sosialt aksepterte besvarelser (Choi & Pak, 2005). I tillegg kan det for respondentene være utfordringer knyttet til å huske hvor fysisk aktiv de er eller har vært den siste tiden. På en annen side er organisert idrettsdeltakelse en mer spesifikk form for fysisk aktivitet, som gjør at det sannsynligvis er lettere for respondentene å forstå spørsmålsformuleringen og å huske hvor aktiv de har vært i idrettslaget, som igjen bidrar til å øke validitet. I spørsmålsformuleringen i spørreundersøkelsen ble betegnelsen «Organiserte individuelle fysiske aktiviteter» benyttet. Dette kan bety at enkelte respondenter kan ha inkludert det å trene på egenhånd, som for eksempel trening på treningssenter da de har svart på dette spørsmålet. Samtidig er det i spørsmålsformuleringen spesifisert at det menes at den fysiske individuelle aktiviteten skal være drevet av en idrettsklubb, andre klubber eller organisasjoner og dermed være organisert. For å måle sosioøkonomisk status i inneværende studie ble ungdommene bedt om å vurdere familiens materielle velstand. Selv om slik subjektiv vurdering av foreldres sosioøkonomiske status er vanlig å benytte i studier på ungdommer (Quon & McGrath, 2014), kan også et slikt måleinstrument være utsatt for unøyaktige og sosialt aksepterte besvarelser.

I inneværende studie ble variablene for organiserte lagidretter og organiserte individuelle idretter slått sammen og gjort om til en dikotom variabel som skilte mellom ungdommer som deltok i organisert idrett og ungdommer som ikke deltok. Personer som oppga å delta i organisert lagidrett og/eller organisert individuell idrett uavhengig av hyppighet ble kategorisert som deltakende i organisert idrett, mens de respondentene som oppga å ikke delta i verken lagidrett eller individuell idrett ble kategorisert som ikke deltakende. Denne typen sammenslåing har også blitt benyttet i tidligere studier (Langøy et al., 2019). Sammenslåing og dikotomisering av disse variablene ble i hovedsak gjort for å forenkle studiens analyser, i tillegg til at det ble ansett å gi tilstrekkelig informasjon til å besvare studiens forskningsspørsmål. Samtidig kunne det gitt interessante og mer inngående nyanser omkring sammenhengene mellom ulike grader av deltakelse i organisert idrett og de fem c'ene dersom alle fire kategoriene i idrettsdeltakelsevariabelen hadde blitt inkludert. Dette på bakgrunn av at forskning viser at fysisk aktivitet har en positiv effekt på barn- og unges helse, og at det gir bedre effekt jo mer aktiv man er (Skogen et al., 2018, s. 70; Folkehelseinstituttet, 2019). Derimot var inneværende studies hovedmål å sammenligne ungdom som deltok i organisert idrett uavhengig av hyppighet med ungdom som ikke deltok i idrett i det hele tatt.

7.6 Implikasjoner for videre forskning og det helsefremmende arbeidet

Resultatene fra inneværende studie supplerer kunnskap og underbygger tidligere forskning på sammenhenger som i mindre grad er undersøkt på et norsk utvalg. Som følge av funn og resultater i denne studien har det blitt avdekket interessante implikasjoner som kan bidra til økt kunnskap til det helsefremmende arbeidet, i tillegg til å kunne være utgangspunkt for videre forskning.

Det er godt kjent at organisert idrett fungerer som en arena som kan tilby barn og unge muligheter til å oppleve positiv utvikling (Larson, 2000; Zarrett et al., 2008, s. 9). Samtidig er sammenhengene mellom idrettsdeltakelse og de fem C'ene i PYD i mindre grad undersøkt i en norsk kontekst. For å oppnå mer forståelse og kunnskap omkring PYD i idrett har forskere belyst behovet for studier med et longitudinelt design som kan følge endringer i PYD hos grupper av idrettsutøvere over tid (Vierimaa et al., 2012, s. 602). Framtidige studier med et longitudinelt studiedesign og lignende problemstillinger kunne potensielt gi sikrere resultater omkring årsakssammenhenger mellom deltakelse i organisert idrett og PYD- konstrukter. Samtidig er tverrsnittstudier som inneværende studie er basert på mindre omfattende og kostnadskrevenne enn et longitudinelt studiedesign og gir da muligheter til å undersøke sammenhenger hos et stort utvalg respondenter på en mindre ressurskrevende måte. For å måle positiv ungdomsutvikling har inneværende studie benyttet en forkortet versjon av PYD-SF utarbeidet av Geldhof et al., (2013). Dette måleinstrumentet for de fem C'ene er ikke i stor grad tilpasset en idrettskontekst, og det kan tenkes at dersom man hadde benyttet et mer idrettstilpasset måleinstrument for PYD kunne man potensielt ha funnet andre sammenhenger. Måleinstrumentet ble i inneværende studie likevel ansett som et tilfredsstillende og interessant mål på de fem C'ene som kunne gi svar på studiens problemstillinger.

Samtidig som inneværende studie har undersøkt påvirkningen idrettsdeltakelse kan ha på norske ungdommers opplevelse av egen kompetanse, selvtillit, karakter, tilknytning og omtanke kan det også være flere sentrale faktorer som i inneværende studie ikke har blitt undersøkt. Forskere har pekt på at positiv ungdomsutvikling gjennom deltakelse i idrett avhenger av flere faktorer og samspillet mellom dem. Blant annet har rollen til trenere og lagkamerater blitt betegnet som sentrale for positiv utvikling gjennom idrett (Vierimaa et al.,

2018; Holt et al., 2016). I HEVAS undersøkelsen fra 2018 ble det for å måle ungdommenes opplevelse av tilknytning stilt spørsmål som undersøkte hvordan ungdommene opplevde forholdet til lærere, voksne, venner og familie. Informasjon om ungdommenes forhold til trenere i organisert idrett var da ikke tilgjengelige og ble ikke undersøkt i inneværende studie. Det kunne vært interessant for framtidige studier å undersøke rollen til trenere og andre voksne i en idrettskontekst og hvordan dette potensielt kan påvirke sammenhenger mellom idrettsdeltakelse og positiv ungdomsutvikling. Videre ble det i inneværende studie ikke skilt mellom lagidrett og individuell idrett. Framtidig forskning kunne ha skilt mellom disse to idrettsformene for å undersøke om det er forskjeller i sammenhengene hos et norsk utvalg på bakgrunn av idrettstype. Tidligere forskning har tydet på at deltakelse i forskjellige typer idrett kan gi forskjellige muligheter for ungdomsutvikling (Agans & Geldhof, 2012, s. 161). Blant annet har samhold innad i et idrettslag blitt funnet å ha innflytelse på ungdoms personlige utvikling i idrett (Bruner et al., 2014, s. 223-224). Samtidig var studiens hensikt å undersøke organisert idrettsdeltakelse generelt.

Det ble i studien observert at ungdommer i høyere sosioøkonomiske grupper i større grad deltok i organisert idrett sammenlignet med ungdommer i lavere sosioøkonomiske grupper. Samtidig ble det funnet at kontroll for sosioøkonomisk status ikke påvirket sammenhengene mellom idrettsdeltakelse og kompetanse, selvtilit, tilknytning og karakter nevneverdig. Dette tyder potensielt på at organisert idrett tilbyr muligheter for positiv ungdomsutvikling uavhengig av sosioøkonomisk status. I et helsefremmende perspektiv kan dette være relevant kunnskap for styresmaktene med tanke på å tilpasse idretten slik at flest mulig kan delta lengst mulig og tilbys muligheter til å oppleve disse positive utviklingsutfallene. Inneværende studie supplerer økt kunnskap omkring hvordan organisert idrett fungerer som en helsefremmende arena for ungdom. Herunder også hvilke positive egenskaper i et PYD perspektiv som i størst grad virker å være assosiert med deltakelse i organisert idrett.

Det å tilpasse idretten gjennom et tydelig eksplisitt fokus på læring av livsferdigheter og å tilby et PYD klima i idrettskonteksten blir beskrevet å kunne øke mulighetene for at ungdommer kan oppleve positiv utvikling gjennom idrett (Holt et al., 2016). Idrettens posisjon som helsefremmende arena er stor, men frafall og synkende deltakelse på bakgrunn av blant annet lavere sosioøkonomisk status kan forhindre at en betydelig andel ungdommer får muligheter til å oppleve positiv utvikling gjennom idrett. Positiv ungdomsutvikling

gjennom idrettsdeltakelse skjer ikke automatisk, men avhenger av flere faktorer, hvor et PYD fokus fra styresmakter, idretten selv, trenere, foreldre og ungdommer står sentralt for at organisert idrett skal fungere som en attraktiv og helsefremmende arena som tilbyr muligheter for ungdommer til å oppleve positive utviklingsutfall.

8.0 Oppsummering og konklusjon

Det ble i studien observert kjønnsforskjeller og sosioøkonomiske forskjeller i gjennomsnittsnivåer for de fem c'ene, i tillegg til sosioøkonomiske forskjeller i idrettsdeltakelsen. Jenter skåret i gjennomsnitt høyere for karakter og omtanke, mens gutter skåret høyere for selvtillit og kompetanse. Ungdommer i gruppen av høy SØS rapporterte høyere gjennomsnittsnivåer for alle c'ene med unntak av karakter, sammenlignet med gruppen av lav SØS. Gruppen av høy SØS deltok også i større grad i organisert idrett sammenlignet med ungdommer i lavere sosioøkonomiske grupper. Inneværende studie fant positive assosiasjoner mellom deltakelse i organisert idrett og ungdommer i 1. klasse på videregående skole sin opplevelse av egen kompetanse, selvtillit, tilknytning og karakter. Dette er egenskaper som i et PYD perspektiv vurderes å være sentrale for at ungdom skal kunne oppleve positiv utvikling. De sterkeste assosiasjonene ble funnet mellom idrettsdeltakelse og ungdommers opplevelse av egen kompetanse og selvtillit, noe som kan tyde på at ungdommer som deltar i idrett kan ha større tro på egne evner og kan oppleve en økt selvfølelse. Justering for kjønn og sosioøkonomisk status hadde liten effekt på styrken i de observerte sammenhengene.

Denne studien illustrerer og belyser hvordan deltakelse i organisert idrett henger sammen med egenskaper som er knyttet til positiv utvikling hos ungdommer. Kunnskap omkring slike sammenhenger kan bidra til at styresmakter og idretten i Norge mer målrettet kan tilpasse idretten slik at flest mulig ungdommer kan oppleve positiv utvikling gjennom idrett. I tillegg supplerer studien kunnskap om hvordan den organiserte idretten fungerer som arena for utvikling hos ungdommer. Tematikken er likevel kompleks, og positiv ungdomsutvikling gjennom idrett er avhengig av flere faktorer i miljøet rundt ungdommen og belyser et behov for videre forskning.

Litteraturliste:

- Agans, J.P & Geldhof, G.J (2012) Trajectories of Participation in Athletics and Positive Youth Development: The Influence of Sport Type, *Applied Developmental Science*, 16:3, 151-165, <https://doi-org.pva.uib.no/10.1080/10888691.2012.697792>
- Badura, P., Hamrik, Z., Dierckens, Z., Gobinja, I., Cieslik, M., Furstova, J., Kopcakova, J., Pickett, W (2021) After the bell: Adolescents' organised leisure-time activities and well-being in the context of social and socioeconomic inequalities. *J Epidemiol Community Health* (75), 628-636. Hentet fra <https://jech.bmj.com/content/jech/75/7/628.full.pdf?fbclid=IwAR3WNp7oTYi1AkGS80VYg4kljmMHjsx-CLuGN3z83spov9w4w166htDChj8>
- Bakken, A (2017) Ungdata. Nasjonale resultater 2017, NOVA Rapport 10/17. Oslo: NOVA. Hentet fra <https://oda.oslomet.no/oda-xmlui/bitstream/handle/20.500.12199/5117/Opprettet-Ungdata-rapport-2017-4-august-2017-web-utg-med-omslag.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Bakken, A (2019). Idrettens posisjon i ungdomstida. Hvem deltar og hvem slutter i ungdomsidretten? NOVA rapport 2/19. Oslo: OsloMet – storbyuniversitetet. Hentet fra: <https://fagarkivet.oslomet.no/bitstream/handle/20.500.12199/1298/NOVA-Rapport-2-2019-Idrettens-posisjon-i-ungdomstida-25-februar-2019.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Barber, B. L., Eccles, J. S & Stone, M. R. (2001) 'Whatever happened to the Jock, the Brain, and the Princess? Young adult pathways linked to adolescent activity involvement and social identity', *Journal of Adolescent Research*, 16: 429–55.
- Bean, C & Forneris, T (2016) Examining the Importance of Intentionally Structuring the Youth Sport Context to Facilitate Positive Youth Development. *Journal of applied sport psychology*, 28 (4) s. 410-425. <https://doi-org.pva.uib.no/10.1080/10413200.2016.1164764>
- Benson, P. L. (2007). Developmental assets: An overview of theory, research, and practice. In R. Silbereisen & R. Lerner (Eds.), *Approaches to positive youth development* (pp. 33-59). London: SAGE Publications Ltd.

- Benson, P.L., Scales, P.C & Syvertsen, A.K (2011) The contribution of the developmental assets framework to positive youth development theory and practice. I I R. M. Lerner, J. V. Lerner, & J. B. Benson, *Advances in Child Development and Behavior*. s. 197-230. Elsevier.
- Bjørndal, A. & Hofoss, D. (2004) *Statistikk for helse- og sosialfagene*. (2. utg.) Oslo: Gyldendal Akademisk
- Bosakova, L., Kolarcik, P., Bobakova, D., Sulcova, M., Van Dijk, J.P., Reijneveld, S.A., Geckova, A.M. (2016) Test–retest reliability of the scale of participation in organized activities among adolescents in the Czech Republic and Slovakia. *Int J Public Health* 61, 329–336. <https://doi.org/10.1007/s00038-015-0749-9>
- Bowers, E. P., Geldhof, G. J., Johnson, S. K., Hilliard, L. J., Hershberg, R. M., Lerner, J. V., & Lerner, R. M. (2015). *Promoting Positive Youth Development: Lessons from the 4-H study* (E-bok). Springer. doi:10.1007/978-3-319-17166-1
- Bowers, E. P., Li, Y., Kiely, M. K., Brittan, A., Lerner, J. V., & Lerner, R. M. (2010). The five cs model of positive youth development: A longitudinal analysis of confirmatory factor structure and measurement invariance. *Journal of Youth and Adolescence*, 39(7), 720-735. doi:http://dx.doi.org.pva.uib.no/10.1007/s10964-010-9530-9
- Bruner, M.W., Balish, S.M., Forrest, C., Brown, S., Webber, K., Gray, E., McGuckin, M., Keats, M.R., Rehman, L & Shields, C.A (2017) Ties That Bond: Youth Sport as a Vehicle for Social Identity and Positive Youth Development. *Research Quarterly for Exercise and Sport*, 88:2, 209-214, <https://doi.org.pva.uib.no/10.1080/02701367.2017.1296100>
- Bruner, M. W., Eys, M. A., Wilson, K. S., & Côté, J. (2014). Group cohesion and positive youth development in team sport athletes. *Sport, Exercise, and Performance Psychology*, 3(4), 219–227. <https://doi.org/10.1037/spy0000017>
- Bruner, M.W., McLaren, C.D., Sutcliffe, J.T., Gardner, L.A., Lubans, D.R., Smith., J.J., Vella, S.A (2021) The effect of sport-based interventions on positive youth development: a systematic review and meta-analysis. *International review of sport and exercise psychology*. <https://doi.org/10.1080/1750984X.2021.1875496>
- Bryman, A., Becker, S., Sempik, J. (2008) Quality Criteria for Quantitative, Qualitative and Mixed Methods Research: A View from Social Policy. *International Journal of Social*

- Research Methodology. 11(4), 261-276. <https://doi-org.pva.uib.no/10.1080/13645570701401644>
- Brønstad, A & Hårberg, G.B (2020) Eriksons psykososiale stadier. *Nasjonal digital læringsarena*. <https://ndla.no/nb/subject:1:777ae87e-ca79-4866-920a-115cfeb7bbe1/topic:2:183771/topic:2:184796/resource:1:3987>
- Calmeiro, L., Teques, P., Rosado, A., de Barros, M.V.G (2021) Editorial: Mental Health and Positive Youth Development in Sport and Physical Activity Contexts. I D. di Corrado (Red.) *Front. Psychol.* <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2021.752369>
- Carreres-Ponsoda, F., Escartí, A., Cortell-Tormo, J.M., Fuster-Lloret, V & Andreu-Cabrera, E. (2012). The relationship between out-of-school sport participation and positive youth development. *Journal of Human Sport and Exercise*, 7(3), 671–683. <https://doi.org/10.4100/jhse.2012.73.07>
- Choi, B., & Pak, A. (2005). A Catalog of Biases in Questionnaires. *Preventing Chronic Disease*, 2(1), A13.
- Côté, J. & Fraser-Thomas, J.L (2007). Youth involvement in sport. In P.R.E. Crocker (Ed.), *Sport psychology: A Canadian perspective* (266-294). Toronto: Pearson Prentice Hall.
- Creswell, J. W., & Creswell, D. J. (2018). *Research Design: Qualitative, quantitative & mixed methods approaches*. SAGE Publications.
- Dalland, O (2012). *Metode og oppgaveskriving* (5. utg). Gyldendal
- Departementene. (2017). *Mestre hele livet. Regjeringens strategi for god psykisk helse* (2017-2022). Oslo: Regjeringen. Hentet fra https://www.regjeringen.no/contentassets/f53f98fa3d3e476b84b6e36438f5f7af/strategi_for_god_psykisk-helse_250817.pdf
- DuRant, R. H., Pendergrast, R. A., Seymore, C., Gaillard, G., & Donner, J. (1991). Findings from the preparticipation athletic examination and athletic injuries. *American Journal of Diseases of Children*, 146, 85-91.
- Eccles, J.S., Barber, B.L., Stone, M & Hunt, J. (2003) 'Extracurricular activities and adolescent development'. *Journal of Social Issues*, 59: 865–89.

- Eccles, J., & Gootman, J. (Red.). (2002). *Community programs to promote youth development*. Washington, DC: National Academy Press.
<https://ebookcentral.proquest.com/lib/bergen-ebooks/reader.action?docID=3378094>
- Erikson, E.H (1993) *Childhood and society* (3.utg). W.W Norton & Company
- Espnes, G.A & Smedslund, G (2009) *Helsepsykologi* (2.utg). Gyldendal.
- Fairclough, S.J., Boddy, L.M., Hackett, A.F & Stratton, G (2009) Associations between children's socioeconomic status, weight status, and sex, with screen-based sedentary behaviours and sport participation. *International journal of pediatric obesity*, 4(4), 299-305. <https://doi.org/10.3109/17477160902811215>
- Field, A (2018) *Discovering statistics using IBM SPSS statistics* (5. utg). Sage
- Folkehelseinstituttet (2019, 11. Desember). *Helseeffekter av fysisk aktivitet*.
<https://www.fhi.no/ml/aktivitet/helseeffekter-av-fysisk-aktivitet/>
- Fornieris, T., Camiré, M., & Williamson, R. (2015). Extracurricular activity participation and the acquisition of developmental assets: Differences between involved and noninvolved Canadian high school students. *Applied Developmental Science*, 19(1), 47–55. <https://doi.org/10.1080/10888691.2014.980580>
- Fraser-Thomas, J.L., Cote, J., Deakin, J. (2007) Youth sport programs: an avenue to foster positive youth development. *Physical Education and Sport Pedagogy*. 10(1), 19-40.
<https://doi-org.pva.uib.no/10.1080/1740898042000334890>
- Geldhof, G. J., Bowers, E. P., Boyd, M. J., Mueller, M. K., Napolitano, C. M., & Schmid, K. L. (2013). Creation of short and very short measures of the five Cs of Positive Youth Development. *Journal of research on adolescence* (1), s. 163-176.
doi:10.1111/jora.12039
- Geldhof, G. J., Larsen, T., Urke, H., Holsen, I., Lewis, H., & Tyler, C. P. (2019). Indicators of positive youth development can be maladaptive: The example case of caring. *Journal of adolescence*, s. 1-9. <https://doi.org/10.1016/j.adolescence.2018.11.008>
- Gillham, B. (2008). *Developing a questionnaire* (2. Utg) Bloomsbury Publishing Plc.
ProQuest Ebook Central <https://ebookcentral-proquest-com.pva.uib.no>

- Haug, E., Robson-Wold, C., Helland, T., Jåstad, A., Torsheim, T., Fismen, A.S, Wold, B., Samdal, O (2020) Barn og unges helse og trivsel- Forekomst og sosial ulikhet i Norge og Norden. Hevas-rapport 2020. «*Helsevaner blant skoleelever. En WHO-undersøkelse i flere land*» s. 1-182
https://www.uib.no/sites/w3.uib.no/files/attachments/hevas_rapport_v10.pdf
- Helse- og omsorgsdepartementet. (2019) *Folkehelsemeldinga. Gode liv i eit trygt samfunn* (Meld. St. 19 (2018-2019)). Hentet fra:
<https://www.regjeringen.no/contentassets/84138eb559e94660bb84158f2e62a77d/nno/pdfs/stm201820190019000dddpdfs.pdf>
- Holsen, I., Geldhof, J., Larsen, T., & Aardal, E. (2017). The five Cs of positive youth development in Norway: Assessment and associations with positive and negative outcomes. *International Journal of Behavioral Development*, 41(5), 559–569.
<https://doi.org/10.1177/0165025416645668>
- Holt, N.L (2008) Introduction: positive youth development through sport. Positive youth development through sport. (s. 1-7). Routledge.
- Holt, N. L., & Neely, K. C. (2011). Positive youth development through sport: A review. *Revista iberoamericana de psicología del ejercicio y el deporte*, 6(2), 299-316.
- Holt, N.L., Neely, K.C., Slater, L.G., Camire, M., Cote, J., Fraser Thomas, J., MacDonald, D., Strachan, L., Tamminen, K.A (2016) A grounded theory of positive youth development through sport based on results from a qualitative meta-study. *International review of sport and exercise psychology*. 10(1) s. 1-49.
<https://doi.org/10.1080/1750984X.2016.1180704>
- Hyggen, C., & Stefansen, K. (2016). Sosiologiske blikk på ungdom og ungdomstid. *Sosiologi I Dag*, 46(3-4). Hentet fra <http://ojs.novus.no/index.php/SID/article/view/1296>
- Inchley J, Currie D, Cosma A & Samdal O (red). (2018) *Health Behaviour in School-aged Children (HBSC) Study Protocol: background, methodology and mandatory items for the 2017/18 survey*. St Andrews: CAHRU; 2018.
- Jacobsen, D. I. (2010). *Forståelse, beskrivelse og forklaring : innføring i metode for helse- og sosialfagene* (2. utg). Høyskoleforlaget

- Jones, M.I, Dunn, J.G.H, Holt, N.L, Sullivan, P.J & Bloom, G.A. (2011). Exploring the '5Cs' of positive youth development in sport. *Journal of Sport Behavior*, 34(3), 250-267. <http://ovidsp.ovid.com/ovidweb.cgi?T=JS&PAGE=reference&D=psyc8&NEWS=N&AN=2011-17095-003>.
- Langøy, A., Smith, O. R., Wold, B., Samdal, O., & Haug, E. M. (2019). Associations between family structure and young people's physical activity and screen time behaviors. *BMC Public Health*, ss. 1-10. <https://doi.org/10.1186/s12889-019-6740-2>
- Lansford, J.E (2017) Socioeconomic status, parenting and positive youth development in global perspective. I A. C Petersen., S.H. Koller., F. Motti-Stefanidi & S. Verma (Red), *Positive Youth Development in Global Contexts of Social and Economic Change*. Routledge. Hentet fra https://web.p.ebscohost.com/ehost/ebookviewer/ebook/bmxlYmtfXzE0NDEyOTNfX0FO0?sid=3d0ac2ab-67a2-459b-a9e9-dfce40dc5d06@redis&vid=0&format=EB&lpid=lp_31&rid=0
- Larson, R. W. (2000). Toward a psychology of positive youth development. *American Psychologist*, 55(1), 170–183. <https://doi.org/10.1037/0003-066X.55.1.170>
- Lerner, J. V., Phelps, E., Forman, Y., & Bowers, E. P. (2009). Positive Youth Development. I L. D. Steinberg, & R. M. Lerner, *Handbook of psychology* (ss. 524-558).
- Lerner, M. (2010). Scoring Protocol. Measure of PYD (4-H study of PYD). Grades 8-12 (Waves 8 to 12). Pyd.3. *Institute of applied research in youth development*, ss. 1-7.
- Lerner, R.M., Almerigi, J.B., Theokas, C., Lerner, J.V (2005) Positive Youth Development A View of the Issues. *Journal of early adolescence*. 25(1), 10-16. DOI: 10.1177/0272431604273211
- Lerner, R.M., Lerner, J.V & Benson, J.B (2011) Positive youth development: Research and applications for promoting thriving in adolescence. I I R. M. Lerner, J. V. Lerner, & J. B. Benson, *Advances in Child Development and Behavior*. s. 1-17. Elsevier
- Lerner, R. M., & Lerner, J. V. (2013). The positive development of youth: Comprehensive findings from the 4-H study of positive youth development. Institute for applied research in youth development. s. 1-52. Tufts University.
- Maslow, A. (1954). *Motivation and personality*. New York, NY: Harper.

- Midtbø, T (2007) *Regresjonsanalyse for samfunnsvitere: med eksempler i SPSS*. Universitetsforlaget.
- NESH (2016). *Forskningsetiske retningslinjer for samfunnsvitenskap, humaniora, juss og teologi*. De nasjonale forskningsetiske komiteene. s.1-40. Hentet fra <https://www.forskningsetikk.no/globalassets/dokumenter/4-publikasjoner-som-pdf/forskningsetiske-retningslinjer-for-samfunnsvitenskap-humaniora-juss-og-teologi.pdf>
- Neuman, W. L. (2014). *Social research methods: qualitative and quantitative approaches* (7. utg). Pearson.
- Norges idrettsforbund. (2015). *Idrettspolitisk dokument 2015-2019*. S. 1-36. Hentet 12.11.2021 fra https://www.idrettsforbundet.no/siteassets/idrettsforbundet/tema/om-nif/idrettspolitisk-dokument-2015-2019/57_15_nif_idrettspolitisk-dokument-2015-2019_lr_0909.pdf
- Norges idrettsforbund. (datert a) *Ungdomsløftet*. Hentet 15. November 2021 fra <https://www.idrettsforbundet.no/tema/ungdomsidrett/ungdomsloftet/>
- Norges idrettsforbund (datert b) *Organisering*. Hentet 28. Februar 2022 fra <https://www.idrettsforbundet.no/om-nif/organisering/>
- NOVA, Oslomet & Norges idrettshøgskole (2018) *Idrettens sosiale posisjon i ungdomstiden. KORT OPPSUMMERT NR. 3*. 1-4. <https://oda.oslomet.no/oda-xmlui/bitstream/handle/20.500.12199/5933/Kort-oppsummert-3-2018.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Olsen, S.T (2018) *Økende sosial ulikhet i ungdomsidretten*. Norges idrettsforbund. <https://www.idrettsforbundet.no/nyheter/arkiv/okende-sosial-ulikhet-i-ungdomsidretten/>
- Område for helsetjenester i Folkehelseinstituttet (2018). *Slik oppsummerer vi forskning. Håndbok for Folkehelseinstituttet* (4. utg). s. 1-73 <https://www.fhi.no/globalassets/dokumenterfiler/rapporter/2018/slik-oppsummerer-vi-forskning-2018v2-endret-2021.pdf>
- Oslo economics & Hanstad, D.V (2020) *Økonomi som barriere for idrettsdeltakelse – kostnader og kostnadsdrivere i barne- og ungdomsidretten* (Rapport 2020-12).

Kulturdepartementet.

<https://www.regjeringen.no/contentassets/4c2ad9aac4d4af6808663fca0bff79b/okonomi-som-barriere---kostnader-og-kostnadsdrivere-i-barne--og-ungdomsidretten.pdf>

Page MJ, McKenzie JE, Bossuyt PM, Boutron I, Hoffmann TC, Mulrow CD, et al. The PRISMA 2020 statement: an updated guideline for reporting systematic reviews. *BMJ* 2021;372:n71. doi: 10.1136/bmj.n71

Pallant, J. (2013) *SPSS survival manual: a step by step guide to data analysis using SPSS* (5.utg.) Maidenhead: Open university press/McGraw-Hill

Persson, M., Espedalen, L.E., Stefansen, K., Strandbu, Å. (2020) Opting out of youth sports: how can we understand the social processes involved? *Sport, education and society*, 25(7). 842-854. <https://doi.org/10.1080/13573322.2019.1663811>

Pripp, A.H. (2018) Validitet. *Tidsskriftet den norske legeforening*.
<https://tidsskriftet.no/2018/09/medisin-og-tall/validitet>

Punch, K.F. (2014). *Introduction to social research: quantitative & qualitative approaches* (3. utg). Sage

Quon, E. C., & McGrath, J. J. (2014). Subjective Socioeconomic Status and Adolescent Health: A Meta-Analysis. *Health Psychology*, 33(5), 433-447. doi: 10.1037/a0033716
<https://doi.org/10.1037/a0033716>

Rauscher, L., & Cooky, C. (2016). Ready for anything the world gives her? : A critical look at sports-based positive youth development for girls. *Sex Roles*, 74(7-8), 288-298. doi: <http://dx.doi.org.pva.uib.no/10.1007/s11199-014-0400-x>

Rittsteiger, L., Hinz, T., Oriwol, D., Hagen Wäsche, Santos-Hövener, C., & Woll, A. (2021). Sports participation of children and adolescents in germany: Disentangling the influence of parental socioeconomic status. *BMC Public Health*, 21, 1-17. doi: <https://doi.org/10.1186/s12889-021-11284-9>

Rosenman, R., Tennekoon, V., & Hill, L. G. (2011). Measuring bias in self-reported data. *International journal of behavioural & healthcare research*, 2(4), 320–332.
<https://doi.org/10.1504/IJBHR.2011.043414>

- Roth, J., Brooks-Gunn, J., Murray, L., & Foster, W. (1998) Promoting Healthy Adolescents: Synthesis of Youth Development Program Evaluations, *Journal of Research on Adolescence*, 8:4, 423-459, DOI: 10.1207/s15327795jra0804_2
- Sage (2019) Learn to Use the Eta Coefficient Test in R With Data From the NIOSH Quality of Worklife Survey 2014. *Sage research methods datasets*. 1-13. SAGE Publications, Ltd. <https://methods.sagepub.com/base/download/DatasetStudentGuide/eta-coefficient-niosh-qwl-2014-r>
- Samdal, O., Mathisen, F. K. S., Torsheim, T., Diseth, Å. R., Fismen, A-S., Larsen, T., Wold, B. & Årdal, E. (2016). Helse og trivsel blant barn og unge. (HEMIL-rapport 1/2016). s. 1-184 <https://filer.uib.no/psyfa/HEMIL-senteret/HEVAS/HEMIL-rapport2016.pdf>
- Shakya, H. B., Domingue, B., Nagata, J. M., Cislighi, B., Weber, A., and Darmstadt, G. L. (2019). Adolescent gender norms and adult health outcomes in the USA: a prospective cohort study. *Lancet Child Adolesc. Health* 3, 529–538. doi: 10.1016/S2352-4642(19)30160-9
- Skogen, J.C., Smith, O.R.F., Aarø, L.E., Siqveland, J., Øverland, S. (2018) Barn og unges psykiske helse: Forebyggende og helsefremmende folkehelse tiltak. En kunnskapsoversikt. Rapport 2018. Oslo: Folkehelseinstituttet. https://www.fhi.no/globalassets/dokumenterfiler/rapporter/2018/barn_og_unges_psykiske_helse_forebyggende.pdf
- Tabachnick, B., & Fidell, L. (2013). *Using multivariate statistics : Pearson new international edition pdf ebook*. (6.utg) Pearson Education, Limited.
- Tetzchner, S. (2012). *Utviklingspsykologi* (2. Utgave. utg.). Oslo: Gyldendal Akademiske.
- Thoresen, M (2018) Er effekten forskjellig blant kvinner og menn? *Tidsskriftet den norske legeforening*. doi: 10.4045/tidsskr.18.0602
- Tirrell, J.M, Dowling, E.M, Gansert, P, Buckingham, M, Wong, C.A, Suzuki, S, et al. (2020). Toward a measure for assessing features of effective youth development programs: Contextual safety and the "Big Three" components of positive youth development programs in Rwanda. *Child & Youth Care Forum*, 49, 201-222. <https://doi.org/10.1007/s10566-019-09524-6>

- Tome, G., Gaspar de Matos, M., Reis, M., Gomez-Baya, D., Coelho, F., Wiium, N (2021) Positive Youth Development and Wellbeing: Gender Differences. *Front. Psychol.* 12:641647. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2021.641647>
- UIB (2020, 18. August) Helsevaner blant skoleelever. En WHO undersøkelse i flere land (HEVAS). <https://www.uib.no/helsevaner>
- Urke, H.B., Holsen, I & Larsen, T (2021) Positive Youth Development and Mental Well-Being in Late Adolescence: The Role of Body Appreciation. Findings From a Prospective Study in Norway. *Front. Psychol.* 12:696198. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2021.696198>
- Vierimaa, M., Bruner, M. W., & Côté, J. (2018). Positive youth development and observed athlete behavior in recreational sport. *PloS one*, 13(1), e0191936. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0191936>
- Vierimaa, M., Erickson, K., Côté, J., & Gilbert, W. (2012). Positive Youth Development: A Measurement Framework for Sport. *International Journal of Sports Science & Coaching*, 7(3), 601–614. <https://doi.org/10.1260/1747-9541.7.3.601>
- Wiium, N., Wreder, L. F., Chen, B.-B., & Dimitrova, R. (2019). Gender and positive youth development: Advancing sustainable development goals in Ghana. *Zeitschrift für Psychologie*, 227(2), 134–138. <https://doi-org.pva.uib.no/10.1027/2151-2604/a000365>
- Wold, B. (2017) Ungdom og fysisk aktivitet: Helse, motivasjon og tiltak. I Klepp, K-I & Aarø, L. E. (red.) *Ungdom, livsstil og helsefremmende arbeid*. (4. utg.) (s. 208-234) Oslo: Gyldendal akademisk.
- WHO (2012) *Adolescent Mental Health: Mapping Actions of Nongovernmental Organizations and Other International Development Organizations*. World Health Organization. 1-49 <https://apps.who.int/iris/handle/10665/44875>
- WHO (1986). *The Ottawa Charter for Health Promotion*. World Health Organization. <https://www.who.int/healthpromotion/conferences/previous/ottawa/en/>
- Ye, Z., Wen, M., Wang, W., Lin, D (2020) Subjective family socio-economic status, school social capital, and positive youth development among young adolescents in China: A multiple mediation model. *International journal of psychology*, 55 (2), 173-181. <https://doi.org/10.1002/ijop.12583>

Zarrett, N., Lerner, R.M., Carrano, J., Fay, K., Peltz, J.S., Li, Y (2008) Variations in adolescent engagement in sports and its influence on positive youth development. I N, Holt (Ed). Positive youth development through sports. (p. 9-24). Routledge.

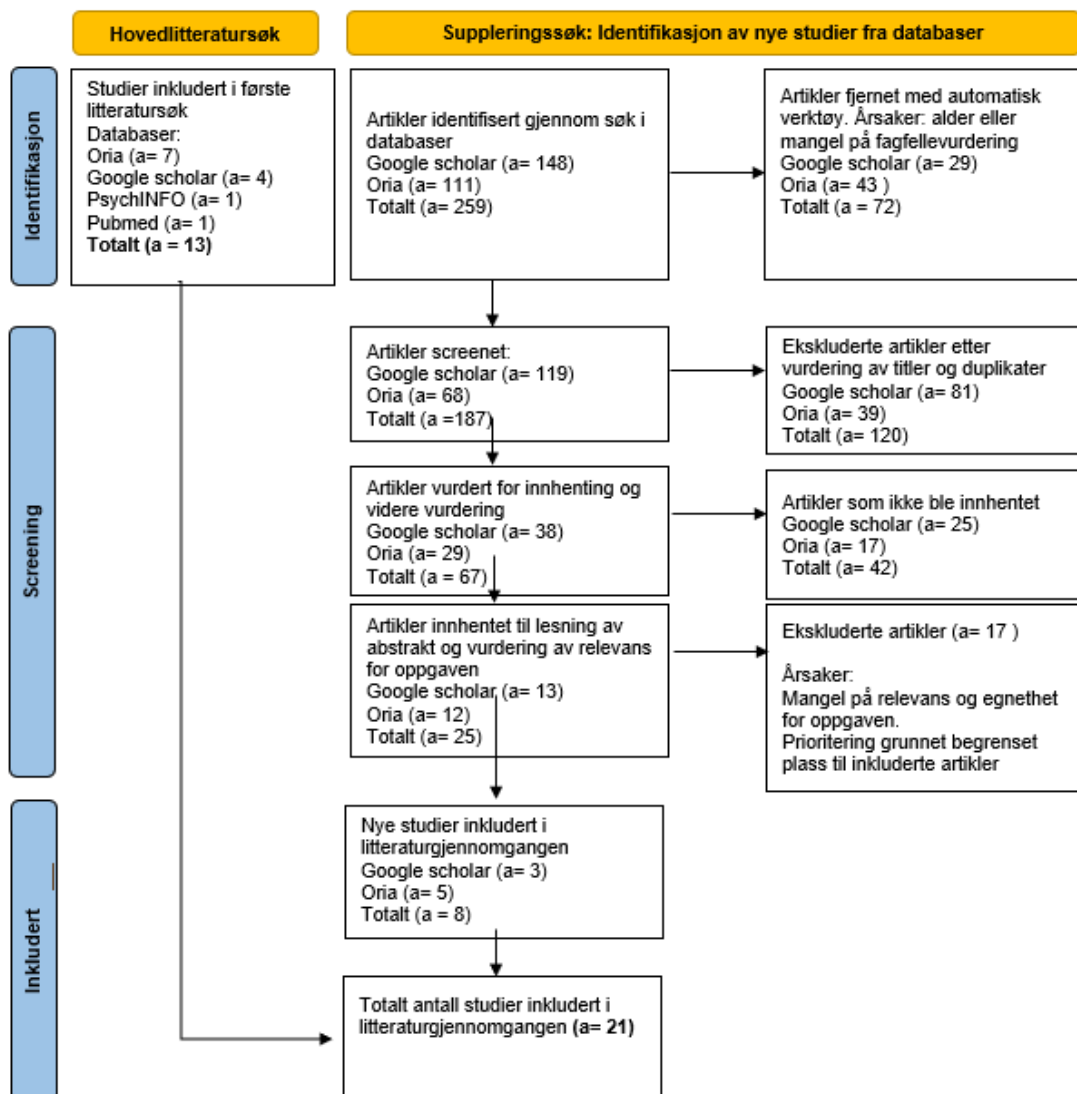
Ødegård, G., Bakken, A. & Strandbu, Å. (2016). *Idrettsdeltagelse og trening blant ungdom i Oslo. Barrierer, frafall og endringer over tid* (Rapport 2016:7).
<https://samfunnsforskning.brage.unit.no/samfunnsforskning-xmlui/handle/11250/2445378>

Årdal, E., Holsen, I., Diseth, Å., Larsen, T (2017) The Five Cs of Positive Youth Development in a school context; gender and mediator effects. *School Psychology International*. S. 1-19.
https://www.researchgate.net/publication/320234507_The_Five_Cs_of_Positive_Youth_Development_in_a_school_context_gender_and_mediator_effects

Vedlegg:

Vedlegg 1: Oversikt over søkehistorikk fra litteratursøk.....	II
Vedlegg 2: Informasjonsskriv og orientering til elever på Vg1.....	III
Vedlegg 3: Spørsmål om idrettsdeltakelse i spørreskjema.....	V
Vedlegg 4: Spørsmål knyttet til de fem C'ene i spørreskjema.....	VI

Vedlegg 1- Søkehistorikk fra litteratursøk

Vedlegg 2- Informasjonsskriv og orientering til elever på vgl

Helsevaner blant skoleelever.

En WHO-undersøkelse i over 40 land.

Kjære elev!

Ved å svare på disse spørsmålene, vil du hjelpe oss med å finne ut mer om barn og unges livsstil og skolemiljø. De samme spørsmålene vil bli stilt til skoleelever i 40 andre land. Svarene dine skal være hemmelige, derfor skal du ikke besvare spørsmålene mens andre ser på.

Dersom du ikke ønsker å svare, kan du la være. Hvis det er noen spørsmål du ikke ønsker å svare på, kan du gå videre til neste spørsmål.

Les hvert enkelt spørsmål, og svar så ærlig som du kan.

På forhånd takk for hjelpen!

Oddrun Samdal

Professor

Ingebjørg Louise Rockwell Djupedal

Prosjektmedarbeider

UNIVERSITETET I BERGEN

HEMIL-senteret

Senter for forskning om helsefremmende arbeid, miljø og livsstil

Orientering til elever på vg1:

Helsevaner blant skoleelever. En WHO undersøkelse i flere land

Bakgrunn og formål

Formålet med denne undersøkelsen, er å kartlegge faktorene som bidrar til god utvikling i helse og livstilfredshet blant barn og unge, samt å finne frem til tiltak som kan skape en helsepositiv livsstil og økt helsebevissthet i yngre alder.

Undersøkelsen blir gjennomført i vel 40 andre land, de fleste i Europa. Verdens helseorganisasjon (WHO) står bak prosjektet, og Senter for forskning om helsefremmende arbeid, miljø og livsstil (HEMIL-senteret) ved Universitetet i Bergen, er ansvarlig for undersøkelsen i Norge. Tilsvarende undersøkelser har blitt gjennomført hvert fjerde år siden 1985.

Den innsamlede informasjonen vil bli benyttet til forskning og til å lage rapporter og analyser for WHO og norske helse- og utdanningsmyndigheter. WHO er interessert i å kartlegge situasjonen, og utviklingen, på tvers av land, mens norske helse- og utdanningsmyndigheter benytter resultatene til å utvikle politikk og tiltak som kan fremme helse og trivsel blant barn og unge.

Skolen der du er elev, er trukket ut for å bli med i undersøkelsen. Undersøkelsen blir gjennomført på skoler fra alle deler av landet blant elever på 6., 8. og 10. klassetrinn, samt blant elever på vg1. Totalt vil cirka 7 000 elever delta.

Hva innebærer deltakelse i studien?

Du deltar i undersøkelsen ved å fylle ut et elektronisk spørreskjema. Det skal fylles ut på skolen i løpet av en skoletime. Verken andre elever eller læreren, vil få vite hva du svarer. Skjemaet inneholder blant annet spørsmål om matvaner, fysisk aktivitet, røyking, skoletrivsel og helseopplevelse.

Spørreskjemaet inneholder noen få spørsmål som gjelder dine foresatte, blant annet om yrkesaktivitet og sosioøkonomisk status. Det er derfor viktig at du informerer dem om at du deltar i undersøkelsen.

Hele spørreskjemaet er tilgjengelig fra følgende nettside: <http://www.uib.no/helsevaner>

Hva skjer med informasjonen du gir?

Alle personopplysninger vil bli behandlet konfidensielt. Spørreskjemaet inneholder ingen spørsmål som identifiserer deg direkte. Skolen er identifisert i datafilen med en kode. Så lenge datainnsamlingen pågår, vil prosjektgruppen kunne koble på skolenavn. Slik kobling vil bare bli gjort i forbindelse med purring til skolene, og skolenavn vil aldri bli lagret sammen med dataene. Prosjektgruppen ved HEMIL-senteret lagrer koblingslisten med skolekode og skolenavn på et tilgangsregulert nettverksområde. Når datainnsamlingen er ferdig sommeren 2018, vil koblingslisten bli slettet og datafilen bli gjennomgått slik at det ferdige datasettet er helt anonymt.

Frivillig deltakelse

Det er frivillig om du vil delta i undersøkelsen. Du kan også hoppe over enkeltspørsmål underveis i utfyllingen.

Studien er meldt til Personvernombudet for forskning, NSD - Norsk senter for forskningsdata AS og Regional etisk komité.

Med vennlig hilsen

Oddrun Samdal
Professor

Vedlegg 3- Spørsmål om idrettsdeltakelse i spørreskjema

Hvor ofte deltar du vanligvis i disse typene organiserte aktiviteter på fritiden? Med organiserte aktiviteter mener vi aktiviteter som er drevet av idrettsklubber, andre klubber eller organisasjoner.

	Holder ikke på med denne aktiviteten denne måneden eller sjeldnere	2-3 ganger i måneden eller sjeldnere	Omtrent 1 dag i uken	2 ganger i uken eller oftere
Organisert lagidrett (for eksempel fotball, håndball, basketball, ishockey)	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐
Organiserte individuelle fysiske aktiviteter (for eksempel svømming, sykling, kampsport, friidrett, turn, dans, langrenn)	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐

Vedlegg 4- Spørsmål knyttet til de fem C'ene i spørreskjema

Nedenfor er noen spørsmål om hvordan du synes du selv er. Klikk på det svaralternativet som passer best for deg. (Kompetanse, selvtillit og karakter)

	Stemmer svært godt	Stemmer nokså godt	Stemmer nokså dårlig	Stemmer svært dårlig
Jeg synes jeg er like smart som andre på min alder	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐
Jeg har mange venner	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐
Jeg tror jeg kan gjøre det bra i nesten hvilken som helst ny sport	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐
Jeg gjør det svært godt på skolen	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐
Jeg synes jeg er bedre i sport enn andre på min alder	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐
Jeg er populær blant jevnaldrende	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐
Jeg er stort sett fornøyd med meg selv	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐
Jeg synes jeg ser bra ut	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐
Jeg liker meg selv slik jeg er	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐
Jeg liker utseende mitt veldig godt	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐
Jeg gjør ting jeg vet at jeg ikke burde gjøre	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐
Vanligvis oppfører jeg meg slik jeg vet jeg skal	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐
Alt i alt er jeg glad for at jeg er meg	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐
Når jeg blir voksen er jeg sikker på at jeg får et godt liv	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐

Nedenfor er noen påstander om dine venner og om deg selv. Hvor sanne er hver av disse påstandene for deg? (Tilhørighet)

	Aldri sant	Sjelden sant	Av og til sant	Ofte sant	Alltid sant
Mine venner er gode venner	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐
Mine venner bryr seg om meg	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐

Hvor enig eller uenig er du i det følgende?

	Helt enig	Enig	Vet ikke	Uenig	Helt uenig
Jeg har mange gode samtaler med mine foreldre/foresatte	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐
I min familie føler jeg meg betydningsfull og viktig	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐
Jeg får mye oppmuntring og støtte på skolen	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐
Lærerne på skolen oppmuntrer meg til å bli så god som mulig	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐
Voksne i min by/på mitt hjemsted får meg til å føle meg viktig	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐
Voksne i min by/på mitt hjemsted hører på det jeg har å si	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐

Hvor viktig er det følgende for deg i ditt liv? (karakter)

	Ikke viktig	Litt viktig	Vet ikke	Ganske viktig	Veldig viktig
Bidra til å gjøre verden til et bedre sted å leve	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐
Gjøre det jeg mener er rett, selv om vennene mine gjør narr av meg	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐
Akseptere konsekvensene av mine handlinger når jeg gjør noe feil eller dumt	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐

	Ikke viktig	Litt viktig	Vet ikke	Ganske viktig	Veldig viktig
Gi tid og penger for at andre skal få et bedre liv	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐

Tenk på noen som kjenner deg godt. Hvordan vil de rangere deg på hver av de følgende påstandene?

	Ikke likt meg	Litt likt meg	En del likt meg	Ganske likt meg	Veldig mye likt meg
At jeg vet mye om folk fra andre kulturer	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐
At jeg trives med å være sammen med folk fra en annen kultur enn min	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐

Hvor godt beskriver disse påstandene deg? (Omtanke)

	1 = Ikke godt	2	3	4	5 = Veldig godt
Når jeg ser at noen blir utnyttet vil jeg hjelpe dem	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐
Det plager meg når vonde ting skjer med andre mennesker, uavhengig av hvem de er	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐
Jeg synes synd på mennesker som ikke har det jeg har	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐
Når jeg ser at noen blir plaget, synes jeg synd på dem	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐
Jeg blir trist av å se noen som ikke har venner	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐
Når jeg ser en annen som er såret eller opprørt, synes jeg synd på dem	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐

